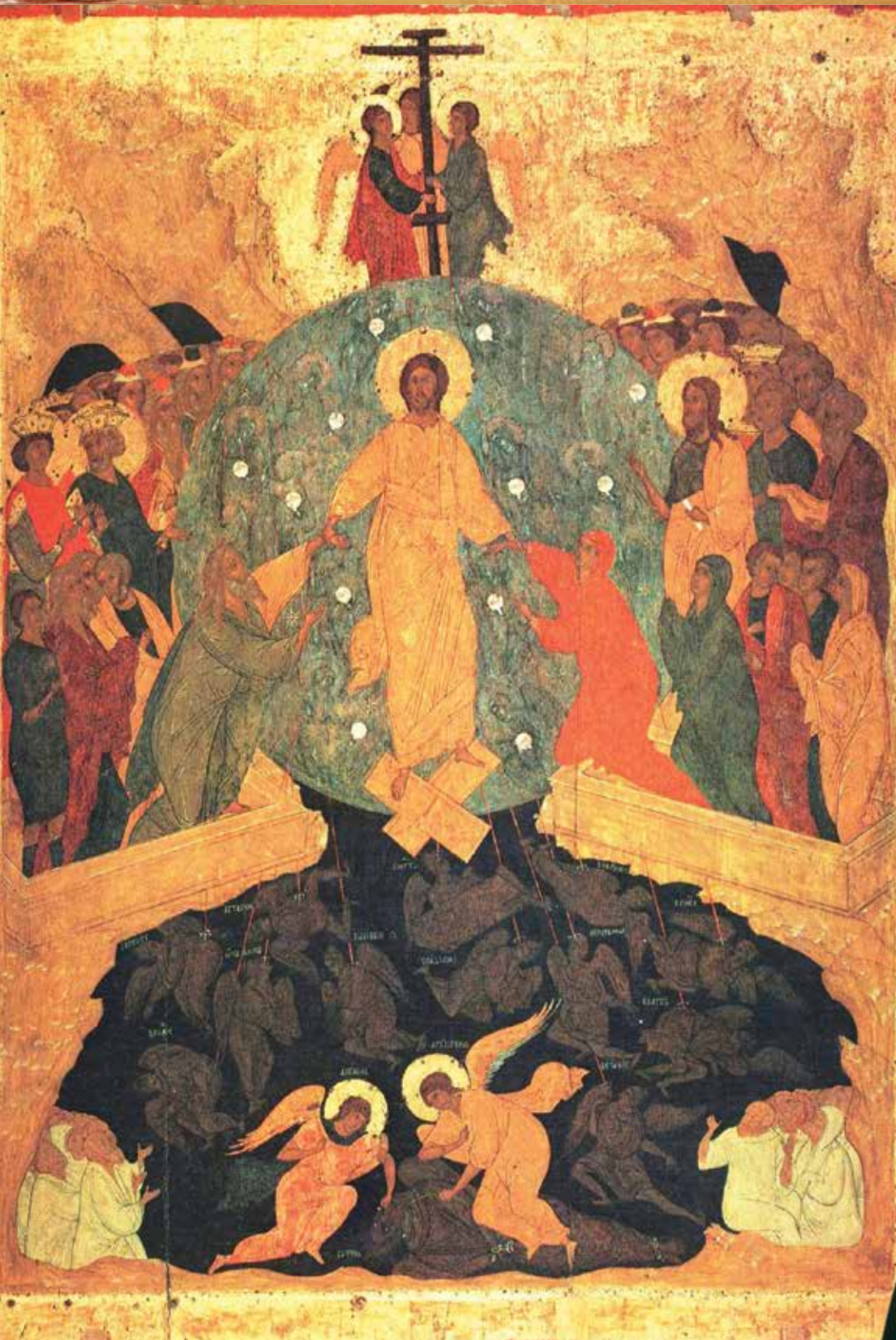
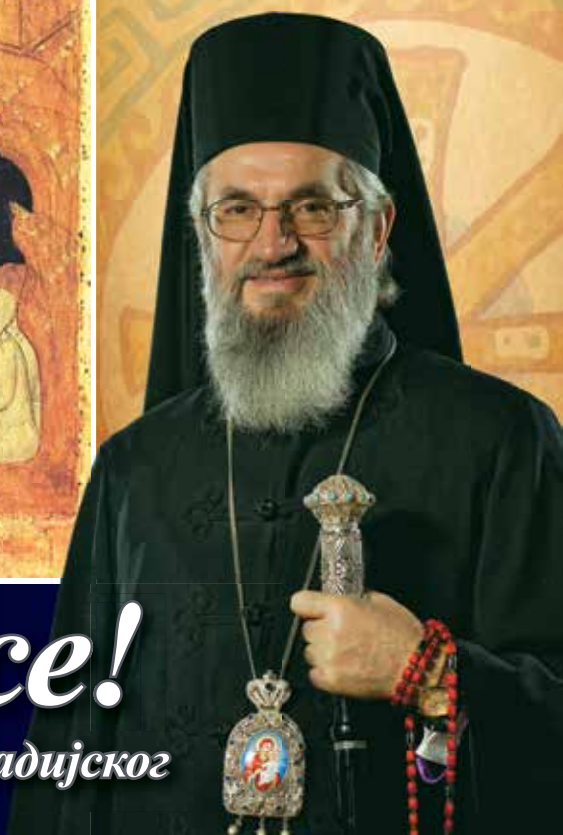

Преподобни
Теодор Студит
О ПАСХИ

Христос васкрсе!

Васкришња посланица Јована Епископа шумадијског

фото репортажа

Неделя Православља прослављена у Крагујевцу

Каленик

Васкришња посланица Епископа шумадијског Господина Јована

стр. 2

Преподобни Теодор Студит

О пасхи

стр. 5

Свети Епифаније Кипарски Беседа на свето Васкрсење Христово

стр. 7

Јован Мајендорф, Време Велике суботе.....	8
Пророштва о Христовом Васкрсењу.....	13
Освећење светог мира у Патријаршији СПЦ 1960. године.....	14
Небојша Ђокић, Стара црква у Крагујевцу и стварање модерне Српске државе.....	27
Дејан Манделц, Иконостас цркве Рођења Пресвете Богородице у Великој Крсној.....	31
Јекатерина Степанова, Како су древни хришћани приказивали Христа....	38

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Милић Марковић, протојереј,
Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XL,
Број 2, (242), 2019.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Ј О В А Н

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВОМ ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ
ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА,
БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА УЗ СВЕРАДОСНИ ВАСКРШЊИ ПОЗДРАВ:
ХРИСТОС ВАСКРСЕ

*Дан је васкрсења, и просветимо се слављем и
загрлимо један другог
(Из Пасхалне стихире)*

Исповедање вере у Христово васкрсење је основна и одлучујућа истина Символа вере у којој је изражена сама срж хришћанства. Заиста, *ако Христос није устао, узалуд је вера ваша* (Прва Коринћанима 15, 17). Ове речи Светог апостола Павла од тада до данас сведоче да је хришћанство пре свега вера у то да Христос није остао у гробу, да је из Његове смрти засијао живот, односно да је свеобухватно побеђен закон смрти који до тада није имао изузетке.

Дан Христовог васкрсења прослављамо због тога што је Он овим догађајем показао да смрт није могла да победи Бога и да мржња није надвладала љубав. Показао је да и ми, сједињени са Христом, можемо да живимо радосним, Божијим животом, а не хладно равнодушним једним према другима. Нови живот Господ је дао сваком од нас. Васкрсење Христово је победа изнад свих победа, јер су превазиђени смрт, грех и зло. Ово није победа обичног човека, већ тријумф Бога. Победу која нам је дарована поздрављамо радосним речима Христос васкрсе – ваистину васкрсе! Како је лепо чути, како је лепо изговарати ове речи! Бескрајно се радујемо јер нам је још једном дато да на земљи, у овом, често суморном, мрачном и злом свету, дочекамо празник над празницима – Пасху Христову, Васкрс.

Кроз славље овог празника, даровано нам је да привремено заборавимо на таму и злобу које нас окружују и да свој унутрашњи вид усредсредимо према светлости. Не да бисмо скренули поглед са таме и да бисмо заборавили на патњу и неправду, на мржњу и непријатељство и предали се неком „другом свету“, већ да би се окренули Христу Васкрслом који је једини у стању да свако зло надвлада, чинећи добро и светлост моћнијим од таме и патње. Ако ову Христову моћ немамо у виду, може нам се догодити да поклекнемо пред опасним искушењем да зло прихватимо као нешто нормално, да на егоизам и мржњу гледамо као на природно стање света и човека. Можемо почети да све снове о добру сматрамо бескорисним маштањем и да се поми-

римо са принципом да је реалност живота заснована на закону по којем је човек човеку вук.

Упркос овом реализму који многи сматрају врхунцем животне мудрости, односно и поред тога што смо често спремни да неславно капитулирамо пред злом, Васкрс нас учвршћује у вери да коначни тријумф увек односи љубав Божија која је извор живота. О томе пева на Васкрс црквени песник: „Сада се све испуни светлошћу: и небо, и земља, и дубине њене. Нека стога сва твар празнује Христово васкрсење, у ком се утврђујемо.“ Чујемо ли ово, браћо и сестре? Не само небо, него и земља и дубине њене, цели свет, свеукупна творевина, све што постоји испунило се светлошћу Христовог васкрсења!

Свето Јеванђеље говори да су *врло рано... око изласка сунца* (Марко 16, 2) на гроб у коме је било положено тело Христово изашле жене, верне следбенице Његове. У том гробу била су сахрањена сва њихова надања. Изгледало је да се све завршило страшном, бесмисленом смрћу на крсту. Ако се икада у свету осећао потпуни тријумф зла и мржње, подлости и кукавичлука, онда су то часови у којима су одјекивале речи: *Распни га, распни* (Лука 23, 21). Један велики богослов ову атмосферу је описао на следећи начин: „Била је ноћ, била је језа, свет је био онакав каквим га познајемо, и нажалост, прихватамо и данас. Преостало је само да се наде са љубављу сахране. Преостало је, како и данас кажемо, да се ода последња почаст, а затим да се све заборави и да се сви врате такозваном нормалном животу у коме увек побеђује зло.“

Безнађе које је тада завладало кратко је трајало. Васкрсли Христос, јављајући се Мироносицама, рекао је: *Радујте се... Не бојте се, идите те јавите браћи мојој нека иду у Галилеју, а тамо ће ме видети* (Матеј 28, 9-10). Васкрслог Господа препознали су многи и ова пасхална радост заувек је ушла у срца милиона људи. Христос васкрсе – ваистину васкрсе – ето, у суштини, овим је хришћанство побеђивало и побеђује. Не

доказима, не теоријама, не догматима, већ васкршњом радошћу, васкршњом светлошћу... „Дан је васкрсења, и просветимо се слављем, и загрлимо један другог. Рецимо и онима који нас мрзе: Браћо! Опростимо све Васкрсењем, и тако ускликнемо: Христос васкрсе из мртвих, смрт смрћу уништи, и свима у гробовима живот дарова.“ Ове животодавне речи храбре и одјекују и данас у срцима верујућих људи и свима дају наду у победу добра. На свету нема лепших и више охрабрујућих речи

од ових да је Христос васкрсао и победио грех и зло. Нема речи којима би снажније, јасније, али и једноставније била изражена ова победа и вера да на небу, на земљи и у њеним дубинама, не побеђује зло и мржња, већ светлост и љубав. Ове речи су победоносне када ми за њих отворимо своје срце, када верујемо и живимо њима. *Нећу вас оставити сиротне; доћи ћу к вама. И радоваће се срце ваше, и радост вашу нико неће узети од вас* (Јован 14, 18; 16, 22). Ово је Господ говорио ученицима пре него што је пошао на спасоносно страдање. Радост љубави се не може одузети, без обзира што скоро свако од нас на овом свету пролази кроз ноћ зла, мржње

све гробове свеколиког рода људског од искона до данас и до краја света и века од радионице смрти претворио у радионице вечног и непролазног живота.

Ми хришћани се не клањамо смрти и нечему што је пролазно, него вечном и непролазном Христу Богу нашем, васкрслем из мртвих. Ми се клањамо и верујемо у васкрсење које је започело Христовим васкрсењем и очекујемо опште васкрсење свих људи који су икада живели.

Главна обележје правих хришћана свих времена јесте ова вера у Васкрслог Господа као Сина Божијег који је Реч Божија кроз коју све постаде (Јован 1, 1-3) и који је дошао када се навршила пуноћа времена. Без вере у Васкрслог Господа не може се бити хришћанин. Христово васкрсење је залог нашег вечног живота и зато радост Васкрса треба да покреће свакога од нас на дубље промишљање о себи и о смислу сопственог живота. Наравно, стварност личног доживљаја вере није идентична код сваког човека, што не треба да нас обесхрабрује. Управо на тој различитости темељи се смисао и дубина вере и најпотпуније се остварује стваралачка слобода сваког човека. Нико ништа не мора, ако неће или не може. Бог има стрпљења са свима и разумевање за свакога, ништа не изнуђује и никога не присиљава, већ све призива и сабира.

Вера није само заснована на мишљењу, него је најпре начин живљења у пуноћи одговорне слободе. Бог жели овакве односе са човеком. Зато и греша сваки човек који умишља да било шта може променити код другог човека изнудом. Бог воли свакога од нас, штавише и оне који Њега не воле. Бог без злопамћења и без освете прелази преко свега, постао је човек, умро је на крсту да би нам кроз васкрсење омогућио живот, и то живот вечни.

Васкрс је много више од једног празника и више од прослављања једног догађаја из прошлости. Он је светлији од дана, он је радост са којом се не може упоредити ниједна радост овог света. Зато у Васкршњем канону и певамо: *Сада се све испуни светлошћу: и небо, и земља, и преисподња. Нека стога сва твар празнује Христово васкрсење, у ком се утврђујемо*. На Васкре, такође празнујемо умртвљење смрти, разорење ада, почетак другог – вечног живота. Нови живот који је засијао из гроба пре две хиљаде година дат је свима нама на дан крштења, свима који верујемо у Христа, јер се, по речима Светог апостола Павла, *с њим погребосмо кроз крштење у смрт, да би, као што Христос устаде из мртвих славом Очевог, тако и ми ходили у новом животу* (Римљанима 6, 4).

Господ је својим васкрсењем победио смрт и подарио је људима непобедиву, неуништиву снагу којој не могу одолети никакве силе овог света. Он, победник света, дарује снагу и онима који су Његови, да би и они побеђивали, да побеђују страх у себи и своје неверје и маловерје, да надвлађују сва насиља која се врше над децом Божијом кроз векове, али и у наше време. И да одолевају свим насртајима, сигурни да је Божија сила свевремена, а људска привремена, да су све силе овог света долазиле и пролазиле, док је Бог као Светиња остајао усправно и непоколебљиво.

Браћо и сестре, драга децо духовна, нека би силом Васкрслог Христа васкрсла и духовна снага у нашем народу и у целом свету, да бисмо се сви заједно радовали Васкрслем Господу! Радујући се Њему, ми се ра-

и усамљености. Али, дошао је Васкрс и изнова нам се на дар дају вера, радост и знање како би се све испунило светлошћу Христовог васкрсења.

„Нека се нико не боји смрти, јер нас ослободи Спаситељева смрт: угаси је Онај кога је она држала, заплени ад Онај који сиђе у ад, угорча се ад окусивши тело Његово... Васкрсе Христос, и радују се анђели! Васкрсе Христос, и живот живује! Васкрсе Христос, и ниједног мртвог у гробу!“ Овако вековима кликће Златоусти проповедник Васкрслог Христа. Већ две хиљаде година, од када је Господ старањем Јосифа из Ариматеје, починуо у новом гробу, до *освита трећег дана*, када је васкрсао из мртвих силом Духа Светог чиме је свој гроб од радионице смрти претворио у радионицу вечног и непролазног живота, ми се поклањамо Христовом тродневном васкрсењу. Поклањамо се јер је Христос преко свог гроба и

дујемо и самима себи. Клањајући се Њему, Васкрслом, ми се клањамо вечном животу. Причешћујући се Телом и Крвљу Његовом, постајемо једно са Њим и задобијамо живот вечни. У Васкрслоне Христу откривамо да су сви наши преци живи. У Васкрслоне Христу све што је добро у историји света и у историји нашег народа постаје непролазно и неуништиво. У Васкрслоне Христу ми смо вечно са нашим светитељима и они са нама. У

Васкрслоне Христу правда је увек побеђивала. Са Њим и у Њему, правда ће побеђивати и у наше дане. Ако је Васкрсли Христос са нама и ми са Њим, ко ће онда моћи против нас? Са овим мислима и жељама да овај Празник над празницима проведете у духовној радости, миру, слози и љубави, поздрављамо вас, у име Цркве Божије у Шумадији, сверадосним поздравом:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ – ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ

Ваш у Васкрслоне Христу увек одани,

Еп. Јован

Епископ шумадијски

БОГ НИЈЕ МРТАВ

Чуо сам једном да неко каже: „Христос васкрсе... Па шта?“ После смрти моје супруге, неко ме је питао како сам, како се сналазим и шта радим. Одговорио сам му: „Христос васкрсе.“ Не схвативши мој одговор, тај човек се зачуди и упита: „Па шта?“ Тада му рекох: „Ако је Христос васкрсао, онда ће и сви остали васкрснути, тако да немам зашто да бринем. Ако је Христос васкрсао, онда су моји греси опроштени. Ако је Христос васкрсао, онда су и гроб моје супруге и сви други гробови празни.“

Зашто живе тражите међу умрлима?, питао је анђеоло жене мироносице. Ако је Христос васкрсао, онда је Он отворио врата раја за све људе. *Заиста, кажем ти: данас ћеш бити са мном у рају*, рекао је Господ Исус Христос злочинцу који се покајао. Ако је Христос васкрсао, нема ситуација у нашем животу које би представљале ћорсокак и биле безизлазне.

„Када је Бог умро?“, питала је једном приликом нека жена свог супруга, свештеника. „Како то мислиш?“, рече муж. „Бог није мртав!“ Тада му жена рече: „Па, судећи по томе колико си утучен и изbezумљен због тог проблема на који си наишао, помислих да је можда Бог умро и да нам нема спаса. Понашаш се баш као да је Он мртав.“

Пасха долази сваке године – и заиста сваке недеље – да нас подсети да Бог није мртав, и да је све добро, јер је Христос заиста васкрсао!

Из књиге „Витамини за духовни раст“,
Ентониа М. Кониариса

Преподобни Теодор Студит

О ПАСХИ

Браћо и сестре, страдања Господа нашег Исуса Христа имају силу да рађају у нашим душама трезвеност увек када размишљамо о њима, међутим нарочито у садашње дане, када се она остварују постепено, једно за другим: саветовање о предавању смрти, стављање под стражу Јудејаца, суд пред Пилатом, осуда, увреде, пљувања, срамоћење, подсмевање, распеће, пробијање руку и ногу, појење оцтом, пробадање ребара и много другог, што не могу на сличан начин описати не само људски, него и сви анђелски језици.

О, велика и изнад сваког чуда тајно! Сунце је угледало оно што се десило – и угасло, угледао је месец – и побледео, предосетила земља – и потресла се, осетило камење – и распукло се. Дакле, ако су се бездушне и безосећајне стихије склониле и измениле од страха Господњег и виђења Савршеног, хоћемо ли у ове дане остати расејани и равнодушни ми, који смо удостојени знања да је због нас је умро Христос? Како ми, будући да нисмо бесловесне животиње и неосетљиво камење, можемо остати по страни од оног што се десило? Не, браћо моја, не! Него стичимо Богу приличну трезвеност, проливајмо сузе, изменимо се добром променом и умртвимо своје страсти.

Зар није очито коликим страдањима побуђује на то Божанствена љубав? Да ли је било ко икада био затворен у тамницу због својих пријатеља или жртвовао себе због својих вољених? А наш благи Бог није једно и није два, него миријаде страдања претерпео због нас осуђених. И пошто Свети нису имали ништа што би могли дати за ову љубав, тада су му приносили своја тела и крв, постајући подвижници и мученици, певајући Давидову песму: „Шта да дам Господу за сва добротинства Његова према мени?” (Пс. 115, 3).

Ову песму, браћо, непрестано понављамо и ми, чинећи то Господу с неутољивим осећањем љубави. И неуморно стремимо ка вишњим да бисмо постали подражаватељи Христа и Светих.

Ево, наступило је и Свето Васкрсење. Будимо пажљиви да бисмо га провели светло и Богу прилично – зато што је то Пасха – први и највећи дар Божијег домостроја. Уз помоћ страха Божијег обуздајмо своје тело тако да, макар се и променила храна, не би изменило наше духовно стање.

Душа се радује доласку Пасхе, зато што јој она носи спокој и олакшање мноштва тешкоћа.

Зашто с таквим нестрпљењем чекамо Пасху, која долази и одлази? Нисмо ли је празновали и много пута раније? И ова ће доћи и отићи – у данашњем веку нема ничег постојаног, али дани наши пролазе као сен, и живот бежи слично ономе како преноси гласноша. И тако до оног часа док не достигнемо крај садашњег живота.

Шта, питаће неко, зар да се не радујемо Пасхи? –

Не, напротив, хајде да јој се радујемо много више, али оној Пасхи која се дешава сваког дана. Шта је то Пасха? – Очишћење грехова, скрушеност срца, сузе бдења, чиста савест, умртвљивање земаљских удова: блуда, нечистоте, страсти, лоших жеља и сваког другог зла. Ко се удостоји да достигне све ово, тај празнује Пасху не једанпут у години, него сваки дан. Међутим, онај ко није прибројан, него се јавља робом страсти, неспособан је да учествује у празнику. Како може празновати онај ко за бога има утробу, или онај ко се распаљује од плотских жеља, или је обузет среброљубљем, роб је таштине и заробљеник других страсти? Међутим, ја верујем, браћо, да ви нисте такви. Наш живот је ништа друго до припрема за празник: псалмопојање смењује се псалмопојањем, познање познањем, поучавање поучавањем, молитва молитвом – слично неком кругу који води и сједињује нас са Богом.

О, колико је предиван монашки живот! Колико је блажен и преблажен! Дакле, браћо, пожуримо у сусрет Пасхи и празнујмо је сваки пут што је могуће боље, умртвљујући страсти и васкрсавајући врлине, подражавајући Господу, који је „пострадао за нас, оставивши нам пример, да бисмо ишли по Његовим траговима” (1Пт. 2, 21).

Скупа са васкрсењем и твар, збацујући са себе зимску суморност, као неку умртвљеност, поново цвета и оживљава. И ево, ми видимо земљу озеленелу, море примирено, животиње како скачу и све се мења на боље.

Нисам случајно казивао о овоме. Хоћу да подвучем, ако чак и бездушно и оно што нема разума толико сапразнује пресветлом васкрсењу и украшава га, онда колико је више нама, удостојеним да имамо разум и будемо лик Божији, потребно да се украшавамо и миомиришемо! Истински миомир Христов јесте онај ко се непрестано украшава врлинама, о чему нам сведочи апостол, говорећи: „Јер смо ми Христов миомир Богу” (II Кор. 2, 15).

Додајмо такође да је и Адам, пре него што је пао, био миомир Богу, украшен бесмртношћу и непропадљивошћу и да је пребивао у небеским созерцањима. Зато је он, као неко миомирисно и многоцветно лимуново дрво, био посађен у рају.

Миришимо и ми, браћо, духовним миомиром, којим свако од нас, слично највештијем произвођачу парфема, може учинити себе, сакупљајући врлине. Тај миомир је

благословен; тај миомир је пријатан Богу; тај миомир привлачи анђеле и одвраћа демоне.

Када прође Пасха и заврши се празник, нека не мислимо да су се окончали радост и празновање, зато што имамо могућност радовати се и празновати непрестано. Како то може бити? – То је могуће ако увек имамо у себи живо сећање страдања Спаситеља нашег Христа, то јест да је Господ славе био распет за нас, сишао у гроб и васкрсао у трећи дан, саваскрсавајући и саоживљавајући нас, тако да ми можемо рећи заједно са апостолима: „Не живим више ја, него живи у мени Христос. А што сад живим у телу, живим вером у Сина Божијег, који ме заволе и предаде себе за мене” (Гал. 2, 20).

У овоме се за нас састоји смисао тајне: умрети за свет и живети само за Бога. Дакле, неопходно је и после Пасхе бдити, молити се и бити трезвен, плакати и просвећујући се, сваки дан вољно умирати, непрестано се отуђивати од тела и давати себе Господу, умртвљавајући плотске жеље.

Не говори: Четрдесетница се већ завршила. – За оне који се подвизавају Четрдесетница се увек наставља. Не говори: ја се већ много година подвизавам и сада ћу мало да предахнем. – У овом животу нема одмора. Не говори: ја сам се већ постарао у врлини и ничега се не бојим. – Увек постоји опасност пада. Сатана је многе који су остарели у врлинама у једном моменту свргао у грех. Тако да „који мисли да стоји, нека пази да не падне” (1Кор. 10, 12).

Зато је неопходна опрезност и умереност како у сну, тако и у храни, пићу и свему осталом, како би тело радило неко време и не би нас збацило – слично дивљем ждребету, које је прегризло узду – у провалију греха.

Ако ма када паднемо услед непажње, тада неодложно погледајмо на распетог Исуса и Господа славе, и исцелиће се душа наша. Као што су некада и Израилћани, када су их уједале отровне змије, погледали на бронзаног змаја и исцељивали се. Вама је познато да лукаве помисли уједају као змије, уносећи у душу отров, који треба одмах удаљити, зато што, ако остане у души, прети нам смрт.

Осим тога, ви сами видите, како пролеће рађа у човеку крв и жеље.

„Плот жели супротно духу, а дух супротно плоти” (Гал. 5, 17) и ако побеђује једно, трпи пораз друго.

Дакле, будимо пажљиви да се наша душа не би поробила телом, већ светковала над њим. Тркач се не сматра победником ако протрчи један или два стадија, него целу путању. И нама није довољно да се подвизавамо само током Четрдесетнице или Педесетнице, зато што, ако не проживимо цео свој живот у подвигу, избегавајући замке ђавола, нећемо примити венац победе.

Зато, браћо моја, наставимо добри подвиг, још проливајмо зној, стичући врлине, још више прекаљујмо плот, поробљавајмо тело, одгонимо страсти, увек носећи „на телу умирање Господа Исуса” (2Кор. 4, 10).

Нека се не прекидају сећања на Пасху само зато што је празник већ прошао, него нека увек имамо пред собом спасоносна страдања нашег Господа, Његово распеће, погребљење, васкрсење, како бисмо, непрекидно се сећајући њих, пребивали непоробљени страстима.

Сав наш живот с надом гледа на вечну Пасху, зато што садашња Пасха, иако је и велика и важна, јавља се, као што кажу Свети Оци, само као лик оне Пасхе. Ова се празнује у један дан и пролази, а она је вечна.

„Ни жалости ни јаука, ни бола неће бити више, јер прво прође” (Откр. 21, 4).

Тамо је вечна радост, весеље и ликовање, тамо је глас оних који празнују, лик оних који светкују и созерцање вечне светлости. Тамо је блажена Христова трпеза с изобиљем вечних блага.

Памтећи све ово, Свети су храбро претрпели сво страдање, мењајући лишавање у срећу, тескобу у утеху, мучења у радост, подвиге у наслађивање, смрт у живот.

И ми, стремећи ка овојечној Пасхи, добродушно и одважно претрпимо – молим вас, браћо – садашње, и наш Добročинитељ и Владика Бог, ако му будемо верно служили до краја, удостојиће нас да се наслађујемо ове вечне и небеске Пасхе, којом нека се наслађују сви благодаћу и човекољубљем Господа нашег Исуса Христа, распетог и погребеног и васкрелог, Његова је сила и слава, са Оцем и Светим Духом, сада и увек и у векове векова. Амин.

Извор: Наведени одељци су из 1, 2, 6, 66. и 73. слова „Катихизиса” преподобног Теодора Студита.

Превео са руског Горан Дабетић

БЕСЕДА НА СВЕТО ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО

Сада је прекинут плач смртних и засијала је светлост Васкрсења – знак највише Божије љубави према нама. Сада смрт, којој мораде да се потчини човек, Христос разруши својом смрћу, подневши као цену искупљења: за душу – душу своју, за тело – Тело своје, за човека – Човека, за смрт – смрт. Какав је праведник било када добровољно умро за неправедне, или отац за сина, или син за оца? Али Господ је то учинио за нас. Он не само да нас је створио у Адаму, него се још обновио духом у своје страдању.

Дакле, безбожни Јудејци усмртили су свога Добročинитеља и узвратили му злом за добротинства, за радости – патњом, за живот – смрћу. Обесивши на дрвету, усмртише Онога ко их је васкрсавао из мртвих, исцељивао болесне. Задивите се, сви народи, нечувеној дрскости овог вероломног народа! Јудејци обесише Онога о коме виси сва земља, прикуцаше на Крст Онога који је утврдио васељену, осудише Оног који је измерио Небеса, свезаше Оног који разрешава грешнике, напојише сирћетом Оног ко напаја људе правдом, и као храну дадоше жуч Ономе који љуби правду – пробише руке и ноге Ономе ко је лечио суворуке, натераше да склопи очи Онај ко је отварао очи слепима, погребеше Оног ко је васкрсао њихове мртваци.

О, нова тајно и недокучиво чудо! Осуђен је Судија, свезан је Онај који разрешава заробљене, на Крст подигнут Онај ко је утврдио земљу, обешен је Онај ко је окачио васељену, осуђен Онај ко је измерио небеса, напојен жучу Давалац Живота, умро Творац живота, погребен Онај ко је вратио живот умрлима (зато што, када је Господ висио на дрвету, гробови и ад се отворише, мртви васкрсоше и многи се појавише у Јерусалиму, где се савршила ова тајна Христова. Иако је плот Његова била прикуцана на Крсту, али је погазила смрт).

Анђели и Силе небеске, угледавши страдање Христово, запрепастише се и ужаснуше; твар се у ужасу и чуђењу питала: шта би то значила ова нова тајна? Судија се осуђује – и ћути; Невидљивог гледају – и Он се не скрива; прихватају Необухватног – и Он благодушно подноси, Неизмеривог измерише – и не противи се, Бестрасни страда – и не узвраћа, Бесмртни – умире, Живи на Небесима – предаје се овде погребену и дуго трпи... Шта је циљ ове необичне тајне, ако не спасење људи?

Смрт се истог часа потчиниола ногама Исусовим; ад је заробљен уз светковање, и све силе његове одступише само што чуше глас Христов. Ад се отвори, бакрена врата његова беху сатрвена, вериге гвоздене разорише се и душе светих потекоше за Христом, само што Он позва душе, свезане у сени смртној, да изађу, тек што им је благовестио живот. Тада се испунише речи Писма: „Јер разори врата бакрена, и вериге гвоздене сломи“. Потом и земља завапи: „Господе! Избави ме од невоља, ослободи од гнева, разреши од клетве, због којих сам примила у недра своја крв и тело човечије, примила чак и Твоје Тело!“

Господ васкрсе у трећи дан, учећи нас да се у Тројици поклањамо Јединици. У Христу су спасени сви народи: иако је једино Он био осуђен, али је спасено небројено мноштво, пошто је Господ умро за све. Ради тога се обукао у целог Човека, проникао у саму висину Небеса, узнео се на висину славе свог царевања, приносећи на дар Оцу не злато и сребро, не драго камење, него – Човека, створеног по лику Његовом. А Отац, узносећи, посади га на Престолу десно од себе, докле не положи непријатеље под ноге Њгове, јер ће Он доћи да суди живима и мртвима, и Царству Његовом неће бити краја, јер Оцу и Сину и Светоме Духу слава припада свагда, сада и у векове векова. Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

СВЕТИ ТИХОН О РАСПЕЋУ

Био си продан и издан да бих ја био слободан,
Ја који сам био роб.

Био си везан да би се моје везе покидале.
Изведоше те на неправедно суђење
да бих ја био ослобођен вечите казне.

Свукоше те да би мене обукли
у хаљине спасења, у одећу радости.

Крунисаше те трњем,
да бих ја примио круну живота.

Назваше те царем из подсмеха –

Тебе, цара свих! – да се за мене отвори царство
небеско.

Главу су ти шибили,

да би моје име било записано у књизи живота.

Патио си пред градском капијом да би повео мене,
оног који би избачен из раја, у вечни Јерусалим.

Ставише те међу злочинце –

Тебе, јединог праведног –

да бих се ја, неправедан, оправдао. Распет си,

Благословени, да бих и ја, проклет, примио благослов.

Пролио си своју крв да би се моји греси опрали.

Дали су ти да пијеш сирће и жуч

да бих ја могао да једем и пијем на гозби у Твом царству.

Умро си, Ти који си живот свих –

да би оживео мене, умрлог.

Поново си у живот враћен

да бих ја веровао у своје васкрсење.

Протопрезвитер Јован Мајендорф

ВРЕМЕ ВЕЛИКЕ СУБОТЕ

Врхунац искупитељског Христовог служења јесте Његово пребивање у гробу: тајна Велике суботе. Ми не можемо спознати пуно значење хришћанске благовести ако се не замислимо над оним што се десило између деветог часа Великог петка и освета Васкрсења, Пасхе.

За пуно и адекватно схватање тајни хришћанске вере обавезно треба узимати у обзир временску димензију. Често се чини да је један од узрока због којег савремено хришћанство, између осталог и савремено православље, испушта из вида реалност човековог живота, томе што оно покушава да проповеда само „апстрактне” и „ван-времене” идеје катихетског и етичког карактера. Али библијско откровење, за разлику од философских система, не ограничава се „вечним идејама”. То је откровење о чињеницама, о делима Божијим у историји: о чину стварања, о чину избора Авраама и његовог потомства, о чину извођења Израилћана из египатског ропства и, на крају, о чину Богооваплоћења. Само Богооваплоћење јесте историја, континуитет, процес. Постајући човеком, Син Божији не узима неко „апстрактно човештво”, него постаје човек лично – Исус из Назарета, који се рађа као дете, „напредује у премудрости и расту” и достиже зрелост човечијег живота. На крају крајева, Он се упознаје с непријатељским односом према себи од стране различитих религиозних и политичких групација унутар истог друштва, у којем Он живи. Њега распињу, Он умире

на крсту, али у трећи дан устаје из мртвих. Његова смрт и васкрсење су чињенице које сачињавају саме основе хришћанске вере, то су догађаји који су се десили у времену.

Ми не можемо спознати пуно значење хришћанске благовести ако се не замислимо над оним што се десило између деветог часа Великог петка и освета Васкрсења, Пасхе. Богословље искупљења неће бити ни потпуно ни адекватно ако буде разматрало Христову смрт и васкрсење као два догађаја, тренутна и одвојена. Изворно значење тајне Пасхе открива се у литургијском „тридневљу” – тајни која нам показује пуноћу човештва Христовог, исто као и величину божанствене љубави. Ни један ни други од ова два аспекта не може бити адекватно описан без окретања ка појму времена, јер човек живи и умире у времену, и Бог је дошао да прими и испуни овај пролазни људски живот.

На тај начин, врхунац искупитељског служења Исуса Христа јесте Његово пребивање у гробу: тајна Велике суботе. Литургијско деловање изражава ову тајну много боље од апстрактних тврдњи. Али се богослужење, са своје стране, заснива на благој вести израженој у богословским терминима. Зато на почетку разматрамо неке богословске претпоставке, а затим саму Велику суботу, како је она изражена у византијској литургијској традицији.

Богословске претпоставке: „Бог је пострадао у телу”

Литургијске и химнографске скупине византијских служби Велике (Страсне) седмице повезане су на најтешији начин са фундаменталним христолошким позицијама, прихваћеним на Саборима у Никеји (325. г.), Константинопољу (381. г.), Ефесу (431. г.) и Халкидону (451. г.). Ови Сабори учврстили су божанственост Христа као оваплоћеног Логоса, Једносушног Оцу. Александријски правац у христологији, представљен од стране Светог Кирила у његовој борби са Несторијем, нарочито је инсистирао на томе да је сам Бог, а не било какав тварни посредник, био Савршитељ чина спасења. Не неко други, него је само Син Божији могао бити Спаситељ творевине, јер је Он такође био и Творац њен, исто као што је тим Прволиком био дарован лик човеку.

Кључна тачка разилажења између Светог Кирила и Несторија било је питање о томе да ли је могао један те исти оваплоћени Логос да буде скупа и Бог и свецели човек. Антиохијска христологија (Теодор Мопсусетијски) није желела да призна да је сам Бог – неизменљив и бесмртан по својој природи – могао да буде рођен од Марије и да умре на крсту. С тачке гледишта антиохијских богослова, ови догађаји, толико човечански по својој суштини, могли су да се догоде само с човековом личношћу, различитом од Логоса, са „сином Маријиним”. Неизменљивост и бесмртност били су за њих Божанствени атрибути, с којима Бог не може да се растави. Самим тим у Исусу су Бог и човек остајали не само различити један од другог, него и на неки начин раздвојени: њих су делила суштинска својства њихових

природа. Лик Исуса неизбежно се удвостручавао све докле да је постајало нејасно можемо ли се обраћати Њему као једном лицу.

Свој крајњи израз ова тенденција богословске мисли нашла је у несторијанству. Али каснији Сабори утврдили су јединство Христа као Предвечног Сина Божијег и у исто време учврстили су веру у пуноћу Његове људске природе. Само зато су постали могући Његово човечије рођење и Његова људска смрт, што је у потпуности постао човек. Главно настојање Светог Кирила било је да сачува јединство Христа као Спаситеља. Само један Бог може спасавати, јер је Једини који поседује бесмртност (1Тим. 6, 16).

Будући да је Бог, слободно је спустио самог себе, не просто до човештва као таквог, него до најдубљег пада човечијег, до последњег степена распада – до саме смрти. За Светог Кирила спасење је условљено управо овом чињеницом да је „Један од Свете Тројице пострадао телом”. Овај „теопасхизам” Светог Кирила био је рационалистички неприхватљив

за несторијанске богослове (као што је, уосталом, и за многе од њихових савремених следбеника); Бог је за њих био заточеник философских концепција, које одређују Његову „природу”: Бог просто не може бити „рођен” од Марије и тим пре не може „умрети”. Управо, онда не Бог, већ одвојен од Њега човек подлегао је рођењу и смрти. Али оваква врста размишљања – то је философско изражавање оних реалности које трансцендирају философију и, између осталог, схватања прихваћена у платонизму. Крајња, неизмерна љубав личног Тројединог Бога према својој творевини, Његова воља биће тамо где је било пало човечанство – у самој смрти – ради тога да би га спасио, и то не може бити исказано у терминима човечанске „премудрости”.

Да бисмо боље спознали исконске димензије богословске концепције Светог Кирила о страдању Сина Божијег у телу, треба да споменемо да је људска смртност, добровољно прихваћена од оваплоћеног Логоса, била последица, али у исто време у извесном смислу и узрок људског греха. Смрт и грех су неразделиви као космичке реалности пале творевине, јер као што је кроз једног човека грех ушао у свет и са грехом смрт, тако је и смрт прешла у све људе (Рим. 5, 12). Сагласно преовлађујућем објашњењу овог места у патристичи, управо свеопшта смртност чини неизбежном личну греховност. Гоњен страдањем, страхом од смрти, неувереношћу, човек пада под власт инстинкта самозаштите и самоочувања. Почиње да се бори за своје сопствено преживљавање по цену ближњег, нека чак то преживљавање буде привремено (и самим тим илузорно), јер је смрт царовала од Адама до Мојсија и, није спорно, она још увек продужава да царује, без обзира на све људске напоре да је победи – изузетак је Исус Христос, наша

једина хришћанска нада. Ако Христос није васкрсао, узалудна је и вера наша (1Кор. 15, 17).

Смртност је самим тим крајње стање палог човечанства. Она га чини поробљеним, зависним, прогутаним бригом о самом себи – јер се налази под претњом – склон је томе да употребљава друге за сопствене егистичке циљеве.

Али овај порочни круг греха и смрти био је разорен самим Богом, који „није дошао ради тога да му служе, него да послужи”, који је рекао да је „боље давати него ли примати”, који је „дао душу своју ради искупљења многих”. У свету, у којем је законом постала борба за преживљавање по цену других, Он се показао као највиша пројава љубави – смрћу за друге. Када је ова највиша пројава љубави била савршена од самог Бога, уистину нови живот ушао је у свет.

Ово „искупљење”, принесено Христом, не подлеже рационалном објашњењу, али је немерљиво његово значење. Овај догађај извршен је у историји, и, као и сви историјски догађаји, утврђен је у одређеном времену – времену земаљског Исусовог живота и тродневном трајању Његовог погребња.

Литургијски израз: „Нова Пасха”

У молитвеној пракси ране Цркве, која живи и сада у православном богослужењу, два најважнија саставна дела свакодневног богослужбеног устава особито јасно изражавају „пасхалну веру”: то је црквено доживљавање светлости рано ујутро и заласка сунца увече. И у једном и у другом случају структура литургијске молитве има есхатолошки карактер. То није просто присећање на догађај који се већ свршио, него у исто време то је увек и неко „нарастање емоционалног напрезања”, упућеност у долазеће догађаје, чији је циљ да створе осећање очекивања: чекамо јутарњу светлост, која се појављује као символ Христа, који васкрсава и спасава, чекамо и, на крају, сусрећемо. У парохиској пракси, потпуно отргнутој од природних циклуса, овај заједнички модел дневног богослужења престаје да буде очигледан, али,

ако сасвим заборавимо на њега, тада ће за нас остати нејасни и развој Литургије и њено значење.

Такође морамо схватити да – салгасно византијској традицији, која следи у датом случају из старозаветне традиције – богослужбени дан почиње од вечери, тачније на средини вечерње (за време прокимена). Услед овога „тајна” Велике суботе почиње у првој половини дана Великог петка. Вечерња Великог петка, која почиње у исто времекада је Христос умро на крсту (у девети час, а по нашем рачунању – у трећи час после подне), свечано нас уводи у Велику суботу.

Изражена с великим напором и трагизмом, видљива победа зла и смрти оваплоћена је у прокимену вечерње: „Положише ме у гроб дубок, у таму смртне сени”.

Стих: „Господе, Боже спасења мога, по дану завапих и у ноћи пред Тобом”.

Иза прокимена следи читање Прве посланице Коринћанима (1, 18–2, 2): „Јер расудих да не знам међу вама ишта сем Исуса Христа, и то распетог” – и опширан избор повести о Страдањима Господњим по Матеју, Луки и Јовану.

Међутим, тек што се ова читања окончају, тон песама неочекивано постаје тријумфалан:

„Када су у новом гробу због свих био положен, Избавитељу свих, подругливи ад видевши Те ужасну се, доврати се срушише, сломише се врата, гробови се отворише, мртви устадоше. Тада Адам благодарно радујући се, клицаше Ти: слава милости Твојој, Човекољупче”.

Овај израз (у смрти!) изражава основну позицију православне христологије Светог Кирила: ево Исусовог

погребња, али то је у ствари Син Божији претрпео погребње да би изнутра разрушио „власт смрти”:

„Када си добровољно у гробу телесно био затворен, Ти који природом Божанства боровиш наописив и неоредив, затворио си ризнице смрти, и сва си адова царства испразнио, Христе: тада си и суботу ову Божанственог благослова и славе, и Твоје светлости удостојио”.

У савременој богослужбеној пракси (како у грчкој, тако и у словенској) изворно значење вечерњих служби Великог петка био је донекле затамљен елементарнијим и, наравно, каснијим по пореклу изражавањем благочестивих емоција. У руској пракси, на пример, вечерња Великог петка завршава се свечаним изласком са Плаштаницом на средину храма, где се полаже ради поклоњења верујућих. Плаштаница је иконографско изображавање мртвог Христа, а поворка с њом схвата се као симболичко понављање чина Његовог погребња. Аналогне аосцијације са Христовим погребњем присутне су и у јутрењу Велике суботе (обично се служи касно увече на Велики петак), о којем ћемо говорити ниже. Наравно, песме спомињу и Јосифа Ариматејског и Никодима и жене мирносице, али служба у целини јесте нешто знатно више него нова погребна процесија или средство да се изазову жалост и јауци. Као што знамо, црквена иконографска уметност није познавала никаква приказивања мртвог Христа све до XI века, а толико сада распрострањена плаштаница јесте подражавање италијанске *piete*¹ XVI века. Ипак, чак свдећи значење Великог петка на сећање о Христовом погребњу, народна побожност није укинула онај тријумф скривен испод жалости, који је толико очигледан у литургијским текстовима.

Тропари, којима се завршава вечерња, певају тему Јосифа Ариматејског, његову преданост и жалост заједно са вешћу о Васкрсењу:

„Благообразни Јосиф, скинувши с дрвета пречисто Тело Твоје, и обавивши га чистом плаштаницом и покривши мирисима, у нови гроб сахранивши положи”.

„Мироносицама женама код гроба пришивши анђеол кличаше: мириси мртвима приличе, а Христос се показа туђ пропадању”.

Христова смрт већ је победа. Не можемо споменути само жалост, јер се то сам Бог „у мртве уброја” и растави наше стање смртности. Наши умрли више нису сами у гробу. Приближава се победа! Црква то зна и зато не може да поступа тако као да је стварно тама победила светлост, како се то чинило оном ко не верује у Христово Божанство. Отуда и то парадоксално спајање жалости и радости, које прожима службу Велике суботе.

Јутрење Велике суботе, које се обично врши у петак увече и код Грка се понекад назива „Плачем”, по себи представља развој једне те исте, иако потиснуте, али

ке гледишта, он никада не заборавља да је победа над смрћу већ извојевана:

„Величам Те, Исусе Царе, и поштујем погребљење и страдање Твоје, којима си нас спасао од пропасти.”

„И у гроб си сишао и од недара, Христе, Оца твога никада се ниси одвојио; то је чудно и преславно уједно.”

„У гробу новом положен си био, Христе, и природу си човечију обновио, васкрсавши богодолично из мртвих”.

Што су ближе крају „статије”, тим бржи постаје ритам „похвала”, краћа су клицања; песник као да изражава нестрпљење што Христос још лежи у гробу:

„О ужасног и чудног виђења, Божији Логосе! Како Те земља покрива?”

„Излише на гроб мироносице миро, дошавши веома рано.”

„Мир Цркви, људима Твојим спасење даруј устајањем Твојим”.

И, обраћајући се Богомајци:

„Удостој Твоје слуге, Дево, да виде васкрсење Сина Твога”.

И, на крају, као одговор на појање псалмских стихова и „похвала” слушамо тријумфалне васкрсне песме, оне исте које се сваке недеље певају на јутрењу:

„Анђелски сабор задиви се, видећи Тебе међу мртвима, како смртну, Спасе, тврђаву разори, и са собом Адама подиже и из ада све ослободи.”

„Мироносице жене, с мирисима прилазећи гробу Твоме, Спасе, ридаху; анђеол им рече, говорећи: што међу мртвима живог тражите? Јер је као Бог васкрсао из гроба”.

Химнографија Велике суботе – један од најкарактеристичнијих делова службе – обухвата канон

све више и више разјашњене теме победе над смрћу. Особито јасно се ова тема изражава у три најкарактеристичнија елемента јутрења Велике суботе: 118. псалму, канону и ходу са Плаштаницом, који овде као да су „постављени у оквир” обичне структуре православног јутрења.

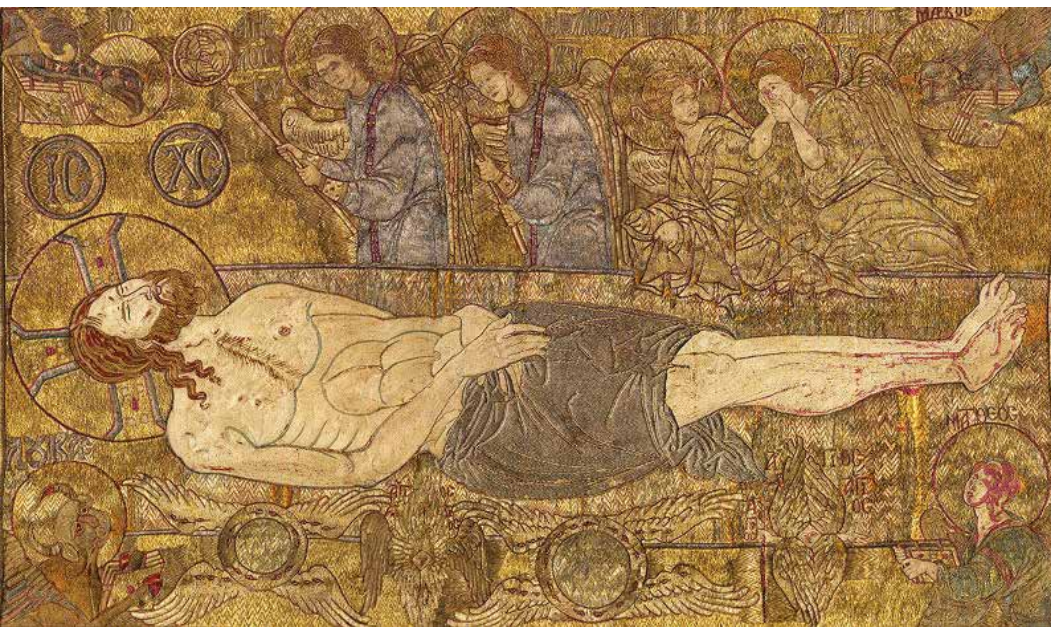
Уместо уобичајеног певања одређених псалама, који су се савршавали седећи, јутрење Велике суботе укључује у себе певање 118. псалма – поетске похвале Закону. Овај псалм носи назив „Непорочни” – по његовим почетним речима. Он се раставља на три дела, које називамо „статијама”, а које указују на то да се певање у датом случају вршило стојећи². Псалм 118. је химна, веома карактеристична за позни прехришћански јудаизам – која хвали Закон као највише наслеђе, извор одважности и радости. У саставу богослужења Велике суботе овај псалм на очигледан начин указује на Христа, који је испунио Закон својом смрћу. Сваки од 176 стихова псалма праћен је кратким „похвалама” Христове победе над смрћу, које су састављене од стране непознатог грчког песмописца позног периода (XV–XVI век). Аутору „похвала” својствено је веома јасно осећање тајне која се савршава: кратко указујући на њене различите аспекте, важне са емоционалне или богословске тач-

јутрења и стихире суботње вечерње.

Форма ових химни, специфична за грчку поезију, није лака за превођење, али што се тиче њиховог богословског садржаја, на њему су била отхрањена поколења православних хришћана, који су говорили на различитим језицима. Као тема ових химни појављује се изнова унеколико „пригушен” тријумф над смрћу. Ево како се Христос обраћа својој Мајци:

„Не оплакуј ме, Мати, гледајући у гробу Сина, кога си у утроби безсемено зачала: устаћу и прославићу се, и узнећу у слави, непрестано као Бог, оне који те вером и љубављу величају”.

Још један мотив изнова и изнова сусрећемо у овим химнама – Христов силазак у ад. То није само симболичка слика: тврди се да је Христос поделио заједничку судбину палог човечанства, како би га својим присуством тамо вратио у живот. Такође не треба да заборавимо да се – како у Писму, тако и у грчкој патристици – ад и смрт персонификују, на пример: смрт је царевала од Адама до Мојсија (Рим. 5, 14). Другим речима, овде пред нама је просто друкчије означавање самог сатане, „узурпатора”, „човекоубице од искони” – оног ко држи у ропству сав космос. У стихирама Велике суботе персонификовани ад говори:

„Данас ад стењући вапије: разруши се моја власт, примих Мртваг као једног од умрлих; Њега више држати не могу, него губим с Њим и оне којима царовах; имадох мртве од века, али Овај све подиже. Слава, Господе, Крсту Твоме и Васкрсењу Твоме”.

„Данас ад стењући вапије: похарана би моја држава, Пастир се разапел и Адама васкрсе; лиших се оних којима царовах; и које победивши прогутах, све избљувах: испразни гробове Распети, пропаде смрти држава. Слава, Господе, Крсту Твоме и Васкрсењу Твоме”.

Гроб Христов – то је узрок пометње и жалости за силе зла и смрти, а не за ослобођено човечанство. Напротив, за нас је то испуњење новог стварања кроз Васкрсење. Али, ако је то тако, онда можемо спровести паралелу између Велике суботе и „седам дана стварања”, када је Бог починуо у задовољству од дела Својих:

„Данашињи дан тајно прасликоваше велики Мојсије, говорећи: и благослови Бог дан седми; ово је благословена субота, ово је дан одмора, у којем почину од свих дела својих Јединородни Син Божији, док је у смрти телом суботствовао; и у оно што би враћајући се опет васкрсењем, дарова нам живот вечни, као једини Благ и Човекољубац”.

Окренимо се сада трећем карактеристичном елементу јутрења Велике суботе. У сада постојећој пракси, јутрење укључује у себе ход са Плаштаницом око храма. Тај ход симболички укључује цео космос у тајну Христове смрти и васкрсења, јер нам се у овој тајни не откривају лични, индивидуални доживљаји појединих верујућих, већ преображај читаве творевине.

Када се ход враћа на средину храма, победа над смрћу обележава се читањем пророка Језекиља (37, 1–15; виђење поља посејаног сувим костима). То читање, у крајњој мери, у неким областима, има велику популарност и врши се веома свечано.

Следећа два читања из Новог Завета праћена су изразима наде и радости узетим из Старог Завета. Прокимен „Васкрсни, Господе Боже мој, нека се узнесе рука Твоја, не заборави убоге Твоје до краја” (Пс. 9, 33) оживљава расположење очекивања. Читање из Посланице Галатима указује на васкрсење: Мало квасца ускисне сво тесто (Гал. 5, 9). Као предукус пасхалног бдења звучи алилујар: „Нека васкрсне Бог и растуре се непријатељи Његови” (Пс. 67, 2). Јеванђеље нас враћа гробу Христовом: војници су отишли и поставили код гроба стражу, и метнули печат на камен (Мт. 27, 66).

Увече на Велику суботу почиње пасхално бдење. Међутим, први и најважнији део овог бдења јесте вечерња са крштењском Литургијом Василија Великог и најчешће се врши у суботу ујутро. У раној Цркви Велика субота је била управо онај дан када су катихумени примали крштење – ново рођење у Христу.

Закључак: остварена есхатологија

На почетку ове студије приметили смо да се у грчкој светоотачкој литератури управо смртност и смрт у већем степену него наслеђени првородни грех појављују као суштинско обележје реалности палог света. Зато се Христова смрт не разматра, као што је то прихваћено на западу, толико у контексту разрешења спора или обнављања завета између парничких страна и не схвата се као задовољење Божанственог правосуђа; скорашње искупљење – то је испуњење драматике и напрегнутог

продора Бога тамо где је сатана учврстио своју власт. И сатана пропада, јер не може имати као свог заробљеника самог Бога. Свети Григорије Ниски, један од великих кападокијских отаца IV века, искористио је, описујући Искупљење, слику удице: сатана је „прогутао” оно што му се чинило ничим другим до једном од беспомоћних људских природа, и „хватање на удицу” беше знак необоривог присуства самог Бога. Иста се мисао појављује и у беседи на Свету Пасху, и која је приписивана Јовану Златоусту, која је постала неодвојиви део васкршњег бдења:

„Нека се нико не уплаши смрти, јер нас ослободи Спасова смрт. Угаси је Онај кога је она држала, оплени ад Онај који сиђе у њега, угорча се ад окусивши тело Његово... Прими тело Христово и угледа Бога; прими земљу, и срете небо... Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, аде, победа?”

Православно богослужење потпуно преноси трагизам и обезличење и уништење смрти Христове: суд над Њим, издајство, људску слабост. Али оно не прихвата извештачени и „сентиментални” контраст између Великог петка и Пасхе. Управо у моменту Христове смрти признаје се Његова коначна победа над смрћу. Ето због чега трагизам сваке људске смрти може бити побеђен тиме што Христос ослобађа овог удела у Велику суботу.

Пало стање човека чини неизбежном борбу за привремено и ограничено преживљавање. И ова борба неизбежно се води на рачун ближњег, слабог, на рачун саме природе, која, будући створена Богом, заслужује боље коришћење. Човек не може да не буде забринут за храну, одећу, своје здравље, своју физичку безбедност, чак ако ова забринутост повређује друге, чак ако он схвата да његово преживљавање може бити само привремено. А Васкрсење Исуса Христа – догађај који се извршио у времену – даје хришћанима њихову основну одлучујућу наду.

Како је могуће не бринути се за душе своје, шта ћемо јести и шта ћемо пити, и у шта ћемо се оденути (уп.: Мт. 6, 25)? Да ли је људима могуће да живе „као пољски љиљани”? Не показује ли се беседа на гори сасвим као нереалистични сентиментализам? Наравно, показало се, ако је не разматрамо у контексту етике васкрсења. У Христу је побеђена смрт, а скупа с њом ишчезле су и основе за страх, за непрестану борбу за преживљавање. Уништен је закон палог света, који је био заснован на самозаштити, самоутврђивању, на претензијама према другима. Нови Завет категорички тврди да је „блаженије давати, него ли примати”, не утврђујући никакве услове.

Велика субота је проглашење „остварене есхатологије”. Човековој слободи, вери, људском искуству постао је доступан овај крај, овај циљ стварања, где смрти више неће бити (Откр. 21, 4). Почео је Прелазак, почело је Избављење, почела је Пасха!

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Pieta – изображење (чешће скулптурално) Пресвете Богородице, која држи умрлог Христа.

² Слично томе, као што „катизма” потиче од глагола „седети”, тако и реч „статија” потиче од глагола „стајати”. Ови нам називи говоре о томе да се уобичајено појање катизми вршило седећи, као што су се у исто време празнична појања статија 118. псалма вршила стојећи.

ПРОРОШТВА О ХРИСТОВОМ ВАСКРСЕЊУ

У старозаветном периоду многи пророци говорили су о будућем доласку Спаситеља у свет. Приповедали су о циљу Његовог служења, о предстојећој издаји Христа од стране једног ученика и духовним вођама Израиља, о суђењу над Спаситељем, Његовим страдањима и распећу. Између осталих, предсказане бежу и речи о томе да земаљско служење Господа треба да се оконча Његовим васкрсењем из мртвих.

Од ових предсказања, два је изрекао пророк Осија, који је живео у VIII веку пре Рођења Христовог. Тако, у једном од њих, говорећи о будућем обнављању Израиља, пророк Осија је изнео следеће прикривено пророштво о васкрсењу Христовом: „Ходите да се вратимо Господу, јер Он раздра, и исцелиће наше ране и превиће нас. Повратиће нам живот до два дана, трећи дан подигнуће нас и живећемо пред Њим” (Ос. 6, 1–2). У овим пророковим речима нарочито је важно упућивање на два дана очекивања и васкрсење из мртвих у трећи дан. Управо толико времена провео је у гробу Исус Христос пре него што је васкрсао. Међутим, код овог пророштва постоји још један смисао. Оно говори људима о њиховом сопственом васкрсењу, само ако поверују у Христа и тада ће, по речи пророка, живети „пред лицем Његовим”.

Друго Осијино пророштво о Васкрсењу Спаситеља постало је једно од главних у хришћанској Цркви. То су познате речи, које је много касније поновио и Свети апостол Павле: „Од гроба ћу их избавити, од смрти ћу их сачувати; где је, смрти, помор твој? Где је, гробе, погибел твоја? Кајање ће бити сакривено од очију мојих” (Ос. 13, 14). Ово пророштво је читава химна славном васкрсењу Христовом, победи Господа над пропадљивошћу и смрћу. У њему је изражена вера Цркве у продужење човековог живота после његове видљиве телесне смрти, а такође нада у будуће свеопште васкрсење.

Као још једно светло предсказање јављају се речи Светог цара Давида. У једном од својих псалама он објављује: „Тело ће се моје смирити у уздању, јер нећеш оставити душу моју у паклу и нећеш дати да светац Твој угледа труљење. Показаћеш ми пут животни: обиље је радости пред лицем Твојим, блаженство у десници Твојој довека” (Пс. 15, 9–11). У првом делу овог пророштва прикривено се говори о пребивању Господа у гробу.

Као што је било предсказано од стране Светог цара Давида, тако се све и догодило: Господ је сишао у ад, али није остао тамо, већ је повео са собом праведнике, Његово тело није иструлило, већ је васкрсло, указавши самим тим „пут живота” сваком човеку који верује у Њега. У другом делу овог одељка говори се о истинској радости за човека – да стане пред лице Божије, у чијој је власти „блаженство у векове”.

Пророк Исаија, који је живео у VII веку пре Рођења Христовог и који је оставио велики број предсказања о Спаситељу очекиваном од народа Израиља, такође је говорио о Његовом Васкрсењу.

„Господу би воља да га бије, и даде га на муке; када душа Његова принесе жртву умилоствљена, Он угледа потомство дуговечно, и воља Господња се благоуспешно испуни руком Његовом. На подвиг душе своје Он гледаше са задовољством; кроз познање Његово – Он, Праведник, Слуга мој, оправда многе и грехе њихове понесе на себе. Зато му је удео међу великима, и са силнима делиће плен, зато што предаде душу своју на смрт, и међу злочинце би постављен, иако понесе на себи грехе многих и за преступнике поста заступник” (Ис. 53, 10–12).

У овом великом одељку речено је о најважнијим моментима Христовог крсног подвига. Главна пажња поклоњена је управо васкрсењу Господа („угледа потомство дуговечно”), искупитељском значењу овог чуда („оправда многе и грехе њихове понесе на себи”) и Његовом будућем вечном царевању („са силнима делиће плен”).

ОСВЕЋЕЊЕ СВЕТОГ МИРА У ПАТРИЈАРШИЈИ СПЦ 1960. ГОДИНЕ

У заоставитини др Саве Вуковића, Епископа шумадијског (1977-2001), пронађен је примерак записника „о мироваренију извршеном у Патријаршијској капели у Београду од 11. до 13. априла и освећењу светог мира обављеног у Саборном храму дана 14. априла 1960. године“, на основу којег је, уз знатна скрађења, у Гласнику СПЦ (број 9/1960) објављен чланак „Спремање и освећење св. мира“. Имајући у виду да се о светом миру и његовом спремању не пише често, у овом броју Каленића преносимо поменути записник у коме су вршене неопходне правописне измене

Уводни део текста *Спремање и освећење св. мира* у Гласнику из 1960. године садржи следеће напомене: „Свети архијерејски синод Српске православне цркве одлучио је да се 1960. године, за потребе наше Цркве изврши спремање и освећење светог мира. Припреме за кување светог мира вршене су већ дуже времена, јер је требало прикупити разна вештаства која су потребна за свето миро. Многа од тих вештастава морала су бити набављена у иностранству те их је наша Црква добила помоћу Светског са-

вета цркава. Дани Црквом одређени за спремање светог мира су Велики понедељак, уторак и среда, а дан освећења је Велики четвртак.

После Првог светског рата, од уједињења Српске цркве и уздизања на степен патријаршије, свето миро освећивано је пет пута: 1922, 1924, 1927, 1931. и 1940. године.

У хришћанској цркви справљање и освећивање светог мира потиче још од апостолских времена. Оно треба да у тајни миропомазања замени првобитно полагање руку светих апостола на новокрштене ради предавања дарова Светог Духа.“

Записник најпре садржи опис припремања светог мира које је започело на Велики понедељак.

Пре Пређеосвећене свете Литургије, око шест сати изјутра, окупили су се у ђаконику придворног храма Светог Симеона Мироточивог чланови комисије за мировареније, одређене одлуком Светог архијерејског синода (Син. бр. 891/зап. 126 од 12 марта 1960. године), и то: Епископ бачки Никанор, протојереји ставрофори Василије Бранковић и Драгутин Стамболић и јерођакон Сава Вуковић, наставник Богословије Светог Саве у Београду.

Члан комисије протојереј Младен Младеновић, вршилац дужности секретара и референт Светог архијерејског синода због болести није могао узети учешћа у овом послу.

Комисији су помагали у спремању вештастава и вађењу светог мира ученици Богословије Душан Петровић и Томислав Марковић, који су се показали веома добри помагачи, те за то заслужују сваку похвалу.

Најпре је комисија спремила и премерила потребне количине вештастава, која ће се кувати овога дана. Предвиђено је да се скува количина од сто литара светог мира, зашта је набављено сто литара чистог рафинираног маслиновог уља.

За ову количину опремљене су миришљаве смоле и то:

Sandarae gummi	400 грама
Myrthae	850 грама
Mastiehis elektissimi	1.350 грама
Styracis liquid calamitae	850 грама
Benzoe	1.000 грама
Belog tamjana	700 грама

Ове смоле су ученици Богословије истуцали у авану и кад су добили од њих прах, све заједно су потопили са четири литре зејтина у једној емајлираној шерпи у запремини од 10-12 литара.

Истовремено, у ђаконику је спремљено, поред зејтина, још и око четрдесет литара чистог природног белог вина, пет литара свете водице из цркве Ружице. Класифицирана су и остала вештаства и мириси, само нису отворани судови да не би ветрили.

У мироварионици су била спремељна два казана од бакра са потребним лопатама за мешање и један сто, на коме су постављени: свето Јеванђеље, суд са водом, воштана свећа од једног килограма, босиљак, часни крст, Требник и Чин мироваренија.

У седам сати и тридесет минута почела је Пређеосвећена Литургија у придворном храму, коју су служили јереј др Тихомир Пантић, парох храма Светог Марка у Београду и протођакон Живадин Ђорђевић. Светој Литургији су присуствовали Патријарх српски Герман и архијереји, Епископ бачки Никанор и викарни Епископ Андреј.

После завршене свете Литургије, Патријарх се у олтару обукао у мало облаченије (епитрахил, мандије, мали омофор и митра) и са члановима комисије, који су били обучени у светло одјејање, прешао је у мироварионицу, где је обавио мало водоосвећење по Требнику. Свећу на столу запалио је Патријарх.

По обављеном водоосвећењу, Патријарх је покропио освећеном водом велики и мали казан, као и потопљене смоле у зејтин, сав зејтин и вино. Пошто је јерођакон рекао *Вонмем*, Патријарх је у сваки казан ставио помало освећене воде. Затим је благословио зејтин и вино и симболично ставио једну малу количину зејтина и вина у велики и мали казан. (Овде је учињен један мали пропуст, наиме, у велики казан је требало одмах ставити де-

сет литара вина. Међутим, то је учињено тек сутрадан изјутра док је зејтин био још хладан, јер се у врућ зејтин не би смело стављати ништа хладно.) Осим вина, у велики казан је одмах усуто четири петине зејтина и мало воде која је донета из цркве Ружице.

Сада је Патријарх великом свећом запалио ватру под оба казана и тиме је отпочело варење светог мира око девет часова изјутра.

Поред поменутих архијереја, водоосвећењу су били присутни још и протојереји Константин Луковић, архијерејски намесник београдски, Душан Јовановић, парох храма Пресвете Богородице, јереј др Тихомир

Пантић, парох храма Светог Марка и протојереј Никола Трајковић, парох храма Светог Александра Невског и протођакони Бранислав Петровић, секретар Епархијског Управног одбора, Божидар Трипковић, секретар Црквеног суда, Ђорђе Жунић, секретар канцеларије Патријарха, Живан Стефановић, референт Светог архијерејског синода и Живадин Ђорђевић, ђакон храма Покрова Пресвете Богородице у Београду.

За све време кувања светог мира читали су Јеванђеље од Матеја, зачала од 1. до 56, пре подне свештеници Душан Јовановић, Никола Трајковић, Јанко Станић и Будимир Шиљак, протојереји, а после подне протојереји Благоје Бердић, Милован Михајловић, Милош Пауновић и Првул Вељковић.

Ред читања Јеванђеља почели су Епископи Никанор и др Андреј, а наставили су свештеници одређени по распореду. Читање Светог Јеванђеља је трајало све до пет часова после подне. За то време чланови комисије, заједно са поменутим богословима, мешали су зејтин у великом и смоле у малом казану, а помагали су им и свештеници, који су у то време читали наизменично Јеванђеље.

За време кувања зејтина често се вршила проба на следећи начин: узме се прутућ или стручак босиљка, који се на врху омота ватом, па се онда умочи у зејтин и упали на свећи. Ако зејтин гори, значи да је за овај дан добро укуван. Одмах се престане са ложењем ватре, а са мешањем се наставља све док се зејтин не охлади. Овога дана престала се ложити ватра у тринаест часова, а мешање зејтина настављено је до седамнаест часова.

У малом казану, као што смо напред навели, стављене су смоле, које су претходно потопљене учетири литара зејтина, а кад је ватра потпаљена, усуте је у казан и остатак зејтина до једне петине и настављено кување и добро мешање до четрнаест часова, када је овај казан скинут са ватре. Пошто су се смоласти састојци потпуно охладили, процеђени су кроз ретко платно, колико је течност могла изаћи, а после тога морао се остатак добро стезати руком да би се добило више ове течности. Добивено је око девет литара течности, која је стављена у један суд и затоврена да не ветри.

Кад је ово све урађено, комисија је приступила спремању цвећа, траве и корења, које има сутрадан, на Велики уторак, да се кувају. Измерене су и то:

Herbae cotmi basilici	650 грама
Radix zingiberis	400 грама
Radix galgangae	400 грама

Сви су ови састојци истуцани у авану и потопљени у нешто више од шест литара белог вина у једној већој шерпи.

Пошто је ватра угашена и просторије уређене за сутрашње радње, чланови комисије су напустили мироварионицу у осамнаест часова и тридесет минута.

Велики уторак

После Пређеосвећене Литургије, Патријарх је дошао у мироварионицу обучен у мало облаченије као и првог дана. Најпре је покропио освећеном водом цвеће, траве и корење потопљено у вину претходног дана, које су богослови ставили у мали казан, а онда је лично усуте у ова вештаства још десет литара вина. После тога је Патријарх са члановима комисије одслужио обред прописан у Чину мироваренија за овај дан, потпалио ватру под котловима са великом свећом и повукао се. Комисија је наставила варење зејтина и вештастава у малом казану које је отпочело у девет часова пре подне.

И овога дана почели су читање Јеванђеља од Марка, зачала од 26. до 61, и од Луке, зачала од 1. до 35. и 36. до 77. Епископи Никанор и Андреј, а наставили су свештеници одређени за овај дан, пре подне протојереји Атанасије Спасић, Милутин Стојановић, Милорад Стефановић и Миодраг Миловановић, а после подне протојереји Милован Милутиновић, Арса Бркић, Светомир Спасић и Димитрије Стојиљковић. Литургију Пређеосвећену служили су протојереј Павле Дожић и јерођакон Силвестар.

Варење и добро мешање зејтина и трава трајало је до тринаест часова и петнаест минута на ватри, када је се престало са ложењем. Зејтин се мешао још до седамнаест часова, а траве нешто више од једног сата пошто

је казан скинут са ватре. Тада је се приступило цеђењу трава кроз ретко платно, стежући рукама што се више може, пошто су се пре тога добро прохладиле. На овај начин од траве добијено је шест литара течности, која је усута у металан суд добро затворен да не ветри.

Затим је комисија мирисе поделила на А и Б групу. У А групу су ушли ови мириси:

Balsamum stiracis liquide	750 грама
Oleum terebintae venetae	1.350 грама
Oleum nucis moschatae presum	300 грама

У Б групу су ушли следећи мириси:

Oleum ligni sassafrasi	500 грама
Oleum cinamoni ceylon	300 грама
Oleum cariophili	300 грама
Oleum ligni rhodii /rosae/	200 грама
Oleum cedri	650 грама
Oleum cassiae florum	300 грама
Oleum cardamoni	150 грама
Oleum aurantiae corticum	300 грама
Oleum lavandulae optimaе	400 грама
Oleum juniperi baccarum	150 грама
Oleum anthos rosmarini	500 грама
Oleum bergamotae	300 грама
Oleum majoranae	300 грама
Екстракт ружиног уља	100 грама

Екстракт ружиног уља је купљен у замену за оригинално ружино уље, које за ову прилику није благовремено набављено. Место њега набављен је цвет од руже, али овај није куван ни посебно ни заједно са осталим травама, пошто претходно није установљено како се овај цвет треба кувати, да би се његов мирис сачувао. Спремљена количина овог цвета остављена је у истој кутији и са стране залепљена, да би се колико било сачувао мирис руже.

Кад је овај посао овога дана завршен, комисија је напустила мироварионицу у осамнаест часова.

Велика среда

Овога јутра комисија је дошла у мироварионицу око шест часова и тридесет минута. Одмах је ставила у велики казан у хладан зејтин течности које су добивене од састојака скуваних у понедељак од смола и у уторак од цвећа, трава и корена. Затим је потпаљена ватра под великим котлом.

Јеванђеље од Луке, зачала од 78. до 107, прочитао је Патријарх, а зачала од Јована, од 1. до 27. и од 28. до 56. са понављањем Јеванђеља од Луке (зачала горе означена) читали су свештеници наизменично, пре подне протојереји Светислав Огњеновић, Јездимир Живковић, Данило Драгићевић и Марко Димитријевић, а после подне протојереји Бранислав Милић, Јован Ристић и јереји Милисав Протић и Милутин Ранисављевић. Јеванђеља су читана све до осамнаест часова.

Пређеосвећену Литургију овога дана служили су архимандрит Јован Велимировић, ректор Богословије Светог Саве, и протођакон Ђорђе Жунић, секретар Патријархове канцеларије.

Литургија је почела у седам часова и тридесет минута.

За ово време продужено је кување зејтина са усутим вештаствима, које је трајало до десет часова и тридесет минута, када је велики казан скинут са ватре и стављен на припремљени азбест и цакове ради чувања паркета, да се мало прохлади. За ово време зејтин је стално мешан.

За време кувања комисија је чешће контролисала на начин како је напред речено, да ли је зејтин добро укуван, с тим што је вата дубље умакана у зејтин, како је у упутству означено. И кад је вата почела лепо да гори, а није се примећивало прштање зејтина, утврђено је да је зејтин добро укуван, па је онда скинут са ватре.

Кад се зејтин мало прохладдио, отпочето је цеђење од једанаест часова и тридесет минута до дванаест часова и петнаест минута. Зејтин је цеђен кроз бакарну цедиљку, над којом је било и ретко платно, спремно специјално за ову сврху. Зејтин је стављен у два већа суда од светог мира, док је за то време казан обрисан са ватом и из њега су уклоњени отпаци од траве. Затим је зејтин враћен поново у велики котао да се боље прохлади и хлађење је

трајало до четрнаест часова. Тада је дошао у мироварионицу Патријарх обучен опет у мало облаченије и ту су, након обављеног Чина из мироваренија предвиђеног за овај моменат, стављени мириси из А групе у зејтин, који треба да буде млак да би се мириси могли боље растворити. За то време зејтин је стално мешан. Мириси су мерени једном градираном чашом, која је позајмљена од једне апотеке, да би се могла тачна количина течности усугубити у зејтин.

Балзам *stiracio likvide* је црне боје и да би га боље растворили ставили смо га у мало зејтина и тако га прилично брзо раствореног метнули у казан. Пре него што се приступило стављању мириса из групе Б, сваки суд је претходно отворен и спремљен да се могу брзо мерити одређене количине течности и стављати у казан. Чекало се да се зејтин добро охлади, јер према упутству, мириси Б групе треба да се мету у потпуно хладан зејтин. Око осамнаест часова, кад је зејтин био сасвим хладан, приступило се стављању мириса Б групе. Најпосле, стављен је екстракт ружиног уља који је купљен у једној београдској дрогерији (сто грама), али изгледа да од тога није било много користи, пошто су остали ми-

Ово спремање трајало је до двадесет часова.

Освећење светог мира на Велики четвртак

Освећење светог мира је обављено у Саборном храму Светог архистратига Михаила у Београду. Освећење је обавио Патријарх српски Герман на Литургији на којој су саслуживали архимандрит Јован Велимировић, ректор Богословије Светог Саве у Београду, протојереји ставрофори Василије Бранковић, Коста Луковић, Живојин Ристић, Душан Васић, Мирко Павловић, Милован Милутиновић, Драгутин Стамболић и протојереји Јанко Станић, Будимир Шиљак и Лазар Милин, ванредни професор Богословског факултета у Београду. Служили су и протођакон Ђорђе Жунић и јерођакони Силвестар Вучовић и Сава Вуковић, наставник Богословије Светог Саве у Београду.

Пре свете Литургије, комисија је ставила у један алавастар, односно у један већи путир, старо свето миро, а у други алавастар ново миро, које треба да се освети. Оба суда постављена су на Жртвеник, поред она три већ спремљена већа суда са новим миром, одакле има да се узму и понесу на литију.

Свештенство одређено по распореду служења обукло се у Патријаршијској капели у потпуно одјејање и око осам часова и тридесет минута у холу на улазу у капелу сачекао је Патријарх Герман који је дошао у пратњи Епископа Владислава и др Андреје, који нису служили.

Патријарх, обучен у мандију, примио је крст и у литији кренуо према капели. За то време обучено свештенство је певало тропар *Благословен јеси Христе Боже...* Литија (свећоносци) стали су на одређена места, док је Патријарх, дошавши пред иконостас, узео време за службу и ушао у олтар, где је обучен у пуно облаченије за Службу Божију.

Одмах затим, пришао је месту где су стајали судови са припремљеним миром, извршио Чин у мироваренију означен, и после отпуста дао је алавастар са новим миром архимандриту Јовану Велимировићу да носи, а сам је понео суд са старим светим миром. Остале веће судове

носили су други свештеници. Из олтара литија је кренула кроз одаје Патријаршије према главном излазу, који води према Саборној цркви, обишла око храма једанпут уз звоњење свих звона. Овако постављена литија ушла је у храм. Свећоносци су заузели своја места на солеји и одмах је отпочела Служба Божија.

На литији узели су учешће и осамдесет ученика Богословије Светог Саве са наставником јерођаконом Николајем.

У литији најпре су ишли свећоносци. За овима је ишао архимандрит Јован Велимировић са алавастром са новим миром. Затим свештенство по шест у реду, од којих су шесторца наизменично носили судове са новим миром. Иза ових ишао је Патријарх који је носио суд са старим светим миром, а иза њега ишли су архијереји Владислав и Андреј. Са стране Патријархове ишли су чтеци. Поред свећоносаца ишли су у два реда богослови Богословије Светог Саве. Испред Патријарха ишао је јерођакон Сава, кадећи стално свето миро. На светој

Када су ови судови пренети у олтар придворног храма дошао је Патријарх око деветнаест часова и тридесет минута обучен опет у мало облаченије, а чланови комисије у светла одјејања. Тада је обавио завршни обред у Чину за варење светог мира. После овог, Патријарх се повукао, а чланови комисије су мироварионицу спремили за сутрашњи чин, јер према распореду литија треба да пође из Патријаршијске капеле.

Литургији, после речи *И да будут милости...* Патријарх Герман је обавио освећење светог мира по Чину како је предвиђено у Мироваренију.

После завршене свете Литургије, литија је опет пошла из олтару по истом реду како је се и дошло и сваки је носио исто као приликом доласка, Патријарх суд са старим светим миром, архимандрит Јован суд са новим освећеним светим миром, певајући сада псалм 44. *Стригну сердце моје...*

Обављен је опет једнократни опход око Саборног храма уз звоњење свих звона, затим се прешло на главни улаз преко улице у зграду Патријаршије идући истим путем како је се и изашло. Кад се ушло у капелу, постављени су судови са светим миром на место одакле су и понети. Сутрадан свето миро је пренето у ризницу где се данас налази на чувању.

Сматрамо за потребно да наведемо да је почетак варења са свима припремама извршеним пре тога приликом самог обреда и освећења водице снимљен, а на Велики четвртак снимљено је и за филм цело освећење светог мира с литијама, као догађај изванредне важности за црквену историју.

Комисија је пописала све ствари набављене за ову сврху, које су остављене у једном одељењу поред капеле да се чувају за друго варење светог мира. Инвентар ствари приложен је у записнику. Осим тога, комисија је пописала све претекле количине вештастава (смоле, цвеће, траве, корења и мириса) са ознаком у којој количини је која претекла. Сва стакла са течностима добро су затворена и на запушачима стављен је црвени восак, уколико се на овај начин може сачувати до другог варења.

Комисија је изнела своја запажања о уоченим недостацима до којих је дошла приликом спремања и варења светог мира, која је приложила у овом записнику, да би се, кад се идући пут буде свето миро варило, нова комисија користила овим искуством.

Запажања комисије за варење светог мира о свима недостацима уоченим за време спремања и кувања зејтина и осталих вештастава, које треба имати у виду приликом новог кувања светог мира:

Мали казан треба да буде већи, јер се показало да је и за ову количину спремања светог мира мали, те нису могли слободније да мешају смоле и вештаства.

Смоле треба два до три дана раније да се потопе, односно да се истуцају, а не да се на дан варења ово чини.

Пазити да се одмах још првог дана у казан стави прописана количина вина, пре него се запали ватра и сипа цела количина зејтина, што је овом приликом било пропуштено, те је то сутрадан учињено.

Ако се не би благовремено набавило ружино уље, него се мора мирис руже добити од ружиног цвета, који је набављен, на време питати стручњаке хемичаре како се ово треба и колико времена кувати да би се мирис руже сачувао и добила већа количина течности.

Ово исто важи и за остале траве и корење, о чему има унеколико објашњења у писму Митрополита Дамаскина, које постоји у архиви Светог архијерејског синода.

Запажено је да су траве и корење дуже кувани у казану него што је можда требало, па се зато није добила већа количина течности, а можда се на овај начин изгубило и у својствима које траве и корење дају за свето миро.

Комисија одређена за кување светог мира треба добро пре тога да проучи начин спремања свих састојака и да сазна кад је који (зејтин, смоле, траве и корење) готов и како се која смола и у чему боље раствара, а не да се то чини оног дана кад их треба стављати у казан.

Приликом кувања смола јавила се у почетку густа маса, што је комисију мало забринуло шта ће од овога изаћи и да ли тако треба да изгледа. Мало касније почела је ова маса да се раствара и да се бистри, тако се после једночасовног мешања, густина скупила на дну казана, а бистра маса изашла на врх. За ово се не треба плашити, али ипак треба водити рачуна да се не кува више него што је потребно, јер се на овај начин добија течност загасите боје, а то није потребно.

Инвентар ствари купљених за варење светог мира у Великој недељи 1960. године, које су остале за идуће варење:

- један велики бакарни казан;
- један мали бакарни казан;
- две кутлаче од бакра;
- цедиљка од бакра;
- осам судова од метала разне величине за свето миро;
- два алавастра сребрна (које треба изнутра посребрити);
- три кецеље од платна и једна полукецеља;
- једна сребрна кашика за сипање светог мира;
- једна цедиљка од метала;
- два емајлирана лонца по девет литара;
- један балон од пет литара;
- једна велика лопата за мешање и три мање кутлаче (дрвене);
- два метра поливинила употребљаваних за свети престо у Саборном храму.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СПОМЕНИЦА СТАРЕ ЦРКВЕ – КЊИГА ГОДИНЕ

Споменица – два века Старе цркве у Крагујевцу групе аутора, заједно са фотомонграфијом *Шумадија, Поморавље – Душа Србије*, аутора фотографа Предрага Михајловића Цилета и Зорана Петровића, проглашене су књигама 2018. године у крагујевачком издаваштву. Свечано уручење Повеље – Књига године, уприличено је у уторак, 5. фебруара, у Народној библиотеци „Вук Караџић“, у оквиру манифестације „Дани крагујевачке књиге“.

Повељу је награђенима уручио књижевник Мирко Демић, директор Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу, а у име аутора примили су је архијерејски намесник лепенички протојереј ставрофор Саво Арсенијевић и протојереј ставрофор Милић Марковић, старшина Старе цркве.

Гордана Јоџић, уредница Радија Златоуст

ЦРКВА У ГРОШНИЦИ ПРОСЛАВИЛА СВЕТОГ ГРИГОРИЈА БОГОСЛОВА

У четвртак 7. фебруара, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Григорија Богослова у крагујевачком насељу Грошница. Владика Јовану су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Беседећи на 36. зачало Јеванђеља од Јована, Владика је рекао: „Свети Григорије Богослов је све чинио Духом Светим који је пребивао у њему. У Цркви само двојица људи носе назив Богослов: Свети Симеон Нови и Свети Григорије. Ако реч богослов преведемо на српски језик, она онда значи да је богослов онај који се моли. Без смирења то није могуће. Зато у Светом Григорију нема сујете и жеље за влашћу, већ за служењем. Зато је послушност основ вере. То је предавање себе Богу, јер је човек биће заједнице. Ако смо сви усмерени к Богу, сви заједно служимо и у том служењу имамо своје место на које нас је поставио Дух Свети. Такав пример је Свети Григорије Богослов, коме је молитвена послушност Цркви помогла да буде пастир те исте Цркве.“

Након причешћа верног народа, преломљен је славски колач, а домаћини су били прота Душан Илић и јереј Ненад Милојевић са црквеноопштинским одбором. Њиховим старањем приређена је трпеза љубави у парохијском дому где је славље верног народа настављено са својим Владиком.

Мирслав Василијевић, протођакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА И ЗВОНА У ВЕЛИКОМ БОРКУ

Верни народ са децом из Великог Борка и околине, у архијерејском намесништву бељаничком, дана 10. фебруара, окупио се у храму Светог великомученика Георгија да дочека Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Г. Јована. Владика је први пут служио архијерејску Литургију у ново-подигнутом храму уз саслужење умировљеног Епископа канадског Георгија и свештенике Епархије шумадијске. Лепоту богослужења својим појањем улепшали су „Србски православи појци“.

Пре Свете Литургије Епископи су осветили два крста и три звона за новосаграђени храм.

После прочитаног Јеванђеља Епископ Јован одржао је беседу на јеванђељско зачало о царинику Закхеју. „Литургија хоће целог човека, сабраног човека, човека који хоће да се сретне са Богом. И данашње Јеванђеље нам говори о сусретању човека са Богом. Закхеј је био упрљан среброљубљем и он хита да се очисти да би се сусрео са Христом. Он се чисти кроз покајање и напушта све распусне путеве и хита у сусретање са Христом. Поставља се питање како се човек може срести са Христом? Једини пут за сусрет са Богом је чисто срце. Закхеј се сусрео са Христом, а ко нама смета да се сусретнемо са Богом? Гордост! Целога себе требамо да упремо ка Христу да би нас Бог позвао по имену као што је позвао цариника Закхеја. Уперимо своје умне очи ка Богу да би Господ ушао у наше срце. Бог воли покајнике. Бог воли смирене и који кажу грешан сам, али из срца а не ради реда. Бог ће нам сигурно помоћи. Помозимо и ми себи угледајући се на веру и покајање цариника Закхеја“, закључио је Епископ Јован.

После причешћа Епископа и свештенства уследило је причешће деце и верног народа. По завршетку Литургије Епископ Јован је венчао ктиторе храма Светог великомученика Георгија у Великом Борку, младенце Петра и Светлану Маљковић. Том приликом Епископ је захвалио Богу и младенцима што су ступили у свету тајну брака иако живе већ дужи низ година заједно, нагласивши значај брачне заједнице и позвао све невенчане да ступе у свету тајну брака угледајући се на Петра и Светлану.

Трудом свештеника Горана Ракића и његових парохијана, уследила је трпеза љубави у ресторану Липовачка шума.

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ТОПОЛИ

На празник Света три Јерарха, 12. фебруара, у ктиторској цркви на Опленцу, служена је Света архијерејска Литургија којом је начествовао првојерарх Епархије шумадијске Његово Преосвештенство Епископ Јован, а саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног одломка из Јеванђеља, Владика Јован је нагласио да су Свети Василије Велики, Свети Григорије Богослов и Свети Јован Златоусти међу највећим светилницима Цркве Христове. Они су то постали јер су задобили Светога Духа и постали Његови носиоци, а то и јесте циљ свакога човека. У наставку беседе Владика је говорио и о томе како је установљен овај празник у 11. веку. Међу тадашњим хришћанима повела се расправа о томе ко је од ових светитеља већи. Спор је решен тако што је одређен дан када се сва три светитеља прослављају заједно.

На крају Литургије пресечен је славски колач у славу Господњу, а на спомен овим светим угодницима. Евхаристијско сабрање настављено је у ресторану „Стара Варош“ трудом Горана Михаиловића и његове породице.

Стеван Илић, ђакон

ПРОСЛАВА СРЕТЕЊА ГОСПОДЊЕГ И ДАНА ДРЖАВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ОРАШЦУ

Сретење Господње и Дан државности Републике Србије и ове године традиционално су прослављени у Орашцу, надомак Аранђеловца. Прослава празника започета је Светом архијерејском Литургијом коју је служио Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије.

Након читања Светог Јеванђеља Епископ Јован је окупљене вернике поучио значају празника Сретења Господњег. Епископ је посебно нагласио да је празник Сретење, заправо сусретање са самим Господом. „Ако желимо да се сретнемо са Господом, то можемо учинити једино кроз веру“, истакао је Владика. Са Господом се нећемо срести у храму Божијем ако Га немамо у своме срцу, а ако се са Богом не сретнемо у току нашег овоземаљског живота, не можемо ни очекивати да га сретнемо на Небу. Да бисмо били иоле достојни да тражимо Господа, морамо се очистити од сваког греха“. Епископ је дао и сликовит пример: „Затворена шака не може ништа да пружи, али не може ништа ни да прими. Иста ситуација је и са нашим срцем, ако је затворено за Господа, онда не жели ништа добро ни да прими од Господа.“

Након заамвоне молитве, Епископ Јован је пререзао славске колаче данашњим славарима – управи месне заједнице Орашац и управи музеја „Први српски устанак“.

Након Свете Литургије Епископ шумадијски Јован је уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске извршио помен за устанике који су, не жалећи своје животе, постра-

дали у одбрани Свете српске земље. Обележавање празника Сретења и Дана државности Републике Србије настављено је испред споменика подигнутом у част Војду Карађорђу. Председница Владе Републике Србије Ана Брнабић је положила венац у част пострадалим ратницима, а одмах након ње и председница Републике Српске Жељка Цвијановић. Потом је интонирана химна Републике Србије „Боже правде“ у извођењу оркестра гарде. Након полагања венаца и химне, присутнима се обратила председница Републике Српске Жељка Цвијановић, а потом и председница Владе Републике Србије Ана Брнабић. На самом крају прославе уприличен је уметнички програм по сценарију и режији Војислава Милина.

Након државне церемоније Епископ Јован је у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу служио парастос Војду Ђорђу Петровићу.

Немања Искић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У БУКОВИЧКОМ ХРАМУ У АРАНЂЕЛОВЦУ

У недељу, 24. фебруара, у цркви Светог архангела Гаврила у Буковику Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије. У Светој Литургији су своје активно учествовање узели и чланови хора „Света Анастасија Српска“ из Аранђеловца.

По читању јеванђелске приче о блудном сину, Епископ Јован се вернима обратио својом поуком. Он је навео да се сада налазимо у припремним недељама пред свети пост и да је претходне недеље Свето Јеванђеље имало за тему смирење, док је ове недеље посебно наглашена тема покајања. Посебно место у овој беседи заузима реченица „Боже милостив буди мени грешноме“, која је одраз покајног карактера којем требамо сви да стремимо.

У току Свете Литургије Епископ Јован је рукоположио ђакон Милоша Тирића из Лазаревца у чин јереја и поставио га на другу парохију при Старој цркви у Јагодини. Посебно дирљива била је поука коју је Епископ изрекао новом посланику на њиви Господњој, пре читања свештеничке заклетве. Епископ је рекао да је данас оцу Милошу дато оно што није дато ни анђелима и да треба стално да буде свестан благодати коју је данас добио. Опоменуо га је још да треба да дрхти и да буде у побожном страху пред Богом.

Докле год буде са страхом служио Богу, знаће да је Бог са њим. Увек треба да се пита да ли је достојан тога што је данас добио. Епископ му је још поручио и да чува паству која му је поверена.

Велики број верника је приступио светој чаши и сјединио се са самим Господом кроз Свету Тајну Причешћа.

Немања Искић, јереј

ИНТЕРНЕТ ИЗДАЊЕ СВИХ БРОЈЕВА КАЛЕНИЋА (1979-2019)

У години када се навршило четрдесет година од излажења првог броја „Каленића“, часописа Шумадијске епархије, који је објављен 1979, постало је могуће све бројеве читати на интернет мрежи.

До сада су у електронској форми, на адреси (<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/kalenic/casopis>), били доступни бројеви који су штампани од 2007. године. А од сада су читаоцима на интернет домену (<http://kalenic.rs/>) доступни и стари бројеви који су излазили шест пута годишње, као и данас. Свим бројевима који су постављени у PDF формату могуће је приступити са банера (Ad) који се налази на службеном сајту Шумадијске епархије СПЦ (<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>).

У првом броју из 1979. године, блаженопочивши епископ шумадијски Сава Вуковић (1977-2001), оснивач „Каленића“, између осталог, написао је:

„Надамо се да ће наш епархијски лист Каленић пружати свима нама духовне хране и бити од користи свима онима који слушају реч Божију и држе је (Лука 11, 28)... Желели бисмо да наши верници, нарочито они који ређе учествују у богослужбеном животу, боље упознају своју Цркву, њено учење и њено богослужење. Надамо се да ће наши епархиоти преко овог листа боље чути глас своје Епархије, сазнати за њена настојања, њене проблеме и за све оно што се у њој догађа.“

Ово начело, које је благословио и Његово преосвештенство Господин Јован, данашњи Епископ шумадијски, могуће је сагледати кроз све бројеве који су доступни као интернет издање.

ХРАМ У ВЕЛИКИМ ПЧЕЛИЦАМА ПРОСЛАВИО СВОЈУ СЛАВУ

У недељу месопусну, 3. марта 2019. године, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог великомученика Теодора Тирона у Великим Пчелицама поводом храмовне славе. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕНА У КРАГУЈЕВЦУ

У недељу Православља, 17. марта, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

После прочитаног јеванђелског зачала, присутним верницима обратио се протојереј ставрофор др Зоран Крстић који је најпре свима честитао празник, а потом, између осталог, одговорио на питање шта значи бити православан:

„Прва недеља Часног поста назива се недељом православља. Година 843. и царица Теодора, као и сабор у Ца-

риграду, окончали су иконоборачку јерес која је потресала исток, односно православно хришћанство. Много тога се у историји десило, а питање које тражи одговор и у данашњем времену гласи: Шта значи бити православан? Најлакши одговор је да бити православан значи бити Христов. Православни идентитет у потпуности се изједначава са Христовим идентитетом. Велики пост има крштењски карактер, а кључна тема подучавања људи који су се припремали за крштење била је упознати Христа. Сазнајући ко је Христос, ми сазнајемо ко смо ми. Реченица апостола Филипа: 'Нађосмо га', показује да иза ње стоји период трагања. За Филипов одговор потребно је да се потрудимо подвигом, постом и аскезом и дај Боже да сви ми који смо се припремали за Свето Причешће данас овде поновимо Филипове речи: 'Нађосмо га'.“

У поподневним часовима с благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, братство Саборног храма организовало је Велику Литију у част и славу свих оних који су за две хиљаде година трајања Свете цркве дали себе, своје трудове и своје животе за победу вечне истине, слатког Православља.

У Саборном храму Успења Пресвете Богородице у 16:00 часова почело је свечано вечерње богослужење у част победе Православља над свим кривоверјима и шизмама. У наставку богослужења, Преосвећени Владика, свештенство и верни народ кренули су у свечану литију кроз град Крагујевац, носећи у рукама иконе светих и на тај начин симболизујући победу Православља. По повратку литије у храм, Преосвећени Владика служио је Молебна и прочитан је Синодикон, који садржи анатему или проклетство свих јеретика, посебно иконобораца, затим похвалу за све ревнитеље православне вере. Тај Синодикон донет је 843. године у Цариграду.

Похвалном песмом на крају Молебна, Никите Ремезијанског „Тебе Бога хвалим“, узели смо молитву и захвалност Свеченом Творцу због сачуване чистоте Православне вере.

Срећко Зечевић, протонамесник и Урош Костић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КОЛУБАРСКО – ПОСАВСКОГ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је 20. марта, у среду друге недеље Часног поста служио Литургију пређеосвећених Дарова, у храму Свете Петке, у селу Петка, наомак Лазареваца. Непосредно пред Свету Литургију свештенство Колубарско-посавског намесништва исповедио је духовник манастира Драча, отац Онуфрије, који је након тога саслуживао у литургијском сабрању Епископу Јовану, заједно са свештенством и монаштвом овог намесништва.

Литургијском сабрању присуствовао је, и на њему се причестио, велики број верних, а нарочито деце. Владика Јован је окупљене подсетио на смисао и суштину поста као и на значај нашег активног учествовања у Светој Литургији, пре свега кроз свету тајну Причешћа. „Велики пост свети оци га називају путовањем до распетог и васкрелог Христа, путовањем са земље на небо, у Царство небеско. На том путу нас очекују многа искушења и невоље. Но, све ово се лако преброди ако са нама путује Господ и они дарови које нам је дао: вера, нада, љубав, молитва, смирење и наш подвиг. Такав пост је сигурно средство за достизање онога што му је циљ – сједињење са Господом“, рекао је Епископ.

По већ устаљеном обичају, после Свете Литургије прочитан је овогодишњи темат, који је написао парох чибуквачки, протојереј Жељко Ивковић, на тему „Зло“. Након читања реферата уследила је дискусија. Све похвале, примедбе и сугестије аутору темата изречене су у братској љубави, са циљем да рад буде још бољи и садржајнији. У дискусији су

учествовали сви присутни свештеници, а труд свештеника Жељка Ивковића похваљен је од Владике Јована.

Ово вишеструко корисно сабрање завршено је очинском поуком нашег Епископа и трпезом љубави коју је припремило свештенство колубарско-посавског намесништва, предвођено овогодишњим домаћинима – свештенством храма Свете Петке у Петки.

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЈАСЕНИЧКОГ

У петак, 22. марта, друге недеље Васкрсног поста, када наша света Црква прославља четрдесет севастијских мученика – Младенце, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију пређеосвећених Дарова у храму Светих врачева Козме и Дамјана у Азањи.

Светој Литургији претходила је исповест свештенства овог намесништва и освећење чесме у порти парохијског храма. Исповедник свештенства био је игуман Манастира Пиносава отац Петар (Драгојловић).

Поред игумана Епископу су саслуживали и свештеници Епархије шумадијске, као и многобројни народ овога села и ученици ОШ „Радомир Лазић“.

Владика је говорио о причи из Јеванђеља о делима милости која смо позвани да чинимо у тајности од похвала људских да би нас Господ похвалио. Подсетио је окупљени народ и на данашњи празник Младенце и њихов подвиг одрицања и од живота ради Бога. Владика је позвао вернике да у току поста појачају свој подвиг, молитву, читање Светог Писма. На крају је закључио да ни звање, ни положај, ни нација не могу да нас спасу, већ само истинско доброчинство, вера, пост и молитва.

После Литургије уследило је послужење, а потом читање реферата и коментари. Тема овогодишњег реферата је била „Смисао живота“, а реферат је писао протонамесник Ненад Петровић, парох селвачки. Уз конструктивне коментаре остало се до касно поподне, после чега је уследила трпеза љубави коју је припремио старешина азањског храма јереј Дејан Ненедовић са братством храма.

Владимир Степановић, ђакон

ПАРАСТОС ПОСТРАДАЛИМ КРАГУЈЕВЧАНИМА

У недељу, 24. марта, када српски народ обележава двадесет година од НАТО агресије, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је парастос Крагујевчанима који су изгубили своје животе у ратовима у периоду од 1990. до 1999. године. Парастос је служен крај споменика „Успење“, у самом центру Крагујевца, уз саслужење свештенства Саборног храма као и присуство градоначелника, представника локалне самоуправе и чланова Удружења ратних и војних инвалида.

Споменик „Успење“ подигнут је 2007. године, а дело је Крагујевчана – архитекте Наташе Атанасијевић и вајара Зорана Илића. На степеничастом делу споменика налазе се плоче са уклесаним именима жртава које је Крагујевац поднео у ратним збивањима током последње деценије прошлог века.

Урош Костић, ђакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У СТАРОЈ ЈАГОДИНСКОЈ ЦРКВИ

У другу недељу светог и Часног поста, која је посвећена Светом Григорију Палами, 24/11. марта, када се молитвено сећамо Светог Софронија Јерусалимског, верни јагодински народ је дочекао свог Архијереја у храму Светих архангела Михаила и Гаврила.

Његово Преосвештенство, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Након прочитаног Јеванђељског зачала, Владика је произнео беседу, истичући колико је ревност важна за наш духовни живот и поучио је свој народ о значају и суштини поста. Говорећи о освећењу времена, Владика је поучавао да је Бог осветио време и све у времену је освећено и наше је да то време „искористимо“. Време је увод у вечност, припрема за бескрајни живот у вечности. И ово време поста је наше време, време да се сретнемо са Васкрслим и Вечним и Живим Логосом. И зато стално треба да говоримо „сад је време за спасење“. Владика је рекао да никад не смејемо да сумњамо у Бога, Он је ту, Он види нашу муку, болест. Будан је Бог за наше покајање. И ово данашње Јеванђеље говори како је Господ оздравио одузетог човека. „Господ није питао, Он је видео веру“, рекао је Владика у својој беседи.

Након што је Епископ причестио свештенство и верни народ јагодинског храма, одржан је молитвени помен невино пострадалима у НАТО бомбардовању 1999. године.

Литургијска радост је настављена уз Трпезу љубави коју је припремило братство и сестре овог јагодинског храма са својим Црквеним одбором, на којој је председник ЦО Мирослав Ђорђевић одржао пригодну поздравну реч Његовом Преосвештенству:

„Ваше Преосвештенство, поштовани Градоначелниче, Високопреподобни оче, часни оци, драга браћо и сестре.

Добар српски домаћин, а верујем и да свако од нас, када очекује драгог госта или неког свог из куће да се врати после извесног времена, у исчекивању сусрета размишља како ће га поздравити и на најлепши начин пожелети добродошлицу. Тако и сада, иако где год дођете, наш драги Владико, Ви сте наш домаћин а ми смо само они који Вас дочекујемо. Следећи светле примере добрих српских домаћина кажем: добро нам дошли Свети Владико. Добро нам дошли и у добру нас нашли. Као и увек до сада, стојим пред Вама са поштовањем, јер знам да стојим пред првојерархом Епархије шумадијске,

коме је света Црква дала да се стара, подучава и моли Свеблагом Господу за спасење душа свих нас. Знам да стојим пред духовним пастиром који враћа изгубљене овце Христовом стаду, пред духовним оцем који прашта блудним синовима и пред неуморним путником који нам доноси благослов свих светиња, манастира и цркава Епархије шумадијске.

Иако је до сада било небројано сусрета са Вама, сваки је био јединствен и непоновљив. Та сусретања са Вама, ево ове године, пуне једнак број година колико је Господ наш Исус Христос ходио земљом. 33 године. Од првог сусрета, сад већ далеке 1986. године, на величанственој прослави 8 векова манастира Студенице, када Мајка свих Српских цркава са својим игуманом дочекује, од Патријарха са архијерејима до одојчета у мајчином наручју. Реке људи са свих страна Српских земаља се сливају у море Христове и братске љубави, где се поносно уздиже Студеница као светионик са свима својим Светима. Светионик који вековима указује на мирну луку спасења свима онима који плове по животним бурама овога света. Тог дана небо се радовало. Патријарх, архијереји, свештеници, монаси, ђакони, професори, занатлије, студенти, дрвосече, ђаци, домаћице, сељаци, старо и младо сви су једно у молитви и љубави. Високо изнад глава људи свечано и поносно сијају крстови и рипиде, вијоре се барјаци и заставе Српске Православне Цркве. Човек до човека и како каже народни песник: 'Да из неба плаха киша падне, није не би на земљицу пала'.

Да ли издвојити сусрет са Вама, само неку годину касније, на стази од Радосављевог припрате до трпезарије Светог Саве, једног од првих септембарских дана, непосредно пред Ваш полазак на мисионарски пут у Америку. Тада је молитвену тишину светиње парао само наш разговор, као што рекох домаћина и путника намерника, на стази којом су ходили светитељи, потпомогнут разговором птица из манастирске шуме.

Или сусрет са Вама једног летњег дана у манастиру Јошаница, приликом једног од Ваших првих долазака, сада као епископа Шумадијског, када смо окупљени око Вас, седећи на трави манастирске порте, нетрпемице слушали о пресвлачењу Светих моштију Светог Симона монаха. Ово је био сусрет као нове беседе под гором.

Убрзо након тога Јошаница је била сведок незаборавног сусрета – саборног крштења. Тада је кроз манастирску порту протицала делом вода Јошаничке реке, водом која је напајала манастирску воденицу. И баш том водом, живог Јордана, десетине и десетине до тада некрштених душа, од деце до старца, корачало је ка свом Епископу, који их је дочекивао, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, Догађај о коме се и данас прича широм Епархије Шумадијске. Када је таква радост за једну овцу приведену својој стади, колика је радост на небу када је тог дана Светом тајном крштења наша Мајка Света Црква под своје окриље примила толики број своје деце у једном дану.

Онај исти добар српски домаћин с почетка ове приче, када оде да оре своју њиву, када узоре прву бразду осврне се, погледа, па каже: 'Добро је.' Када узоре другу бразду, осврне се, погледа, климне главом и каже: 'Добро је.' И тако редом док не узоре целу њиву. А онда посеје семе и као што нас Господ учи: 'Изникавши донесе стотруки род'.

Те узоране бразде су наши сусрети са Вама, где сте посадили реч Божију, која је многим од нас донела покајање, ојачала веру, дала наду и открила љубав. Нека би Господ дао још многе сусрете са Вама како би се напајали са Извора воде живе.

Вама свети наш Владико, хвала на бризи, љубави, саветима, благослову и на Вашим молитвама. Желимо Вам добро здравље, дуг живот и да нам сви наши сусрети буду као одраз у огледалу Христове љубави.

Исполаети Деспота, архипастиру наш!"

Младен Алексић, вероучитељ

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА КОСМАЈСКОГ НАМЕСНИШТВА

У среду, 27. марта, треће недеље Часног поста, одржана је исповест свештенства космајског намесништва у храму Светог великомученика Георгија у Поповићу. Исповедник свештенства био је настојатељ манастира Пиносава, јеромонах Петар (Драгојловић).

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију пређеосвећених Дарова, а Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Верни народ Поповића и околних села, са великим бројем деце школског узраста, дочекао је свога Епископа и на Светој Литургији активно учествовао. После причешћа Епископа и свештенства, светој Чаши приступили су верници и ученици основних школа са својим вероучитељем.

Присутним верницима, надахнутом беседом обратио се Епископ Јован рекавши да је Господ милостив, добар и да промишља о свима нама, јер жели да се сви спасемо и да дођемо до познања Истине. „Колико је Господ добар видимо из тога што нам је себе дао кроз Цркву своју како би ми били удови Тела Његовог. Често можемо чути од људи питање 'шта Црква ради?', а Црква смо сви ми који смо крштени у Господу, и зато би требало да себи најпре поставимо питање, 'шта ја радим', или боље речено, 'шта ја у Цркви радим?' Да ли заиста живим Црквом, да ли заиста живим Светим Тајнама које је Господ дао нама у Цркви својој? Нека нам Господ помогне да овај пост, који нам је дат да очистимо и душу и тело, буде на спасење и да из овог поста изађемо бољи него што смо у њега ушли, са племенитијим мислима и племенитијим делима.“

Након Свете Литургије протојереј Новак Илић прочитао је свој реферат на тему „Породица“, после чега је уследила плодносна дискусија између Епископа и свештенства космајског намесништва.

Бојан Миленовић, вероучитељ

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА БЕЛИЧКОГ

У петак треће седмице Васкршњег поста, 29. марта, када наша света Црква слави Светог Алексија Човека Божијег, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован благоизволео је да принесе пређеосвећене Дарове на часни престо Старе Милошеве цркве у Јагодини и њима причести себе, своје свештенство и монаштво, као и вернике шумадијске Епархије.

Свештенослужитељи Божији Архијерејског намесништва беличког, након исповести су заједно са верним народом Јагодине дочекали преосвећеног Владику Јована, који је затим началствовао Литургијом Светог Григорија Двојеслова, Епископа града Рима. Епископу града Крагујевца и целе Шумадије саслуживали су свештеници Епархије шу-

мадијске. На служби је појао свештенички хор беличког архијерејског намесништва под управом протојереја Зорана Симоновића.

Преосвећени Владика је у својој надахнутој беседи пожеleo својим епархиотима да „нам овај пост буде управо подстрек на чињење добра, на живљење по добру, на ходање по добру, на мислење по добру и да у овом посту сагледамо своје грехове, а сагледати своје грехове дар је Божији, јер је то предуслов да се покајемо и добијемо опроштај од Господа.“

После свете службе на којој се причестио велики број присутних верника, братство Старе јагодинске цркве уприличио је послужење за све свештенство беличког архијерејског намесништва, за којим је уследило читање реферата на тему „Обнова Пећке Патријаршије у време Патријарха Макарија Соколовића“ протонамесника Бобана Сеновића.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КРАГУЈЕВАЧКОГ

У среду, 3. априла, када наша света Црква прославља преподобног Јакова Исповедника, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију пређеосвећених Дарова у Саборном храму у Крагујевцу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Овом светом сабрању присуствовали су и ученици локалних основних школа који су дошли у пратњи својих наставника како би се кроз свету тајну Причешћа сјединили са Господом. Њима, као и осталим верницима, непосредно пре тог светог чина, пригодном беседом обратио се свештеник Дејан Марковић који је говорио о значају поста током припремања за свету тајну Причешћа.

По свршетку Свете Литургије, заједничарење је настављено у сали при Саборном храму где је свештеник Душан Мучибабић прочитао свој реферат на тему „Појам и смисао аутокефалије“. Након читања реферата уследила је плодна дискусија.

Епископ Јован је са својим свештенством у поподневним сатима угостио делегацију Чешке православне цркве, а заједничком трпезом посведочена је хришћанска љубав која не познаје границе.

Урош Костић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА РАЧАНСКОГ У САРАНОВУ

Живописно шумадијско село Сараново имало је част да у петак четврте недеље Васкршњег поста, 5. априла, када се слави спомен на Преподобног Никона, угости Епископа шумадијског Г. Јована. Он је служио Свету Архијерејску Литургију Пређеосвећених дарова у храму посвећеном празнику Велике Госпојине. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије. Пре богослужења је одржана исповест свештенства рачанског намесништва, а исповедник је био протојереј ставрофор Милан Борота.

У току Литургије владика Јован одржао богонадахнуту беседу присутном народу. Он је упоредио цео наш живот са путовањем, истакавши да онај ко зна где треба да стигне зна када треба да крене на тај пут, иако на њему постоје и невоље. Цео живот човека је као тај пут, са тим да је његов крајњи циљ Царство небеско, али ако човек изгуби смисао и заборави где треба да путује, неће стићи на циљ. Васкрс коме стремимо је смисао наших живота. Господ је својом победом над смрћу даровао и нама исту победу, али за то је потребна и наша искрена вера. Свако одрицање од гордости и сујете такође је васкрсење. Покајање човека је његово прво васкрсење. Свако од нас треба да из поста изађе као бољи човек који покајањем мења своје навике на боље.

При крају Свете Литургије су се причестили сви присутни свештеници, а затим и мноштво верника међу којима је било пуно деце која похађају веронауку. После Свете Литургије одржан је састанак Епископа са свештенством овог намесништва на коме је ђакон Марко Арсенић прочитао реферат на тему „Добро“. После прочитаног реферата који је похваљен као добро написан, одржана је занимљива дискусија уз бројна питања и коментаре, али и добронамерне сугестије и критике. На крају је уследила трпеза љубави коју је у парохијском дому припремио свештеник Велибор са верним народом Саранова.

Горан Живковић, протонамесник

БЛАГОВЕСТИ У МАНАСТИРУ БЛАГОВЕШТЕЊЕ

Данас, на дан своје храмовне славе, празника Благовести, 7. априла, игуманија манастира Благовештење високопреподобна мати Салафаила, заједно са својим сестринством, имала је част да дочека свог архијереја.

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију, а саслуживали су му свештеници Епархије шумадијске. За певницом су певали „Српски православни појци“.

Након прочитаног одломка из Јеванђеља, владика Јован поучио је у беседи сабрани народ. „Да није било овог празника не би било ни једног другог празника. Да није било ове благе вести, питање је шта би се догодило са спасењем рода људског“. Та блага вест била је хиљадама година очекивана вест – да ће Спаситељ доћи да избави род људски, да га очисти, да га преобрази и да га врати у биће које је човек изгубио непослушањем у рају. У наставку беседе Владика је говорио о величини Пресвете Богородице. На благу вест архангела Божијег, она одговара својим смирењем и прихвата без гордости вољу Божију и каже: „Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој“ (Лк 1, 38). Човек има слободу да бира, али кроз слободу он треба да служи Богу, баш као што је учинила Пресвета Богородица.

На крају Свете Литургије уследила је литија око цркве и пресечен је славски колач. Сестринство манастира са великом љубављу је угостило све вернике који су данас дошли у ову свету обитељ.

Стеван Илић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЛЕПЕНИЧКОГ У БРЗАНУ

У понедељак 8. априла, у Старој Милошевој цркви је након одслужене вечерње службе обављена исповест свештенства Архиепископског намесништва лепеничког. Исповест је обавио прота Милан Борота. У уторак 9. априла, Владика Јован је служио Литургију пређеосвећених Дарова у храму Светога пророка Илије у Брзану. Верни народ Брзана и ђаци брзанске основне школе су у великом броју дочекали свог архиепископа. Владика Јовану су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Ученици основне школе су својим појањем одговарали на литургијске прозбе и возгласе и проузносили молитву Господњу.

Беседећи верном народу, Владика Јован је, између осталог, рекао „Нека нам је на спасење молитва и причешће, јер причешће је сједињење са Богом. Зато треба да постимо телом, али и душом. Треба да себе у потпуности унесемо у Свету Литургију. Она тражи сабраног човека, који када уђе у храм гори од осећања светиње. Без тога се не можемо причестити, јер не бисмо били освећени Духом Светим. Ако са таквим осећањем приступимо причешћу, бићемо очишћени од лењости, гордости и сујете. Ако човек осећа да Литургија духовним жаром прожима цело његово биће, онда је са његовом вером све у реду. Тада Божански разум дотиче његов разум и он кроз молитву и добра дела осећа радост Васкрсења Христовог.“

Након причешћа верног народа, свој рад на тему „Осам векова аутокефалности СПЦ“ свештенству Архиепископског намесништва лепеничког представио је јереј Владан Костадиновић, након чега је уследила дискусија на ову тему. Скуп је завршен трпезом љубави за коју се постарао домаћин – протонамесник Веселин Селенић.

Мирослав Васиљевић, протођакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА У АРХИЈЕРЕЈСКОМ НАМЕСНИШТВУ БЕЉАНИЧКОМ

У среду, 10. априла, у храму Спаљивања моштију Светог Саве у Барајеву, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију пређеосвећених Дарова. Епископа је дочекао верни народ и деца из основне и средње барајевске школе. Владика су саслуживали јеромонах Онуфрије (Вранић) и свештеници Епархије шумадијске. На Литургији су појали студенти са Богословског факултета у Београду. Пре литургије, отац Онуфрије, исповедио је свештенике бељаничког намесништва.

После причешћа свештенства уследила је беседа Епископа. Владика је говорио о важности поста и покајања. „Кроз пост који подстиче покајање долазимо до спасења. Пост нам је дат да се уздржавамо али и да дођемо до очишћења. Гос-

под је кроз пост победио свог кушача – ђавола“. Епископ је истакао да молимо Бога да са смирењем све примимо што нам дође у животу. Темељ свих врлина је смирење. Тако ћемо да сачувамо благодат коју смо примили кроз светајински живот. „Да замолимо Бога да милостив буде нама грешнима, али то да кажемо срцем, а не само речима. Бог нам је дао разум па га искористимо да чинећи добро дођемо до спасења“, закључио је Епископ Јован.

На Литургији се причестило мноштво верног народа и деце, а после службе организовано је послужење за све окупљене.

У малој сали мотела „Липовачка шума“ одржан је састанак Владике и свештеника бељаничког намесништва, на којем је прочитан реферат мељачког пароха јереја Огњена Козлине на тему „Човекољубље“. Отац Огњен је у раду истакао да се ова тема може обрадити и на социолошки али и на догматски начин. То је подстакло сабране свештенике да из дискусије извуку поуке и решења за различите сложене ситуације са којима се сусрећу у садашњем времену. Епископ је у току расправе очински посаветовао свештенике, посебно истакавши значај човекољубља за свештеничку службу.

Владика је после прочитаног реферата са свештенством осветио новообновљени мотел „Липовачка шума“, а затим је уследила трпеза љубави коју су спремили човекољубиви домаћини нашег сабрања.

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ОПЛЕНАЧКОГ У МАНАСТИРУ ВОЉАВЧА

У петак, 12. априла, настојатељица манастира Вољавча монахиња Евгенија заједно са својим сестринством, имала је част да дочека и угости свог Архиепископа и свештенике Архиепископског намесништва опленачког. Пре почетка Литургије пређеосвећених Дарова, свештеници су се исповедали. На Литургији, Његовом Преосвештенству саслуживали су: високопреподобни протосинђел Николај Младеновић, настојатељ манастира Саринац, и свештеници Епархије шумадијске.

Причестивши се, владика је беседио многобројном народу који се данас сабрао у ову велику светињу. „На Литургији постоји једна молитва, а то је Литургијска молитва која нас уводи у Царство Небеско. Човек треба да живи у правди, у истини, у љубави у ревности за Царство Небеско“, рекао је владика Јован. Смисао човековог живота треба да буде задовољавање Царства Небеског.

Након Свете Литургије, по устаљеној пракси наше епархије, прочитан је реферат који је ове године припремио ђакон тополски Стеван Илић. Тема рада била је „Велики си, Господе, и чудесна су дела Твоја“. Након читања уследила је дискусија на оно што се у реферату чуло. У дискусији су учествовали сви свештеници намесништва. Све критике, како добре тако и лоше, пренете су у братској љубави аутору

овог рада. Ово душекорисно сабрање завршено је трпезом љубави коју је са великом љубављу припремио протојереј Јован Биберић.

Стеван Илић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА ЛЕВАЧКОГ НАМЕСНИШТВА У МОНАСТИРУ ПРЕРАДОВАЦ

У понедељак пете недеље Великог поста, 15. априла, у храму Преподобног Симона монаха у манастиру Прерадовац, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију пређеосвећених Дарова. Његовом преосвештенству саслуживали су игуман манастира Пиносава Петар Драгојловић и свештеници Шумадијске епархије. На Литургији су одговарали „Србски православни појци“ из Београда, а међу присутнима били су и ученици опаришке основне школе који су такође узели учешће на Литургији. Пре почетка Свете Литургије, отац Петар је исповедио свештенике овог намесништва.

После причешћа свештеника, беседећи окупљеном народу, Епископ Јован је говорио да је покајање почетак хришћанског живота али и његов услов, јер оно захтева промену читавог човековог бића. „Онај који се не каје истински, неће осетити радост покајања. Ко не осећа покајање? Онај ко има гордости у себи, онај ко има сујете у себи“. Преосвећени Владика је нагласио да покајање значи да се не враћамо на зло и да се ухватимо у коштац са својим слабостима, јер ће нас слабости у супротном одвести у очај. „Има спасења, зато што има Спаситеља. А где има спасења? Код оног човека који се искрено каје, искрено се моли, искрено верује, који има искрено смирења“.

По завршетку Литургије уприличено је послужење за све присутне. Потом се приступило читању реферата који је ове године припремио парох други рековачки јереј Борис Милосављевић. Тема рада је била „Очајање“. Након читања је уследила дискусија у којој су учешће узели сви свештеници намесништва и у братској љубави изнели своје критике. Ово душекорисно сабрање завршено је трпезом љубави.

Александар Цветковић, вероучитељ

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА ОРАШАЧКОГ НАМЕСНИШТВА

У уторак, 16. априла, у храму Светих Апостола Петра и Павла у Аранђеловцу одржана је исповест свештенства орашачког намесништва. Светој тајни исповести су присуствовали сви активни и пензионисани свештеници овог намесништва. Свештенство је исповедао архијерејски намесник опленачки, протојереј ставрофор Миладин Михаиловић.

Након свете тајне исповести у овом храму је Епископ шумадијски Г. Јован служио Свету Литургију пређеосвећених Дарова. Епископу Јовану су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Светој Литургији присуствовао је и велики број ученика који су у храм дошли са својим вероучитељима и учитељима, а који су својим умилим гласовима одговарали на прозбе и тако улепшали овај свечани дан.

Пред крај Свете Литургије Епископ шумадијски Г. Јован је окупљене вернике поучио својом беседом. Владика нас је најпре поучио о значају Великог поста. Потом нам је предложио да без правог и искреног покајања нема спасења. „Наша духовна одећа се мора чистити, али се не може очистити без искрене молитве. Оно од чега треба да се чистимо је грех, слабост, мржња и оговарање. Пост заправо служи да бисмо ми из њега изашли као бољи људи. Ако се то не деси онда нисмо осетили благодат поста“, истакао је Владика. Епископ је још навео да се ми сада налазимо у цветној недељи и да морамо да се присетимо да су људи Господа Христа у Јерусалим дочекали са одушевљењем, са усклицима: „Оса-

на сину Давидову“, али исти ти људи су након само пар дана узвикивали Пилату: „Распни га, распни“. „Ми требамо да обратимо пажњу да не постанемо такви људи који ће час бити уз Христа, час проти Њега“, закључио је Епископ Јован.

Светој Чаши је приступило мноштво деце и верног народа и тиме се сјединио са Господом нашим Исусом Христом.

Након свете Литургије у сали црквеног дома при храму Светих Апостола Петра и Павла протонамесник Александар Миловановић је прочитао реферат на тему „Спасење“. После читања реферата окупљено свештенство је износило своје мишљење о раду, а протонамесник Александар је одговарао на постављена питања у вези са овим радом. Потом су сви присуствовали заједничкој трпези Љубави.

Немања Искић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА МЛАДЕНОВАЧКОГ

Дана 19. априла, када Црква прославља Светог Евтихија Цариградског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију пређеосвећених Дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу.

Светој Литургији је претходила исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког, а исповедник је био протосинђел Николај (Младеновић), игуман манастира Вазнесења Господњег – Саринца у Великим Пчелицама. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

У својој беседи Епископ Јован се обратио присутном народу упознавши их са значајем вере у животу хришћана. Владика је говорио о истинској вери у Цркви, наспрам лажних, сурогатних, бесплодних веровања. На Лазареву суботу завршава Велики четрдесетодневни пост након чега долази Страсна седмица. Долази недеља страдања Господа Исуса Христа, у којој је Он из превелике љубави према нама људима принео себе на жртву. Епископ је подсетио верни народ Младеновца да је важно не осуђивати и не судити пристрасно. „Нечисто срце је извор многих прегрешења. Човек нечистог срце све друге види као лоше, непоштене, непобожне, а само себе као јединог исправног. Када је потребно другога осудити не штедим ни речи, ни аргументе, нити доказе против ближњег. Када оправдавамо себе, онда не видимо никакву кривицу. Морамо се молити Богу да нам да снаге да не осуђујемо друге и да не откривамо туђе грехове. Нека нам недеља која је пред нама буде на умножење молитави, љубави, добрих дела и неосуђивања. Нека нам последњи дани овог поста пре славног Васкрсења буду на сагледавање, исповедање и покајање због сопствених грехова“, истакао је наш Архијереј.

Након причешћа Епископа и свештеника приступили су Светој чаши присутни верници, као и многобројни ученици младеновачких основних и средњих школа предвођених својим вероучитељима.

У парохијском дому храма Успења Пресвете Богородице парох први међулушки протојереј Петар Лесковац прочитао је реферат на тему „Однос пастира и грешника“, након чега је уследила вишечасовна дискусија. Тема је била инспиративна и подстакла је учеснике на озбиљно промишљање. На крају се приступило трпези љубави коју је припремило братство младеновачког Храма.

Марко Јефтић, јереј

Небојша Ђокић

СТАРА ЦРКВА У КРАГУЈЕВЦУ И СТВАРАЊЕ МОДЕРНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ

Нартекс (грч. Νάρθηκας) или припрата (понекад и *препрата*, *паперта*, *пронаос*, *притвор цркве*, *прапрат*),¹ је западни улазни део православне цркве који је од остатка цркве одвојен зидом и вратима. Настао је из функционалних разлога за потребе вршења службе. Понекад се испред њега поставља и егзонартекс² или тзв. *спољна припрата*. Десно у припрати се налази крстионица где се крштава. У припрати стоје и жене које долазе четрдесет дан након порођаја да им се очита очистителна молитва. Овде се свршавају литије према примеру старе цркве, погреб и други литургијски обреди. У многим манастирским црквама поставља се у припрати, и то лево, сто за заједничке обеле монаха, на који је мирским лицима дозвољено доносити јело ради благослова, на пример на први дан пасхе.

Када се у припрати врше молитве она означава земљу а сам храм у том случају означава небо и „уподобљава“ се рају. Када се после завршене молитве у припрати улази у божанствени храм, улази се у њега као у небо, тј. у сами рај. Због тога оглашени и покајници остају у притвору чиме се показује да се вернима отвара небо, да им је откривен улазак у „свјатаја свјатих“ и да се приближују светлости и престолу Господњем. Наравно, припрата не служи само ради стајања оглашених и покајника, већ је нужна и ради вршења неких молитви. Ту се, тако, свршава на вечерњи литија а по манастирима се ту чита девети час, повечерје, полуноћница и први час, као што заповедају устави тих молитава.³

Припрата у историји српског народа има још један друштвени значај. У припратама српских средњовековних манастира и цркава су одржавани државни а и црквени сабори. Многе значајне одлуке за историју српског народа су донете у припратама Студенице, Сопотана, Пећке патријаршије...

Нешто мање од четири века је прошло од последњих таквих сабора одржаних у припрати саборног храма у смедеревској тврђави, да би се значајне одлуке поново

доносиле у припрати једног црквеног храма. Овог пута је то била припрата крагујевачке цркве, задужбине књаза Милоша Обреновића. У Старој крагујевачкој цркви су се догодили многи судбоносни догађаји у историји српског народа XIX века. Када би се за сваки од њих упустили у детаљније објашњавање добили бисмо историју Србије од 1818. до 1839. године. Овог пута ћемо се задржати само на једном догађају – свечаном објављивању хатишерифа на Светог Трифуна 1834. године. Кренимо редом...

Након дуготрајних преговора око коначног уређења српско турских односа Порта је попустила, те издала и трећи, коначни хатишериф, којим су дефинитивно уређени српски послови. Књаз Милош је подигао буну у областима које је требало по хатишерифу да буду при-

саједињене Србији, и заузео их тачно према границама из Карађорђевог времена. Пристао је да се захтев о иселењу Турака унеколико модификује. У Цариграду Русија је била свемоћна, Порта је, дакле, морала да попусти. Добивши и тај хатишериф, књаз Милош сазвао је за Светог Трифуна, тј. 1. фебруара 1834. године велику народну скупштину у Крагујевцу, да га пред њом свечано објави. Како се наметала потреба да се на нов начин регулише питање данка који је Србија имала да плаћа Турској отсеком, на тој скупштини требало је да

буду донесна решења и о пореској реформи. У складу са тим, крајем јануара 1834. године, започело је окупљање учесника скупштине.⁴

Књаз Милош се 23. јануара 1834. године вратио у Крагујевац након свог шестонедељног боравка у Београду и Пожаревцу. Путовао је преко Свилајнца и Баточине. На један сат пред Крагујевцем дочекан је од чланова Суда народног српског,⁵ члана суда нахије и вароши крагујевачке и капетана лепеничког Милутуна Ђорђевића, капетана Петра Туцаковића, главног домостројитеља књажевског двора Симе Милосављевића Паштрмца, турског писара Мула Салије и педесет најугледнијих крагујевчана на коњима. Већ при уласку у Крагујевац дочекала га је и коњичка гарда под командом Константина Хранисављевића. По крагујевачким улицама књаза је поздравила велика маса света. Пред двором је, на равници, била постројена „пешачка“ гарда под командом Мијаила Павловића и банда књажевска. Гарда је „учинила обичну почаст“ викнувши три пута „Ура!“, док је банда свирала. Звона са звоника крагујевачке цркве су својом звоњавом поздрављала књаза. Од моста испред двора па до врата дворских стајали су члана Суда народ-

ног Ђорђе Протић, канцеларија суда народног, чланови суда крагујевачког, крагујевачко свештенство и остали грађани престонице. Књаз је пролазио кроз шпалит окупљеног народа и отпоздрављао лево и десно речима: „Помози вам Бог!“, док су они одговарали: „Бог Вам добро дао!“. Књаз је затим сишао са коња и ушао под кров дворца, након чега су му присутни великодостојници редом прилазили и пољубили му скуте и десницу, након чега су се разишли. Обе гарде су за то време уз

Књаз Милош је у беседи казао да су сада заиста свршени сви послови које је народ имао са Портом. Скупштинари су ту изјаву примили са великим одушевљењем, благосиљајући име књажево, султана Мухамеда и цара Николе, „а нису остала без возгласа `вечна им памјат` ни она браћа Срби који су од 1804. до 1813. године, ни они који су 1815. до 1833. године, пали за отечество на битвишту, сви колици, ког времена, имена и чина били да били“. Не мање важна саопштења била су она финансијске природе која је Милош нагласио у беседи. Свршивши све своје послове с Портом, Србија се нашла пред крупним реформама у свим странама државног и друштвеног живота. Пореска реформа била је понајважнија. Милош је ради тога тражио мишљење од скупштине како да се та питања регулишу и дао јој рок од неколико дана да му преда одговор.

Фебруарска скупштина из 1834. била је прва чији нам се опис сачувао у једном српског листу. „Новине сербске“ донеле су исцрпан опис скупштине, у коме се налази много интересантних детаља. Овај допис из Крагујевца по много чему интересантан па га доносимо у целини.⁹

„КРАГУЕВАЦ. 1 - га фебруарија. — Данашњи дан паметодостојан је у историји Србије зато, што је он одређен за дан скупштине, на којој је Свјетлиј Књаз Србскиј Милош намјеравао саопштити Народу Србском Вишачији Ферман, подписан собственом руком Његовога Царскога Величества Султана Махмуда Другога у почетку мјесеца Реџепа 1249. године по Турском календару; Ферман, који е 22-ог Ноемврја 1833. године Књазу донешен, пак досада официјелно Народу необјављен остао. Већ смо мислили, да се неће Ферман исти дан ни читати; Његова Свјетлост очекивала је, да и Комисари ограничитељи Србије у Крагуевац дођу, кои су дјело свое већ свршили, пак да Старјешине и Кметове Народне, поиздолазивше у Крагуевац, сазове, и прочита им речено дејаније; већ се и по дана приближило, а Комисара не би. Но после подне приспјеју и они у Крагуевац; и Књаз заповједи, да се свим Старјешинама добом објави, да поитају к Цркви Нашој, која је обично мјесто, на ком се најважнија дјејанија Народу саопштавају. Сви, на скупштину позвани гости к Цркви поите, а с њима и два пута онолико число незвани, а жељни чути, шта ће Књаз говорити.

Какогод што на француским и енглеским скупштинама на дан започињања скупштине, кад Краљеви њини слова са престола говоре, и мало и велико у салу засједанија врви, тако је данас сав мушкиј пол Крагуевачки житеља к цркви поитао. И пијешачка и коњичка гарда стојалесу у реду на десној обали рјеке Лепенице и изван ограде црквене с развиеним барјацима и при свирању банде; уз њи стајало је множество Народа, кои е желио видити, кад Књаз од дворца свог у исту ограду пође.

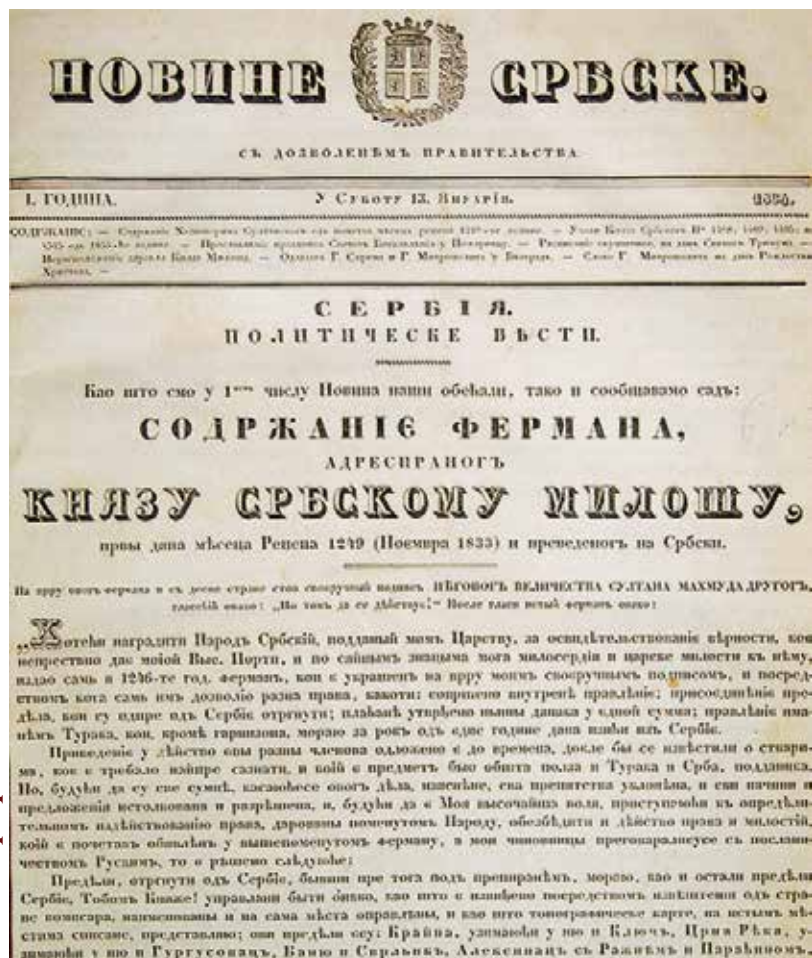
У 7 часова пође Његова Свјетлост, окружена Сијатељним Насљедником Миланом и млађим Своим Сином Мијаилом, и Сијатељном Својом браћом Господарима Јованом и Јефремом, Пресвјашчењишом Господом Архиепископом, Митрополитом Петром, и Епископима Никифором и Герасимом заедно с пречестијеишим Архимандритом Доситејем Новаковићем и нижим свештен-

патњу музике три пута промарширале равницом а онда се упутиле у касарну. Сутрадан, 24. јануара приспео је из Београда у Крагуевац и митрополит Петар.⁶

Позване старешине су почеле да се окупљају 28. јануара. Сутрадан, 29. јануара приспели су господар Јефрем Обреновић, губернатор нахије рудничке и пожешке и епископ шабачки Герасим. Први је одсео код књаза а други код митрополита. Синови књаза Милоша су приспели 30. јануара.⁷ Њих су пратили васпитач Атанасије Теодоровић, чиновник са посебним овлашћењима Вучић Перишић и домостројитељ књажевских двораца Арсеније Андрејић. У путу су им се придружили сердари пожаревачки Коста Марковић и неготински Стефан Стојановић и чланови суда нахије пожаревачке и неготинске. Књажеви синови су дочекани на сличан начин као и њихов отац недељу дана раније. Књажевићи су 31. јануара посетили архијереје у митрополији, а затим и чланове Суда народног у згради суда а затим и Типографију. Господар Јефрем Обреновић, губернатор нахије и вароши Београда, је приспео у Крагуевац 31. јануара. Са њим су дошли и чланови суда и полиције београдске, као и остали учесници скупштине из београдске нахије. Истог дана је из Јагодине дошао и Аврам Петронијевић. Тога дана су приспели и сви остали позвани, укључујући и кметове.⁸

Скупштина се састала 1. фебруара 1834. у Крагујевцу. Отворена је беседом књаза Милоша, па јој је саопштен извештај о свечаној аудијенцији коју је султан дао Авраму Петронијевићу као представнику Српског народа и књаза Милоша. По томе је прочитан и протумачен нови хатишериф. Овој скупштини присуствовали су, први пут, и представници присаједињених области.

ством, а при том окружен канцелариом и дворјанима своим: с овима ишлису и у онај ма у дворцу нашавшисе Членови Суда Народнога Лазар Теодоровић и Стојан Симић. Секретар по особитим порученијама Алекса Симић и Чиновници по истим порученијама Вучић Перишић, Цветко Рајовић, Сима Милутиновић, и у дворцу пребивајући Капетани Јосиф Милосављевић, Вуле Глигоријевић, и Петар Лазаревић: мложество мањи Чиновника и служитеља ишлис□ и око Књаза и за Књазом. Књаз обучен је био данас у исто одјело, за кое смо читали у 1- ом числу Новина, да е у дан Рождества Христова био обучен: само је сад огрнуо био и ерванију, коју је на дан Первозваног Андреје 1830 године од Његовога Величества Султана Махмуда получио. И Сијатељни Насљедник Милан, и Браћа Књажеска, и више Чиновника билису ерванијама огрнути.

Хатишериф из 1833. године

Кад Књаз по мосту пређе преко Лепенице, гарда учини Му почест с оружјем, барјаци се савију, и Народ, стојавши испред оgrade црквене, поздрави Га радостним лицем. Исто овако стојао је Народ у два реда и у оградѣ црквеној и поздравио је Књаза. Књаз уђе у препрату црквену, која је пре тога почишћена била, банак од камена од западне стране био је застрт сецадама, и тако преправљен за стојање Књаза. Књазеви Србски стоје на ногама, кад се о важним дјелима Народним с Народом разговарају. Његова Свјетлост Књаз попнесе на банак онај, и узме с десне стране Њина Сијателства Синове Своје, до Себе непосредствено Насљедника Свога, а до Овог млађега Сина Свога Мијаила; оба Брата Књажеска, Губернатори будући Нахијски, и Представник Књажескиј Аврам Петронијевић, стојаласу на земљи помјешана с Народом, један с десне а другиј с леве стране. До Књаза на лево стојалису к читању слова и дјејанија

опредјељени секретар инострани дјела Димитрие Давидовић, а до њега Член Суда Народнога Лазар Теодоровић: до њега пак Господа Митрополити и Епископи.

Старјешине уђу у препрату коликогод иј је могло стати у њу, а остали с Кметовима стојалису изван и око препрате, које капци билису сви отворени. Књаз заповједи свима: да помеђу капе на главу, поздрави иј с: „добро сте ми дошли Браћо! ка ко сте? јестели здрави сви и на миру?“ По одговору њином: „боље нашли Господару!“ даде Књаз знак Давидовићу, да чита слово од имена Књажескога к Народу. Све је муком умукло, и све с највећим вниманијем и љубопитством слушало. Колико је велегласније и јасније могао читател читати га, читао је.

Слово Књажеско раздјељено је на више частиј; с почетка описана је важност случаја, који је ову скупштину сазвао; после толковане су важније тачке височаијшег Султанског Хатишерифа; за тим соопштено је Народу, како је Представник Књажескиј, Аврам 16га Декемврија 1833 ће године излазио пред Султана у Цариграду; с те тачке прешло је на изражение благодарности за онолика, на Србију изливена благодарјанија прво Свевишњему Творцу, после Њињим Величествама Султану Махмуду Другому, као Цару, и Императору Николају Павловићу Првому, као Покровитељу Србије; с овог на молитвање за одржание здравља оба Величества и свјетли њињи Насљедника, а наипосле и за здравље свију они, који су о том радили, да Србија ове дане доживи, за Графа Неселърода, и Господу Руске Посланике, бивше у Цариграду, Графа Строгонова, Рибопјера, и Бутенева; нису остала без возгласа: „вјечна им памјат!“ ни она браћа Срби, који су од 1804. до 1813. године, ни они, који су 1815. и 1833. пали за Отечество на битвишту, сви колици, ког времена, имена, и чина били да били; одавде прешло је слово на предмете, кои Србији предстоје за унапредак, како-ти: на устроение попечителства за сваку струку дјела Народни, инострани, внутрени, полицајни, правосудни, казенњи, и просвјештенија; на разне начине, како би се најправедљивим, најполезнијим, и најлакшим начином данак и дацие спахијске на Народ располагагле; после на то, како је нужно, опроститисе дуга, кои су стари архиереи на краеве оне навалили, кои су љетос

к Србији присаједињени; најпосле пак препоручено је, да свиколици Старјешине даду мњенија своја о свим овим Трима тачкама, а кад се врате кућама своим, да и Народ к њима преправе, како ће опредјелителан одговор дати Књазу о истим тачкама о великој скупштини, која ће у пролеће бити. Закључено је слово препоруком, да од сада сви добро мотре, да се што не уквари, и да се у знању благостојанија што не искриви.

Кад је у слову дошла рјеч на Хатишериф, онда је член Суда Народнога Лазар Теодоровић читао пето дјејание, а, кад је дошла на то, како је излазио Представник Аврам пред Султана, онда се попне Аврам на банак, и чита сам своје писмо, које је 19г Декемврија 1833. године к Књазу о том писао.

Народ је при читању готово сваког параграфа слова Књажескога задовољство своје изражавао и викао: „да Те Бог поживи Господару! тако је! то је право!“ Кад је

дошло до молитвања за здравље Царева, онда и Књаз скине калпак, и викне: да живе! и сав Народ повторавао је с највећом чувствителношћу: „да живе! и урра!“ и по три пута; пак онда сав у глас закликне: „Бог Те живио Господару! Бог Ти дао све, што желио! Ти се као отац

Кнез Милош са турбаном, рад Павела Ђурковића, 1824. година

стараш о нама, Бог нека Ти плати!“ Сад Књаз окрене се и к Старјешинама и к Кметовима, и рекне им: „сад је Браћо! време, да радимо! сад да разположимо данке по имању! сад устроимо и десетке! мислим, да ће боље бити, да не имамо субаша, но да одкупљујемо десетак, пак половина данка нек изиђе из пореза, а половина из одкупа десетка,“ сви једнодушно викну: „Тако Господару! тако!“

Књаз сиђе с банка, и изиђе из препрате, пак отиде у дворца. Како изиђе из оgrade црквене, а топови, постављени изнад дворца, стану пуцати; Књаз и опет, као и до цркве, прође кроз Народ и поред гарде, која Му и опет ону почест учини, коју су учинили пре, кад је к цркви ишао. За тим попнесе Књаз на горњиј бој дворца, топови пуцау једнако, и гарда опалила више плотуна, и маневрирала по пољани; ово је трајало више од једнога часа, а држање скупштине трајало је бизу три часа.

Тако се окончало торжество овог дана, у кои је Књаз Милош више, чини нам се, него икад досад, Народу Србском доказало, колико је за њега досад изradio, да би му политическо сушествовање и одношенија к страним државама утврдио, а колико се стара, да би му и внутрено благостојаније сазидао на непоколебимим основанијама за унапредак, и, ако је могућно, на вјек. Содржание ово из Књажеског слова соопштићемо благонаклоним читаоцима нашим у другим Новинама.“

У међувремену, књаз је 29. јануара препоручио митрополиту да би по правилу црквеном и договору са осталим епископима требало да изабере једног међу српским архимандритима најспособнијег за тимочког епископа „да не би ни стадо оног краја дуже стајало без пастира“. Митрополит је у договору са епископима Никифором и Герасимом предложио три архимандрита: Никифора из манастира Моравца, Неофита из манастира Боговађе и Доситеја из манастира Горњака. Након саветовања одлучили су се за Доситеја јер су Никифор и Неофит били превише стари да би могли успешно „извршивати пастирски дужности у истом народу, који је много запуштен у вјероисповједним поњатијама“. Књаз је 31. јануара овај избор потврдио писменим решењем.

Тако је 1. фебруара архимандрит Доситеј Новаковић примио обично нареченије и објављеније у цркви, којој је у припрати мало раније слово књажевско било прочитано скупштини народној.

Посвећење је обављено 2. фебруара. Оно је било тим величанственије што су се скоро све нахијске старешине и главни кметови из целе Србије налазили у Крагујевцу и присуствовали посвећењу. Пре посвећења служена је Литургија за празник Срећења. Већина присутних никада није присуствовала посвећењу епископа. Сви су „с најдубљим и најстрахопочитањем благовјенијем церемонију посвећења гледали“. Посвећење Доситејево произвели су митрополит Петар, епископ ужички Никифор и епископ шабачки Герасим.¹⁰

Скупштина се дала на посао да састави и књазу поднесе тражене предлоге. Дана 3. фебруара скупштина је књазу предала своје писмене предлоге, о којима је кнез 4. фебруара разговарао са скупштинарима који су, мада је реформа изискивала нове терете и намете, били расположени и били спремни на сваку жртву.

напомене:

¹ Називи нартекс и припрата воде порекло из грчког језика. Термин нартекс је идентичан свом грчком облику, док је термин припрата словенизовани облик грчке речи перипатос.

² Егзонартекс је спољна припрата и налази се на западној страни православног храма, одмах иза улаза у цркву. Потом следи, са исте стране, нартекс, односно унутрашња припрата. Обе припрате имају своју богослужбену употребу. Неправославни се најчешће задржавају у спољној припрати, посебно приликом важнијих богослужења.

³ *Литургички део – Деоба храма*, Весник српске цркве св. VI – VII (јуни/јули) 1891, 578; Лазар Мирковић, Православна Литургија, Београд 1995, 109 – 110;

⁴ Због тога читаоце упућујемо на тротомно дело Мих. Гавриловића, *Милош Обреновић I – III*, Београд (више издања), и Радош Љушић, *Кнежевина Србија (1830–1839)*, два издања, прво САНУ из 1986. и друго Завода за уџбенике и наставна средства Србије из 2004. О првој владавини књаза Милоша постоји огромна литература али релативно мало синтеза.

⁵ Милосава Здравковића Ресавца, Ранка Мајсторовића, Јанићија Димитријевића, Милосава Перуничкића и Тодора Бојанића.

⁶ *Србија – Крагујевац, 23гъ янауарія*, Новине србске No 4 од 27. янауарія 1834, 13

⁷ Кнегиња Љубица том приликом није дошла у Крагујевац.

⁸ *Србија – Крагујевац, 30гъ янауарія*, Новине србске No 5 од 3. февруарія 1834, 17

⁹ *Србија – Крагујевац, 1га февруарія*, Новине србске No 5 од 3. февруарія 1834, 18 – 19.

¹⁰ *Србија – Крагујевац, 1га февруарія*, Новине србске No 5 од 3. февруарія 1834, 19

Дејан Манделиц

ИКОНОСТАС ЦРКВЕ РОЂЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ВЕЛИКОЈ КРСНИ

Црква рођења Пресвете Богородице у Великој Крсни је грађена по пројекту архитекте Душана И. Живановића у периоду од 1889. до 1901. године. Стилске ка-

Иконостас

Иконостас је конципиран у неокласицистичком духу.

Дрвени део иконостаса је урађен веома вешто, са складним, непретрпаним фрагментима резбарије, осликан имитацијом мермера на равним површинама и делимично позлаћен, изведен да са иконама даје складну целину.

Иконе, њих двадесет и једна, рађене су техником уља на платну различитих димензија. На иконама се не налази потпис аутора на предњој страни. Уколико су потписане, то је аутор учинио на полеђини, а она је сада прекривена. Такође, на иконама нема инскрипција, тако да за поједине представе не можемо са сигурношћу утврдити ко је на њима представљен (пре свега позиција 11). Сликарски рукопис аутора је већ дефинисан иако се ради о његовом првом великом раду. Композиције појединих икона појављују се и у његовим каснијим радовима на другим иконостасима и појединачним иконама. Карактеристика овог иконостаса је веома светла палета.

раактеристике архитектонског решења цркве су основа у виду слободног грчког крста, једно витко кубе на округлом тамбуру, наглашене калканске фасаде, квадрифоре, аркадни фризови, венци, розете и полигонални облици апсида.

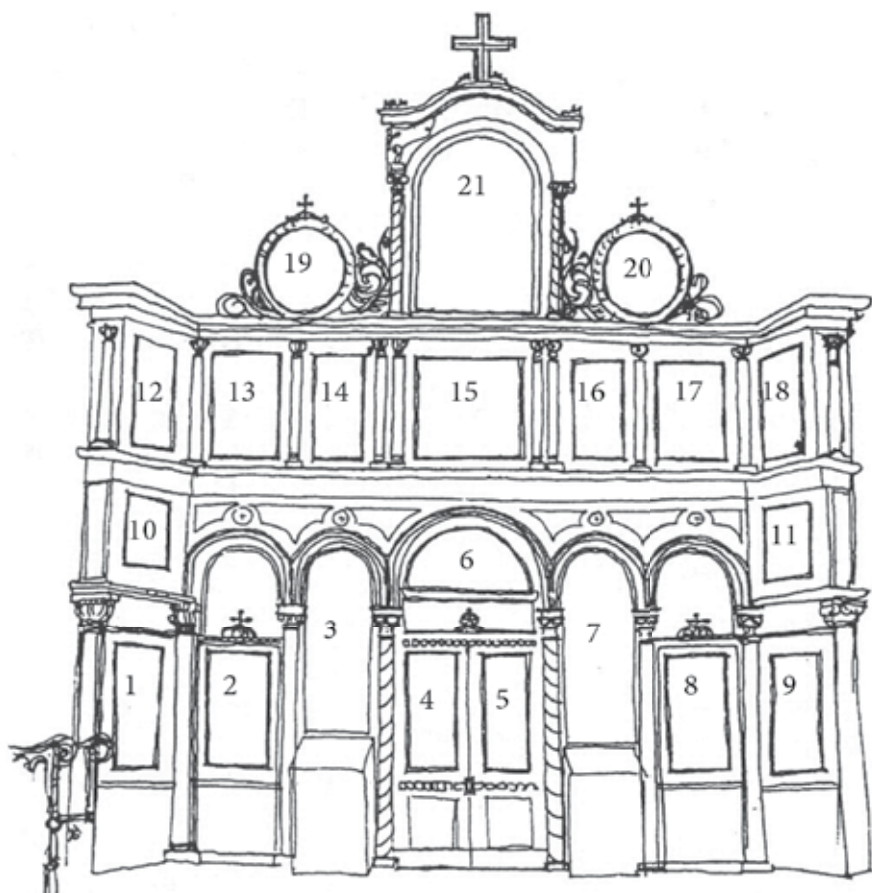
На крају радова на изградњи 1901. године, финансијска средства су већ била исцрпљена и црква би сигурно дуги низ година остала без иконостаса да краљ Александар Обреновић није свом пријатељу проти Николи Крупежевићу (Кршљанину и бившем парохи у Великој Крсни), који је тада био на служби у Топчидерској цркви у Београду, изјавио да краљица Драга жели да учини поклон протином родном селу и запитао га шта он предлаже. Прота Никола се захвалио на великодушној понуди и рекао да у новоподигнутој цркви недостаје иконостас и да средстава за његову израду нема.

Српски митрополит Инокентије је, приликом ревизије по округу, 27. јула 1901. године, дошао у Велику Крсну и том приликом је обнародовано да ће краљица Драга поклонити иконостас новоподигнутој цркви.

Иконостас је довршен и постављен крајем августа 1902. године. Дуборез на иконостасу је урадио Светозар Влајковић, а иконе сликар монах Рафаило Момчиловић. Вредност радова је била 13800 динара (1150 дуката). Ову суму је платила Њ. К. В. Драга Обреновић.

Краљица Драга је имала намеру да присуствује освећењу цркве и да погледа иконостас који је приложила цркви. Освећење је неколико пута одлагано. Уследио је Мајски преврат и погибија краља и краљице, те до овога, ипак, није дошло. Цркву је осветио 17. октобра 1904. године митрополит Инокентије.

Схема иконостаса Цркве рођења Пресвете Богородице у Великој Крсни:

1. Рођење Пресвете Богородице; 2. Свети архиђакон Стефан;
3. Богородица са Христом Младенцем; 4-5. Благовести Пресветој Богородици (десно Богородица; лево арханђел Гаврило); 6. Тајна вечера; 7. Исус Христос; 8. Анђео чувар;
9. Свети Јован Крститељ; 10. Краљ Александар Обреновић;
11. Непозната светитељка у монашкој ризи (могуће Света Петка); 12. Свети Симеон Мироточиви; 13. Рођење Христово (Божић); 14. Преображење Господње; 15. Света Тројица;
16. Вазнесење Господње; 17. Крштење Господње (Богојављење); 18. Митрополит Инокентије; 19. Јеванђелисти Матеј и Марко;
20. Јеванђелисти Лука и Јован; 21. Васкрсење Господње.

На иконостасу су у периоду 1994/1995, за време службе протојереја Слободана Кеџића, урађени комплетни рестаураторско-конзерваторски радови. Овај посао је успешно и веома стручно обавио Владимир Кеџман, рестауратор и сликар из Београда.

Иконостас је састављен од трију зона одвојених двема хоризонталним гредама.

Централни део прве зоне чине царске двери са иконама Светог арханђела Гаврила и Пресвете Богородице (4, 5) које заједно чине сцену Благовести Пресветој Богородици. У лунети изнад царских двери, налази се представа Тајне вечере (6). Лево и десно од царских двери су престоње иконе Христа и Богородице са Христом (5 и 7), Христос и Богородица насликани су као стојеће фигуре на облацима. На северним ђаконским дверима, налази се икона Светог архиђакона Стефана (2), док је на јужним представа Анђела чувара (8) (или Анђела хранитеља) који је вероватно насликан са ликом краљице Драге. На северној страни лево од ђаконских двери, налази се икона Рођења Пресвете Богородице (1), а изнад ње је портрет краља Александра Обреновића (10) мањег формата. На јужној страни на крају је икона Светог Јована Крститеља (9), а изнад ње (11) је представа мањег формата са непознатом светитељком у монашкој ризи.

Другу зону чини седам икона мањег формата које су одвојене једним или двама (код централне представе) стубићима. Од севера према југу: Свети Симеон Мироточиви у монашкој одори, у руци држи макету манастира Студенице (12), Рођење Христово (Божић) (13), Преображење Господње (14), у централном реду друге зоне је представа Свете Тројице (15), затим Вазнесење Господње (16), па Крштење Господње-Богојављење (17) и на крајњој

Прота Никола Ј. Крупежјевић

Рођен је 1844. године у Великој Крсни, округ Смедеревски, од оца Јакова и мајке Персиде, родом из Ландола. Рукоположен је за ђакон другог јуна, а за свештеника трећег јуна 1866. године у митрополијској капели од Његовог високопреосвештенства архиепископа београдског и митрополита српског Г. Михајла и постављен за пароха Велике Крсне и Дубоне у округу смедеревском.

Био је свештеник у Топчидеру, Смедереву, Крагујевцу. Године 1891. 8. јуна свештенством је изабран, а митрополитом потврђен за намесника среза Јасеничког, округа Смедеревског. За протојереја округа крагујевачког постављен је 1. августа 1903. године, и у том звању је био до смрти 1919. године.

Године 1888. био је члан Великог уставотворног одбора за доношење новог устава. Од 1875. године до 1884. био је посланик среза јасеничког. Од 1894. до 1900. године био је краљев посланик у скупштини.

Прота Никола имао је деветоро деце. Два сина су му били свештеници, Војислав у Великој Крсни а Радисав у Смедереву. Најмлађа кћерка Златија је била удата за Драгоша Брајера, доцније свештеника у Великој Крсни. Син Владислав је био дивизијски генерал.

Неоспорно је да је лична заслуга протe Николе Крупежјевића што је краљица Драга Обреновић усмерила своје доброчинство према Великој Крсни и поклонила иконостас за новоподигнуту цркву.

Прота Никола умро је 13/26. августа 1919. године у Великој Крсни и по својој жељи је сахрањен у гроб свога деде Матеја у порти цркве у Великој Крсни, 15/28. августа.

Престона икона Господа Исуса Христа (7)

јужној позицији (18) веома успео портрет митрополита српског Инокентија (Павловића).

Трећу зону сачињавају три иконе: на централној позицији је Васкрсење Господње (21), која је и највећа икона на целом иконостасу. Северно и јужно од представе Васкрсења је по једна икона овалног облика на којима су представљени четворица јеванђелиста, по два на свакој икони. На северној страни су Матеј и Марко (19), а на јужној Лука и Јован (20). Изнад иконе Васкрсења, иконостас се завршава великим украшеним крстом, а над оквирима икона јеванђелиста такође се налазе мањи крстови.

Рафаило Момчиловић

(световно име: Георгије) је рођен 23. априла 1875. године у бачком селу Дероње, у тадашњој Аустроугарској, од оца Велимира и мајке Персиде. У родном месту завршио је основну школу, а у десетој години родитељи га шаљу као ђака у манастир Ковиљ. Одатле је прешао у манастир Манастију, где је 1896. године од игумана Мирона (Ђорђевића) примио монашки чин и добио име Рафаило.

Упоредо с монашким животом, Рафаило се усавршавао у сликарству. Ликовно образовање стицао је у Москви (где је живео у подворју Српске патријаршије), Риму, Венецији и Београду. Био је студент Прве српске цртачке школе Кирила Кутлика, чији је полазник била и Надежда Петровић.

Рафаило Момчиловић урадио је, по жељи краљице Драге Обреновић, иконостас у цркви у Великој Крсни. Касније је осликао иконостасе и у манастиру Раковици (1905/1906), у Пачиру и Горњем Ковиљу (1908-1910), као и у Цркви Ружици у Београду (1925/1926), што је његово последње дело. Поред иконостаса, Рафаило је насликао и велики број појединачних икона, као и портрета црквених великодостојника. Међу његова дела убрајају се и импресионистички пејзажи, са којима је учествовао на неколико предатних изложби у Југославији. Био је члан уметничког удружења Лада. Својим савременицима је оставио три фијакера препуна слика.

Други светски рат дочекао је као игуман манастира Шишатовца. Дана 25. августа 1941. године, припадници усташког покрета су га ухапсили и, заједно са тројицом шишатовачких монаха, возом упутили за Славонску Пожегу. Игуман Рафаило је током пута мучен на разне начине. Био је приморан да самом себи служи опело. Мучен и злостављан, преминуо је 3. септембра исте године у Славонској Пожеги, а до данас се не зна где је сахрањен.

На редовном заседању Светог архијерејског сабора Српске православне цркве 1999. Године, игуман Рафаило је проглашен за светог и унет у Именослов српске цркве као свештеномученик. Датум његовог спомена је 3. септембар. Маја 2000. године је канонизован на литургији у Храму Светог Саве на Врачару, којом је начествовао патријарх српски Павле.

Престоли на северној и јужној страни, прислоњени на два од четири стуба који носе тамбур куполе, чине ликовну целину са иконостасом и такође су рад Свето-зара Влајковића.

Портрет краља Александра Обреновића

У цркви се чувају и две иконе Христа и Пресвете Богородице које су можда из претходног периода, међутим мишљења смо (уз консултацију са Радишом Маринковићем, историчарем уметности) да би се могле приписати четкици Рафаила Момчиловића из периода рада на иконостасу. Ради се о иконама изузетне уметничке вредности и вештине, а карактерише их иста изразито светла палета.

Фотографије иконостаса: Зоран Јовановић

ЛИТЕРАТУРА:

- Никола С. Нешковић, Горан Лукић – Храм рођења Пресвете Богородице у Великој Крски 1904-2004. Каленић, Крагујевац 2004.
- Угљеша Рајчевић – Рафаило (Георгије) Момчиловић монах, сликар и мученик (1875-1941), Итака, Београд 1998.
- Негослав Јованчевић – Српска Православна Епархија шумадијска Шематизам 2008, Издање Шумадијске епархије, Крагујевац 2009.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

РЕАФИРМАЦИЈА УЛОГЕ РУДНИЧКО-ВЕНЧАЧКЕ ОБЛАСТИ У СТАРИЈОЈ СРПСКОЈ ИСТОРИЈИ

Рудник и Ванчац са околином у средњем веку и раној модерни – тематски зборник радова са научног скупа у Аранђеловцу, Народни музеј у Аранђеловцу 2018

Организовањем научног скупа о месту простора у околини шумадијских планина Рудник и Венчац у старијој српској историји, односно објављивањем зборника саопштења са овог скупа (по високим уређивачким и графичким принципима), Народни музеј у Аранђеловцу је још једном потврдио да надилази очекивани завичајно-провинцијски карактер и препознатљиво доприноси унапређењу многих историјских дисциплина на националном новоу. Овај статус је заслужен пре свега озбиљним археолошким истраживањима, не само на Руднику и Венчацу, већ и на другим интересантним локалитетима, и стварањем меродавне археолошке збирке. Музеј успешно одржава и презентује чувену праисторијску Рисовачку пећину. Важна је и збирка савремене уметности у којој су најважнији експонати предмети од керамике настали на манифестацију *Свет керамике* у оквиру *Смотре уметности Мермер и звуци*. И зборник радова овог музеја *Шумадијски записи*, који излази од 2002. године, доноси текстове озбиљног академског новог.

Научни скуп *Рудник и Ванчац са околином у средњем веку и раној модерни* одржан је у Аранђеловцу 21. октобра 2017. Годину и неки месец након тога, одштампани су на преко три стотине страница већег формата саопштени радови прилагођени графичкој презентацији, које прате одговарајуће илустрације. Уредници су професори Филозофског факултета Универзитета у Београду Синиша Мишић, Дејан Радичевић и Марко Шуица који су у зборнику заступљени и са сопственим радовима. Поред Народног музеја у Аранђеловцу, као издавач потписује се и Центар за историјску географију и историјску демографију Филозофског факултета у Београду.

Зборник отварају радови који представљају општи осврт на место које руднички крај (у који се може укључити и венчачко подручје) има у ширим политич-

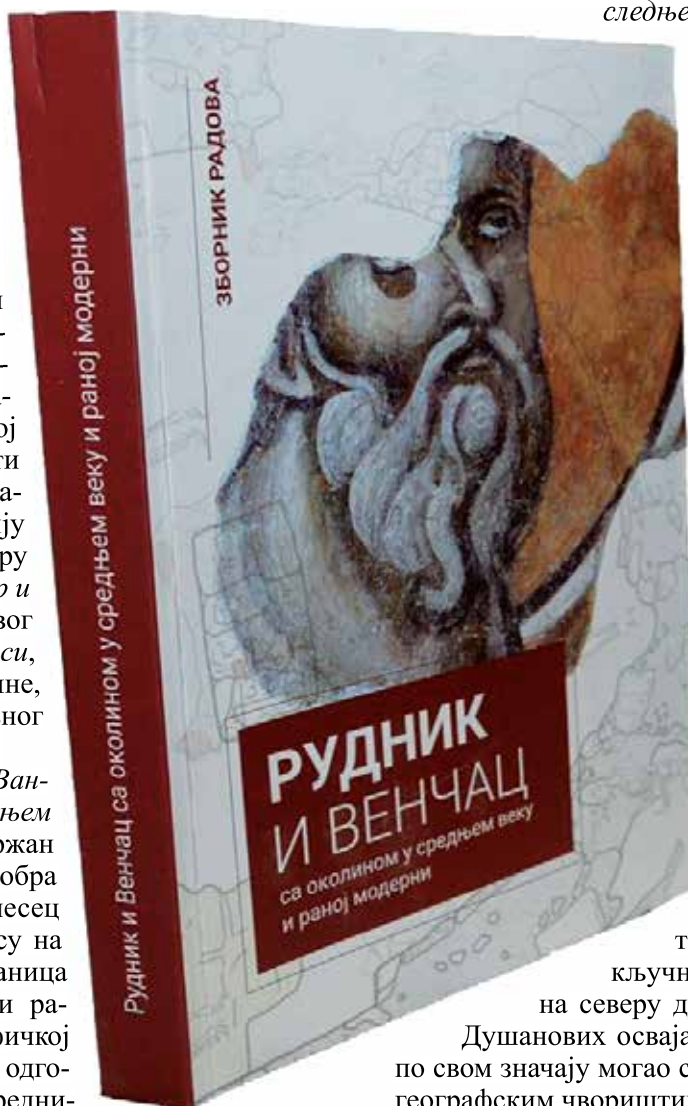
ким односима између Византије, Србије и Угарске од XII до XVI века. Разматра се и утицај на ову област Дубровника и касније, након освајања, Турске. У ову групу спадају следећи текстови: Синиша Мишић, *Територијално-управна организација Рудника и околине (12–15. век)*; Радивој Радић, *Рудник између Византије и Угарске у доба Комнина*; Марина Штепић, *Рудник и околина у односима Србије и Угарске од краја 12. до последње четвртине 14. века*; Владимир

Алексић, *Краљ Стефан Дечански и Владислав Немањић*; Марко Шуица, *Рудник између обласних господара на крају 14. века*; Марија Копривица, *Власт Островица и нахија Островица/Рудник*; Катарина Митровић, *Дејан Радичевић, Католичка парохија у Руднику*; Миломир Максимовић, *Руднички Власи у средњем веку*; Ема Миљковић, *Становништво нахије Рудник у другој половини 15. и 16. века* и Гордан Бојковић, *Рудник у историографији од антике до 15. века*.

Наводимо неке закључке из поменутих расправа који показују како Рудник са околином равноправно са у историографији наглашенијим областима Немањићке државе доприноси њеној стабилности: „Сребром и неплеменитим обојеним металима богати обронци планине Рудник, заштићени гордом тврђавом Островицом, били су

кључно чвориште политичке моћи на северу државе Немањића. Пре великих

Душанових освајања овај урбани конгломерат се по свом значају могао ставити у исту равну са осталим географским чвориштима политичке и привредне моћи – Расом, Звечаном, Призреном, Скопљем и Скадром. Делимично због близине немирне границе са Угарском и снажног привредног успона, који се у изворима прати од краја 13. века, овај кутак Србије је вероватно био пресудан за очување стабилне власти на целој државној територији“ (Владимир Алексић). „Може се закључити да је област Рудника током читавог трајања превласти српских обласних господара крајем 14. века имала изузетан привредни, административно-управни и војно-стратешки значај од кога је често зависила и

судбина самих владара или држава, тј. области којима су управљали“ (Марко Шуица).

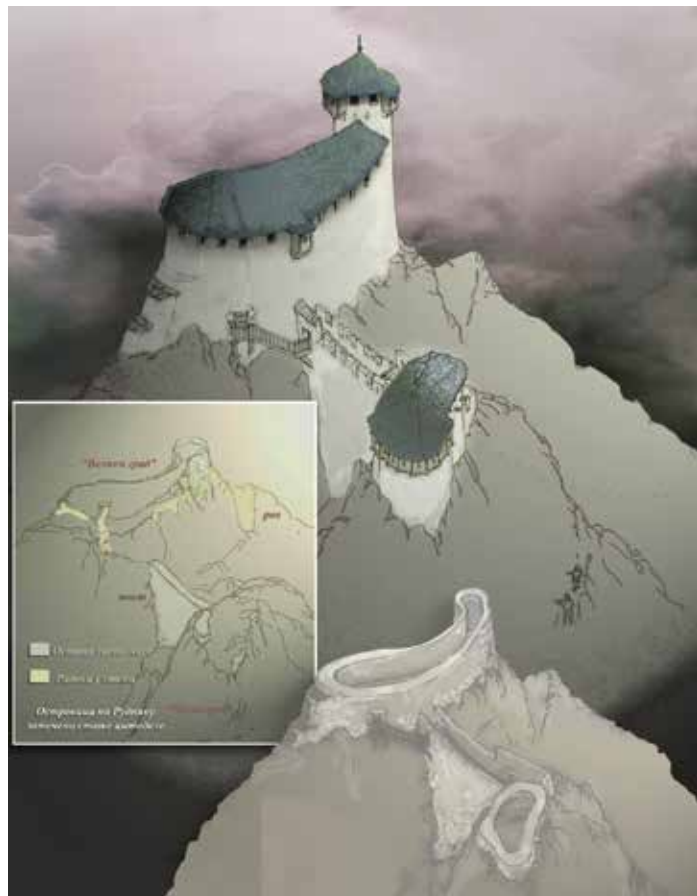
У раду Марије Копривице говори се како је ова област, којом доминира тврђава Островица, врло упорно одолевала турским освајачким походима: „Тврђава Островица и Рудник први пут су пали под османску власт 1438. године. Обновљеној Деспотовини 1444. године враћен је руднички предео. Затим је накратко 1454. године Островица опет подлегла притиску османских освајача, али је убрзо враћена. Захваљујући географском положају и доброј одбрани островичка тврђава је одолевала турским нападима до пред сам крај српске средњовековне државе.“

У раду Катарине Митровић и Дејана Радичевића показано је како писани извори дубровачке и которске провенијенције о постојању на Руднику током 14. и 15. века пет римокатоличких богомоља и једне братовштинне кореспондирају са најновијим архелогским налазима, што значи да је на терену потврђено да су рудари, трговци и службеници овде током два века подигли цркве посвећене Светој Марији, Светом Трифуну, Светом Влаху, Светом Стефану и Светој Еуфимији. Неговање култа Светог Трифуна и Светог Влаха на Руднику упућује да је велики број житеља потицао из Котора и Дубровника. Иначе, рударско насеље Рудник основали су Саси крајем 13. века. У дубровачкој грађи први пут се помиње 1293. године.

Друга половина зборника *Рудник и Венчац са околином у средњем веку и раној модерни* резервисана је за расправе које извештавају о најновијим резултатима до којих је наука, пре свега археологија и историја уметности, дошла истражујући поједине локалитете и споменике на Руднику, Венчацу и околини. У ову целину спадају следећи радови: Дејан Радичевић, Владан Миливојевић, *Археолошка истраживања локалитета Дворине – Маџарско гробље у подножју Венчаца 2016. и 2017. године*; Ана Цицковић, Јелена Марјановић, *Археолошка истраживања на Руднику 2015-2017. године*; Дејан Булић, *Островица на Руднику*; Јована Гордић, Драган Ћирковић, *Манастир Ђурина хелије на Руднику: прелиминарни резултати истраживања у 2016. години*; Марија Каличанин Крстић, Бојана Шаренац, *Археолошка истраживања у Каменици од 2012. до 2015. године*; Ненад Карамиджковић, *Споменик прича причу – средњовековни надгробник из рудничке Каменице*; Владан Миливојевић, *Црква Светог Николе у Доњој Шаторњи у светлу археолошких и архитектонских испитивања* и Ана Јелић, *Сликаство олтарског простора и наоса цркве манастира Благовештења у Рудничког*.

У раду Дејана Радичевића и Владана Миливојевића изложени су прелиминарни резултати археолошких истраживања остатака средњовековне цркве у подвечачком селу Бањи на локалитету Дворине – Маџарско гробље. Откривена црква по типу основе припада црквама уписаног крста, с куполом коју носе четири зидана ступца. Цркве таквог плана до сада нису биле познате у овом делу Србије, већ су карактеристичне за јужније српске области и припадају раздобљу које је у српској архитектури започето градитељским делима краља Милутина у последњој деценији 13. века. „Унутрашњост храма је била осликана. Међу пронађеним фрагменти-

ма најзначајнији су они са представама лица светитеља, који сведоче о изузетном умећу мајстора и високим уметничким вредностима његовог дела. Архитектонске одлике и фрагменти живописа за сада представљају најпоузданији ослонац за датовање цркве у средину или у трећу четвртину 14. века.“ Аутори као питања која се са садашњим нивоом истражености не могу разрешити остављају време и начин страдања цркве и ко је ктитор грађевине која је по архитектонским одликама ближа владарским него властеоским задужбинама свог времена.

Островица на Руднику (реконструкција према В. Здравковићу)

У извештају о археолошким ископавањима од 2015. до 2017. године на рудничком локалитету Дрење констатовано је постојање остатака већег позноантичког насеља са објектима који указују да је ту живело становништво различитог социјалног порекла и занимања.

Након што су археолози 2013. године на северним падинама Рудника, на локалитету Ђурина хелије, открили манастир који се према остацима живописа може прелиминарно датирати у почетак 15. века, током 2016. године истраживана је грађевина која је вероватно имала функцију манастирског конака. И други налази потврђују да је реч о манастирском комплексу. Претпоставља се да је обновљен крајем 16. или почетком 17. века и да је служио до пред сам крај 17. века.

Из рада Марије Каличанин Крстић и Бојане Шаренац из крагујевачког Завода за заштиту споменика културе о археолошким истраживањима у рудничком селу Каменици од 2012. до 2015. године издвајамо информације о две откривене цркве, на локалитету Црквина и локалитету Јовање. „На основу начина градње, облика основе, истражених гробова и покретног археолошког материјала откривеног у цркви и око ње, црква (на

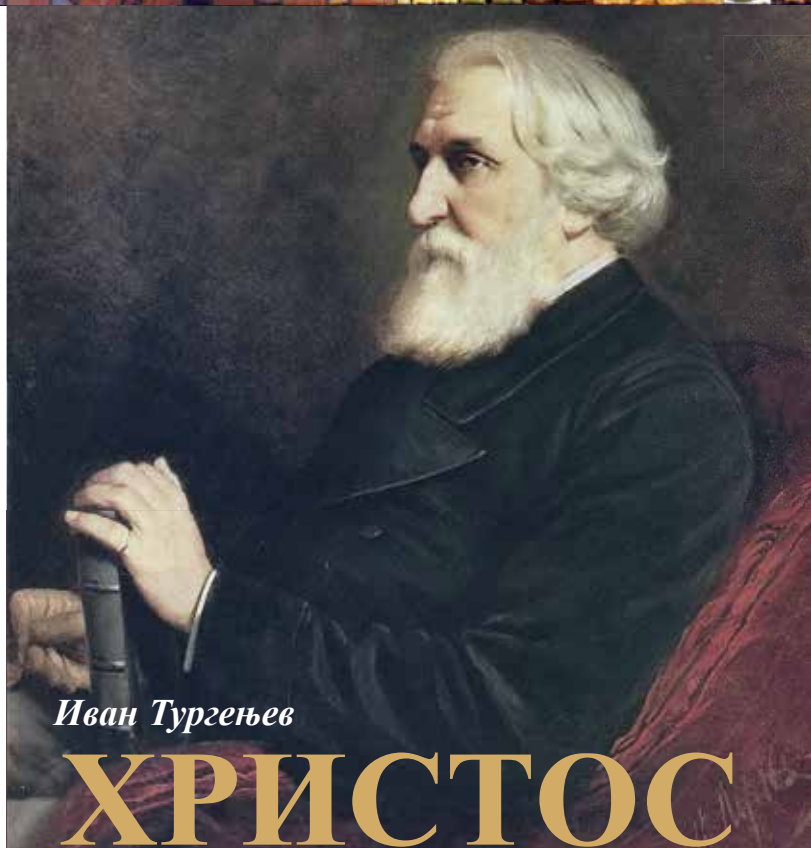
Црквини) је датована у 15. век... Са друге стране, керамика откривена у слоју шута источно од цркве, која је датована пред крај 15. и почетак 16. века, указује да је у то време црква већ била срушена, а што оставља веома скроман временски период у оквиру 15. века током којег је црква егзистирала. Овакав закључак о датовању може се довести у везу са изузетно бурним периодом кроз који је ова област пролазила током читавог тог века.“ А што се тиче цркве која је постојала на локалитету Јовање, ауторке закључују да се на основу изгледа апсиде и недостатка малтера којим би се добили темељи довољно чврсти за ношење неке масивније конструкције, ради о цркви брвнари. Овome у прилог иде и велика количина гвоздених клинова откривених у цркви и непосредно око ње.

Када су рађена истраживања у Каменици, на Црквинама је пронађен надгробни споменик Драгослава Васиљевића који је касније постао презвитер Стипан. На основу главног натписа закључено је да потиче из периода између 1365. и 1371. године, док су остала три текста настала касније, током 15. века. Ненад Карамиджковић из крагујевачког Завода за заштиту споменика културе, аутор текста о овом споменику, истиче да се на њему налази једини запис на коме се заједно појављују имена цара Уроша и кнеза Лазара Хребељановића.

Владан Миливојевић из аранђеловачког Народног музеја за научни скуп о Руднику и Венчацу, односно за зборник о којем говоримо, написао је рад *Црква Светог Николе у Доњој Шаторњи у светлу археолошких и архитектонских испитивања* који у релативно богатој литератури о овом средњовековном споменику представља најпотпунију анализу и синтезу досадашњих сазнања. На основу тога донео је нове закључке који заслужују озбиљну пажњу. Миливојевић препознаје четири грађевинске фазе у историји Никоља: „I фаза – црква, вероватно без куполе (прва четвртина 15. века или старија); II фаза – припрата (1425. година); III фаза – президани делови зидова и купола (1818–1822. година); IV фаза – звоник (пета деценија 19. века). При томе, остаје недоумица око могућег премештања ктиторског натписа, што би знатно утицало на датовање прве две фазе (црква – 1425; припрата – до краја 16. века). Неке мање интервенције вероватно су изведене и приликом осликавања храма у 17. веку. Ако је тада осликан и западни зид припрате са спољне стране може се претпоставити да је испред цркве постојао дрвени трем који је те фреске штитио.“ Што се тиче живописа, аутор доноси најновија сазнања о делимично очуваној композицији *Служба архијереја* у апсиди олтару за коју већина аутора сматра да је настала у време подизања цркве. Указује на став Татјане Стародубцев која сматра да ови фрагменти нису средњовековни, већ из каснијег времена.

Овај зборник се завршава иконографском расправом Ане Јелић о сликарству олтарског простора и наоса цркве манастира Благовештња Рудничког. Након анализе старијег слоја (размеђе 14. и 15. столећа) и млађег (око 1630. године), ауторка се залаже за комплекснији, на пример монографски приступ архитектури и сликарству Благовештења, што овај средњовековни руднички манастир несумњиво заслужује.

Н. Јованчевић

Иван Тургенев

ХРИСТОС

Видео сам себе као младића, скоро дечака у ниској сеоској цркви. Пред старинским иконама топиле су се танке воштане свеће.

Шарени венчић окруживао је сваки пламичак. Мрачно и непрозирно беше у цркви... Али преда мном је стајало много народа.

Све саме светлосмеђе, сеоске главе. С времена на време почињали су да се повијају, падају, изнова се подижу, као да су зрело класје, када по њему као лагани талас промиче летњи ветар.

Одједном неки човек приђе позади и стаде поред мене.

Нисам се окренуо к њему, али сам истог часа осетио да је тај човек – Христос.

Гануће, знатижеља, страх одједном су овладали мноме. Скупио сам храброст и погледао свог суседа.

Лице, као код свих – лице које личи на сва људска лица. Очи гледају помало ка горе, пажљиво и благо. Усне затворене, али не стиснуте: горња усна као да се одмара на доњој. Невелика брада је раздвојена. Руке су сложене и не помичу се. И одећа на њему је као на свима.

„Какав је то Христос!“, помислио сам. „Овако прост, прост човек! Не може бити!“

Склонио сам се даље. Али нисам успео да скренем поглед од овог простог човека, као да ме опет зачуђило да то управо Христос стоји поред мене.

Опет сам сакупио храброст... И опет сам угледао исто лице, које личи на сва људска лица, исте обичне, премда и непознате црте.

И мени одједном постаде страшно – и дођох себи. Тек тада сам схватио да управо такво лице – лице које личи на сва људска лица – и јесте лице Христово.

Децембар, 1878

Превео са руског Горан Дабетић

Јекатерина Степанова

КАКО СУ ДРЕВНИ ХРИШЋАНИ ПРИКАЗИВАЛИ ХРИСТА

Христова икона заузима централно место сваког иконостаса, али ће се показати да нема тако много варијанти њеног осликавања. С чим је повезана ова уздржаност, како се појавило прво приказивање Христа? Како приказати Бога? И да ли је могуће? Ова питања постављали су богослови пре VIII века. Неслагања су била тако суштинска да су доводила до жестоких спорова између иконобораца и иконопоштоватеља. Одбацујући иконе Христа, иконоборци су се позивали на старозаветну заповест која забрањује да се приказује Бог. А иконопоштоватељи су, напротив, потврђивали право да приказују Христа као Друго Лице Свете Тројице, као Бога, који је дошао у телу, јер је речено у Јеванђељу да је „Логос постао тело и обитавао са нама, пун благодати и истине, и ми смо видели славу Његову, славу као јединородног од Оца” (Јн. 1, 14). Спорови су се завршили победом заштитника иконопоштовања 787. године на Седмом Васељенском Сабору. Али и они су подвлачили да икона приказује само човечију природу Христа, пошто Његова Божанствена природа по пређашњем остаје неизобразива.

„Прве Христове иконе појављују се недуго пре иконоборачких спорова”, казује историчар уметности Ирина Јазикова. „Једна од таквих икона, која се сачувала у синајском манастиру Свете Екатерине, јесте лик Христа Пантократора, насликана позноантичком сликарском техником енкаустике. Без обзира на необичан (с тачке гледишта класичне иконографије) реализам живописа, овај иконографски тип изгледа сасвим карактеристично и физиогномичне црте изображене на овој икони биће трајне током многих векова, све до XX века. У рана изображења Исуса Христа такође може да се уврсти лик Спаситеља у композицији *Преображење* из истог манастира (VI век), лик Христа који долази на облацима из цркве Светих Козме и Дамјана у Риму (VI–VII век), допојасно изображење Пантократора из цркве Санта Марија у Кастелъсеприју (VII–VIII века). Сва ова изображења веома су блиска међусобно и сведоче да се током V и VI века лик Исуса Христа у црквеној уметности већ формирао”.

Христова спољашњост

Али како су приказивали Христа до V века, у апостолска времена, јер, вероватно, апостоли су памтили како је Он заправо изгледао?

„У временима првих хришћана, за време гоњења Цркве, преовладавала су симболичка изображења, која нису претендовала на реализам и веродостојност”, каже Ирина Јазикова, „како би њихов сакрални смисао, схваћен од посвећених, остајао недоступан за људе који се налазе изван граница хришћанске заједнице. Символ Христа често је постајао изображење рибе. Реч ΙΧΘΥΣ (на грчком – „риба”) можемо прочитати као абревијатуру: Ιησοῦς Χριστός Θεοῦ υἱός Σωτήρ (Исус Христос

Син Божији Спаситељ). Као символ Хрста појављује се и представа пеликана, пошто се сматрало да у крви ове птице постоји противотров од змијских уједа и да у случају напада змије, она, рањавајући себи груди, храни птиће својом крвау како би их спасила, што се користи као аналогија Христовој Евхаристијској Жртви. Касније се појављују изображења Христа у виду младића са јагњетом на плећима; мозаик са сличним сижеом *Христос – Добри Пастир*, на пример, украшава маузолеј Гале Пласиде у Риму (VI век)”.

„То је била прикривена проповед хришћана првих векова”, објашњава Ирина Јазикова. „Али на Пето-Шестом Трулском сабору (691–692. године) одлучили су да одустану од сличних симболичних изображења, пошто су она често уводила у заблуду дојучерашње многобошце. Било је одлучено приказивати Христа отворено у човечијем лику, у каквом се Он оваплотио. Истина, показало се да, осим икона V века, никакви, чак ни писани описи Христове спољашњости нису сачувани. Јеванђеље о овоме ћути. Око спољашњости Исуса Христа водили су се ватрени спорови. Једни су говорили да је у псалмима

речено да је Он најлепши од синова човечијих (Пс. 44, 3), и описивали су Христа као предивног младића, налик грчким боговима; а други, напротив, подвлачили су да описи Христа нису лепо, позивајући се на пророштво Исаије: *...видели смо Га, и не беше ништа на очима, ради чега бисмо Га пожелели. Презрен беше и одбачен између људи, болник и вичан болестима, и као један од Кога свако заклања лице* (Ис. 53, 2-3). Али са годинама израђен је један историјски тип, створен по принципу златног пресека: хармоничне пропорције лица са великим очима, правим танким носом, али без црне косе до плећа (какву су носили мушкарци у Јудеји и у Грчкој), невелике браде. У различитим земљама овај лик (историчари уметности га називају грчко-семитским) донекле се мења: на пример, Етиопљани Га приказују тамнопутим, Кинези – косооким, а у време Рубљова у Русији Христу су придавали словенске црте – риђу косу, светле очи. Уосталом, без обзира на све разлике, Христа је на иконама увек могуће препознати”.

Плаштаница

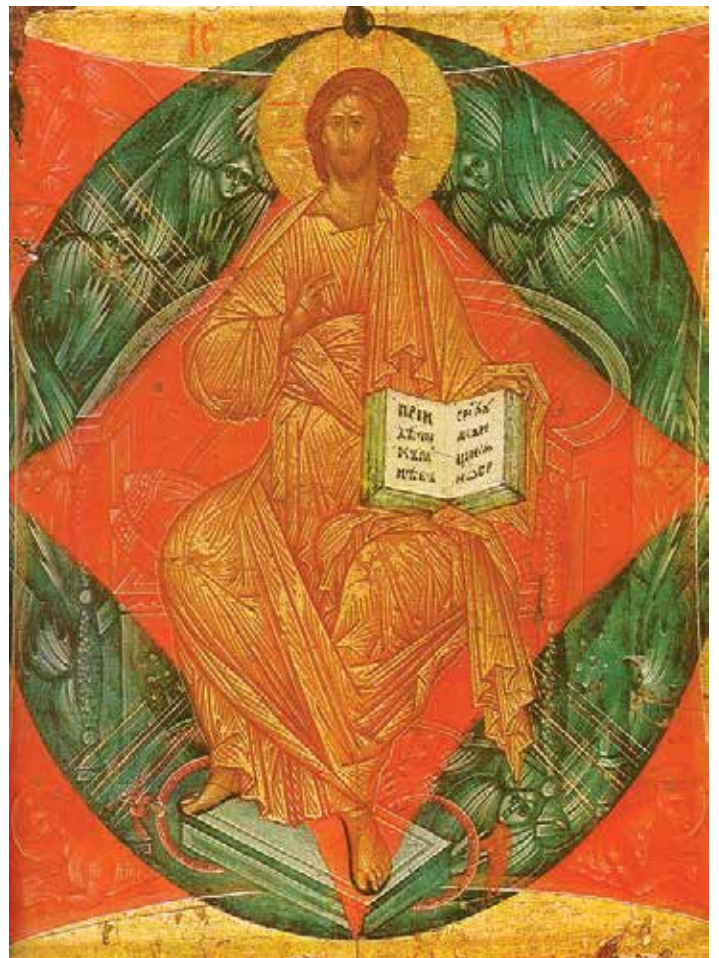
Сваки разговор о прволику овако или онако доводи до Нерукотвореног образа Спаситеља, иконе над иконама. „У самом његовом називу приметна је концепција сваке иконе, у којој се важно место увек додељује ономе што лежи иза граница људског стваралаштва”, говори Ирина Јазикова. „Нерукотворени образ садржи веру у Боговаплоћење, стварно сведочанство овог оваплоћења. Веру у то да невидљиви Бог постаје видљив. Нису случајно оци Седмог Васељенског Сабора говорили да су иконе сведочанство тога да се Христос није привидно, већ истински оваплотио. У предању су сачуване две верзије порекла Нерукотвореног образа (истина, обе потичу из VI века): једна од њих била је раширена на Западу, друга – на Истоку. У првој се прича о праведној жени Вероники, која је из осећања састрадања обрисала Лице Спаситеља својом марамом, када је носио Крст на Голготу. И на чудесан начин Христов Лик је оставио печат на тканини. Други догађај приповеда о оболелом од губе цару Агару. Христос је послао цару комад платна, на којем су се утиснуле Његове црте, и цар се исцелио, приступивши нерукотвореном образу. Касније се догодило друго чудо: бранећи се од непријатеља, светињу примљену од Христа зазидали су у зидинама, међутим лик Спаситеља појавио се на камену. У иконографији, нарочито руској, била су раширена два типа Нерукотвореног образа: „Спас на убрусу”, то јест на комаду тканине, и „Спас на црепу”, то јест на цигли или камену. „Обе историје, вероватно, потичу од Торинске Плаштанице”, прича Ирина Јазикова, „тканине на којој се на нерукотворен начин стварно отиснуо не само Лик, него и Тело Господа нашег Исуса Христа. Историја Плаштанице пуна је загонетки, међутим за нас је важно то што се она појављује као прототип иконографске схеме (и идеје) Нерукотвореног Спаса – прве и главне иконе”.

Христос Пантократор

Други, веома раширен тип иконе Исуса Христа, јесте лик Христа Пантократора (Сведржитеља), који је створио Васељену, који држи све у својој руци. „У овој ико-

нографији”, објашњава Ирина Јазикова, „није изражена догма богооваплоћења и није изражена тајна очовечевања Христовог, већ идеја пребивања на земљи Христа као Богочовека. Зато Христа приказују у црвено-плавим одеждама. То је символ двоједне природе: црвена одежда је човечанска природа, а плава (небеска) – Божанствена”. Постоје три варијанте ове иконографије: приказивање усправне Христове фигуре, на престолу и допојасно. „Обично су овакав лик смештали у иконостас поред Царских двери”, прича Ирина Јазикова, „Христос уводи оног који се моли у Царство Божије. *Ја сам врата: ако ко уђе кроз мене, спасиће се...* (Јн. 10, 9). Обично је на овој икони Спаситељ приказан са затвореним Јеванђељем, тако да, прилазећи вратима, ми се само приближавамо оној тајни која се открива у свој пуноћи у последњем дану, у дану Суда, *када ће све тајно постати јавно*, са Књиге Живота скинуће печате, и Реч ће судити свету. Али овај принцип не испуњава се увек, понекад иконе Христа Пантократора у иконостасу сликају са отвореним Јеванђељем, иако се обично такав тип иконографије више користи на невеликим иконама – молитвеним или келијским”.

Појава Божије славе

„Спас у силама”. Већ у самом називу овог иконографског облика одражава се иконографска концепција иконе – јављање Исуса Христа у сили и слави на крају времена. На овој икони Христос седи као Цар над царевима – иконографија показује Други долазак. Обично се овај облик користи као централни у композицији храмовног иконостаса. У његовој основи лежи јављање

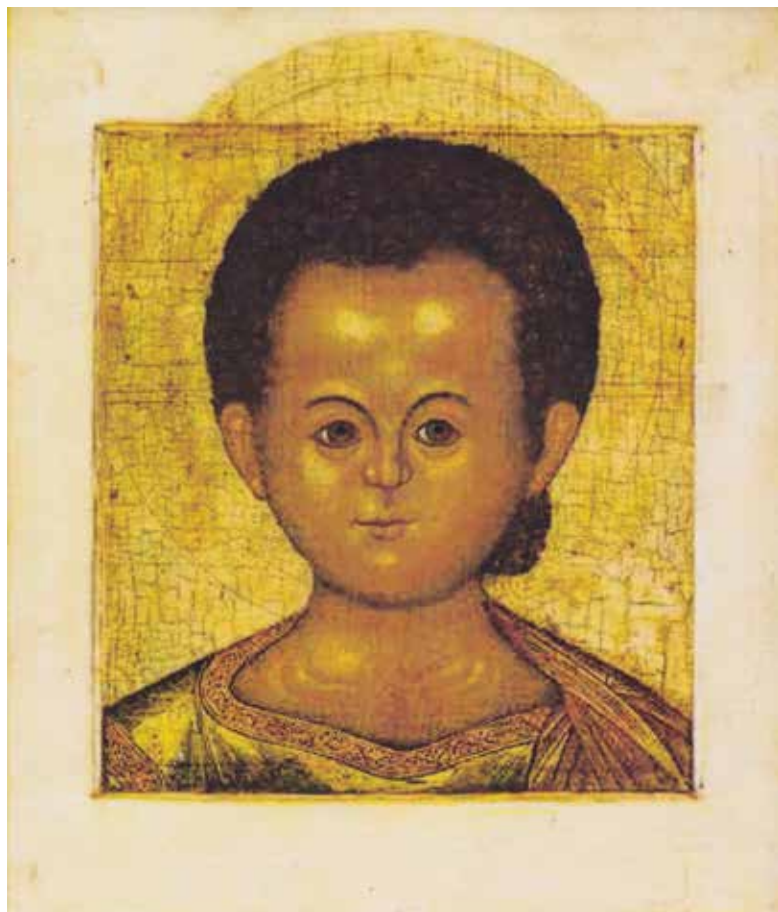
Господа пророку Језекиљу: „...беше као престо... и на престолу беше по облику као човек. И видех као јаку светлост, и у њој унутра као огањ наоколо... Као дуга у облаку кад је киша, тако на очи беше светлост унаоколо. То беше виђење славе Божије на очима” (Јез. 1, 26-28). Божија слава, виђена од стране пророка, преноси се на икони симболичким фигурама. Христос који седи на престолу приказан је на фону црвеног квадрата, на којем су постављени плави круг (овал, мандорла) и црвени ромб. „На споју ових двају основних боја, црвене и плаве, гради се цела композиција”, каже Ирина Јазикова. „Они симболишу сједињење у Христу – милости и истине, Његове божанствене и човечије природе, неспознатљивости и оваплоћења. Црвени нижи квадрат означава земљу. На четири краја земље проповеда се Јеванђеље Царства, и на четири ћошка квадрата приказују се симболи јеванђелиста: анђео симболише јеванђелисту Матеја, теле – Луку, лав – Марка, орао – Јована. Плави круг означава небеску сферу, свет бестелесних сила или анђелских чинова, као што их назива Дионисије Арепажит. Све што је приказано око Христове фигуре, чак и сам престо, изображења су различитих небеских сила. Фигура самог Христа окружена је црвеним ромбом. За разлику од *нижег* квадрата, такође црвеног, овај *горњи* ромб означава ватру која силази са неба, огњену природу Божанства, *јер је Господ Бог твој огањ који спаљује* (Зак. пон. 4, 24). Бог говори из средишта огња с онима који се моле. Обично је Спаситељ обучен у одећу црвене и плаве боје, али понекад и златне, што означава сијање Његове славе. Десном руком Христос благосиља, левом придржава отворену Књигу”.

„Облик Књиге: то је и Књига Живота, у којој су уписана имена спасених (в. Ис. 32, 32; Откр. 3, 5) и Књига Откровења, написана унутра и споља, запечаћена са седам печата, коју нико не може отворити и прочитати, осим Јагњета (в. Откр. 5, 1-7), то је и Књига Завета и Закона (в. Пон. зак. 30, 10) – Библија, нарочито Јеванђеље – Блага вест, коју је у свет донео Спаситељ. И, на крају, символ самог Господа Исуса Христа, који је Реч Божија, која је дошла у свет”, објашњава Ирина Јазикова.

С нама је Бог

Емануил се појављује у Библији у речима пророштва Исаје (Ис. 7, 14) и значи „с нама је Бог”. „Спас Емануил” је један од најнеобичнијих Христових ликова, где је Он приказан у виду младенца или детета. Обично Младенац у руци држи свитак који симболише учење које Он доноси у свет, Благу вест. Приказан је као човек, али Његово учење је у Њему и с Њим, јер је Он – Бог и Спаситељ. „У овој иконографији поново видимо идеју богооваплоћења”, објашњава Ирина Јазикова, „Свемогући Бог умањује се до кротког незаштићеног Младенца. Иако је, вероватно, природније и схватљивије стајати у молитви пред иконом Нерукотвореног Спаса или Христа Пантократора, у лику *Спаса Емануила* изражена је дубока богословска идеја. Основни типови иконографије Спаситеља овим се исцрпљују. Христове иконе ближе су догмама него све друге иконе. Оне су строжије, ближе самој вери и у њима нема места за фантазије. Постоје и каснији химнографски, сложени и заумни ликови, такви као што су *Недремајуће Око*, на пример, или

Благо Тиховање, али њихово појављивање сведочи тек о позамицама из других култура, међу њима из западноевропских. Ове позајмице нису увек биле успешне, осмишљене и оправдане. Православна аскетска пракса одваја посебно место за икону Христову, како човека од видљивог ка невидљивом не би водила сопствена фантазија и пуста маштања, већ Реч Божија, *ради слабости поимања нашег* (Свети Јован Дамаскин) обучена у лик”. Митрополит Филарет Московски писао је о томе

овако: „Како у трагањима за присуством Божијим ум не би упадао у химеричке представе (како би се мисли усредсредиле и оградиле од расејаности) светог лика Божијег који се јавио у телу, предочава се истовремено чулном погледу и духовном созерцању и сабира мисли и осећања, спољашња и унутрашња, у једно созерцање Божанственог”.

Превео са руског Горан Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈској

Његово преосвећенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. фебруара до 31. марта 2019. године:

Осветити:

Звона и крстове за цркву Светог великомученика Георгија у Великом Борку, Архијерејско намесништво беланичко, 10. фебруара 2019. године;

Чесму са иконом Светог великомученика Георгија при цркви Светих бесребреника Косме и Дамјана у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко, 22. марта 2019. године.

Рукоположити

Милоша Ћирића у чин ђакона 22. фебруара 2019. године у цркви Свете Петке у Крагујевцу, а 24. фебруара 2019. године у чин свештеника у цркви Светог архангела Гаврила у Буковику.

Рукопроизвести:

Срђана Милутиновића у чин ипођакона 17. фебруара 2019. године у храму Свете Петке у Јагодини.

Одликовати:

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Драгомира Ацовића из Београда;

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Драгана Рељића из Тополе;

Орденом Војска Карађорђа:

Проф. др Слободана Вучићевића из Горњег Милановца.

Замонашити:

По чину велики схиме:

Монаха Јована (Матијевића), сабрата манастира Светог Николе – Јошанице.

Причислити:

Јеромонаха Доситеја (Радивојевића) братству манастира Светог великомученика Георгија – Ћелија.

Поставити:

Јеромонаха Доситеја (Радивојевића), сабрата манастира Светог великомученика Георгија – Ћелија, на дужност настојатеља поменутог манастира;

Протојереја Срђана Кандића, привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, на дужност старешине храма Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Протојереја Миливоја Старовлаха на дужност привременог париха раниловићког при цркви Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раниловићу, Архијерејско намесништво орашачко;

Новорукоположеног јереја Милоша Ћирића на дужност привременог париха друге јагодинске парохije при цркви Светог архангела Гаврила (Стара црква) у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Преместити:

Протојереја Срђана Кандића, привременог париха драгоцветског при цркви Светог Николе у Драгоцвету, на дужност привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Поверити у опслуживање:

Протојереју ставрофору Зарији Божовићу, пензионисаном пароху крагујевачком, упражњену парохiju четврту крагујевачку при цркви Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Протојереју Срђану Кандићу, привременом пароху првом јагодинском при цркви Свете Петке у Јагодини, упражњену парохiju драгоцветску при цркви Светог Николе у Драгоцвету, Архијерејско намесништво беличко.

Разреши:

Јереја Јовицу Јовановића, привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, даље дужности привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко; Протојереја Срђана Кандића, привременог париха драгоцветског при цркви Светог Николе у Драгоцвету, даље дужности привременог париха драгоцветског при цркви Светог Николе у Драгоцвету, Архијерејско намесништво беличко;

Протојереја ставрофора Миодрaга Матића, привременог париха другог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, даље дужности старешине цркве Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Братство цркве Светог архангела Гаврила (Старе цркве) у Јагодини даље дужности опслуживања упражњене друге јагодинске парохije при цркви Светог архангела Гаврила (Старе цркве) у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Примити у свезу клира:

Јеромонаха Доситеја (Радивојевића), сабрата манастира Ваведена Пресвете Богородице – Хиландара;

Протојереја Миливоја Старовлаха из свезе клира Епархије захумско-херцеговачке.

Казнити:

Јереја Јовицу Јовановића, привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко, због самовољног напуштања парохijske службе, забраном свештенослужења од 9. фебруара 2019. године.

Покренути црквеносудски поступак

Против јереја Јовице Јовановића, бившег привременог париха првог јагодинског при цркви Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Окончати црквеносудски поступак у првом степену:

Против јеромонаха Филотеја Јовановића, који је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;

Против јеромонаха Јустина Ђуричића, који је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;

Против јерођакона Јосифа Арсеновића, који је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, кажњен лишавањем ђаконског чина, монаштва и монашког имена;

Против игумана Саве Богдановића, који је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, кажњен лишавањем свештеничког чина, монаштва и монашког имена;
Против монахиње Текле Продановић, која је на основу пресуде Црквеног суда Епархије шумадијске, кажњена лишавањем монаштва, монашког имена и забраном причешћа до покајања.

Лишити свештеничког чина:

Протонамесника Сашу Огњановића, бившег привременог пароха другог белошевачког у Крагујевцу, на основу коначне и извршне пресуде Великог црквеног суда СПЦ (ВЦС бр. 40/18), са 7. фебруаром 2019. године.

Поделити благослов за постдипломске студије на Екуменском институту у Босеу:

Златку Вујановићу из Аранђеловца.

Пензионисати:

Протојереја Драгана Нагулића, привременог пароха раниловићког при цркви Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раниловићу, Архијерејско намесништво орашачко;
Протојереја ставрофора Зарију Божовића, привременог пароха четвртог крагујевачког при цркви Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Протојереја Драгана Симоновића, привременог пароха четвртог крагујевачког при цркви Силаска Светога Духа на апостоле (Старој цркви) у Крагујевцу, Архијерејско намесништво Лепеничко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. фебруара до 31. марта 2019. године

ФЕБРУАР 2019:

1. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Учествовао на Светосавској гусларској академији на Природно-математичком факултету Универзитета у Крагујевцу.

2. фебруар 2019:

Служио Литургију у манастиру Јошаници и пререзао славски колач (имендан настојатеља манастира Јефимија); замонашио по чину велике схиме монаха Јошанице Јована;
Учествовао у Старој скупштини (порта крагујевачке цркве Силаска Светог Духа) у разговору о књизи проте Саве Банковића *У предворју пакла* (о страдању овог свештеника у комунистичким затворима); проту Саву Банковића постхумно одликовао орденом Крагујевачких новомученика првог степена, а протојереја ставрофора др Сава Б. Јовића, главног секретара Светог архијерејског синода СПЦ, орденом Новомученика крагујевачких другог степена.

3. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Преображења Господњег у Смедеревској Паланци.

4-6. фебруар 2019:

Посетио у Паризу (са Митрополитом Господином Порфиријем и протојерејем ставрофором проф. др Зораном Крстићем) Господина Луку, Епископа западноевропског.

7. Служио Литургији у цркви Светог Григорија Богослова у Грошници и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

8. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

9. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог јеванђелисте Марка у Великим Црљенима током које је крстио малог Николу, сина свештеника у Црљенима Александра Глишића;
Посетио цркву Светог архангела Гаврила у Шопићу у изградњи и утврдио распоред живописа у олтару;
Посетио манастир Светог Георгија у Телијама и новопостављеног игумана Доситеја.

10. фебруар 2019:

Служио Литургију, уз саслужење умировљеног Епископа Георгија, у цркви Светог Георгија у Великом Борку; освештао за ову цркву два крста и три звона; после Литургије венчао Петра и Светлану Миљковић, ктиторе цркве у Великом Борку.

11. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. фебруар 2019 – Света Три јерарха:

Служио Литургију у цркви Света Три јерарха у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

13. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

14. фебруар 2019 – Свети мученик Трифун:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Служио на Варошком гробљу у Крагујевцу помен шкотској докторки Елизабет Рос, чланице савезничке медицинске мисије у Србији током Првог светског рата;
Освештао винарију Момчила Тришића у Вранићу.

15. фебруар 2019 – Срећење Господње:

Служио Литургију у цркви Вазнесења Господњег у Орашцу и помен учесницима Првог српског устанка;

Служио у цркви Светог Георгија на Опленцу помен Карађорђу Петровићу.

16. фебруар 2019:

Служио Литургију у Благовештенској цркви у Рајковцу код Младеновца током које је крстио малу Николину, кћерку вероучитеља Саше Костадиновића.

17. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Пеке у Јагодини.

18. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Рад у Патријаршији СПЦ.

19. фебруар 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

20. фебруар 2019:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и молитве призива Светог Духа – полагање заклетве новоизабраних чланова Епархијског савета. председавао пленарном седницом Епархијског савета Шумадијске епархије.

21. фебруар 2019:

Медицински прегледи.

22. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради и рукоположио у чин ђакон Милоша Ћирића, дипломираног теолога из Лазаревца.

23. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Рабровцу током које је крстио малог Теодора, сина пароха рабровачко-белосавачког протојереја Владана Јовановића;

У Бечмену, у цркви Светог Саве, венчао унука Владу и Ружицу.

24. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила у Буковику и рукоположио у чин презвитера ђакон Милоша Ћирића.

25. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Учествовао у Епархијској сали у Крагујевцу у представљању књиге *Српска прича* Александра М. Милошевића.

26. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

У цркви Светог деспота Стефана у кругу Опште болнице у Смедеревској Паланци одредио место за звоник и палионицу свећа;

Учествовао на пријему који је приредио председник општине Смедеревска Паланка;

Посетио винарију *Деспотика*;

Учествовао у крагујевачкој библиотеци *Вук Караџић* у представљању *Споменице* која је објављена поводом двестогодишњице подизања Старе крагујевачке цркве.

27. фебруар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу – Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Учествовао у представљању фото монографије о Заводу за збрињавање одраслих у Малим Пчелицама.

28. фебруар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Освештао стан свештеника Рашка Стјепановића, пароха Саборне крагујевачке цркве.

МАРТ 2018:

1. март 2018:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Посетио Остриковац код Јагодине ради надгледања радова на довршењу цркве Преображења Господњег и парохијског дома.

2. март 2019 – Задушнице:

Служио Литургију и парастос у цркви Васкрсења Христовог на крагујевачком гробљу Бозман.

3. Служио Литургију у цркви Светог великомученика Теодора Тирона у Великим Пчелицама и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

4. март 2019:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Председавао семинару *Употреба информационо-*

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

комуникацијских технологија за свештенике Крагујевачког и Лепеничког намесништва.

5. март 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

6. март 2019:

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

7. март 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

8. март 2019:

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

9. март 2019:

Служио у манастиру Драчи Литургију и годишњи парастос монахињи Магдалини.

10. март 2019 – Поклади:

Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ;
Служио Литургију у цркви Светог архангела Гаврила – Врбичкој цркви у Аранђеловцу;
Опроштајно вечерње у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Покладна вечера са ученицима и наставницима Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

11. март 2019:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао Велики канон Светог Андреја Критског у Саборној крагујевачкој цркви.

12. март 2019:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао Велики канон Светог Андреја Критског у Старој крагујевачкој цркви.

13. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви.

14. март 2019:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;
Читао Велики канон Светог Андреја Критског у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

15. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. март 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Николе у Ердечу.

17. март 2019:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Богослужења Недеље православља у Саборној крагујевачкој цркви; предводио литију у славу одбране икона градским улицама Крагујевца.

18. март 2019:

Великопосна богослужења у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. март 2019:

Великопосна богослужења у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

20. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Свете Петке у Петки код Лазареваца; исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан богословски реферат на тему *Зло* протојереја Жељка Ивковића.

21. март 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

22. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светих врачев Косме и Дамјана у Азањи; исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан богословски реферат *Смисао живота* протонамесника Ненада Петровића.

23. март 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица.

24. март 2019:

Служио Литургију у Старој јагодинској цркви;
Посетио цркву Покрова Пресвете Богородице у Јагодини;
Служио у Саборној крагујевачкој цркви парастос погинулим током бомбардовања СР Југославије 1999. године.

25. март 2019:

Великопосна богослужења у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

26. март 2019:

Великопосна богослужења у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

27. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Георгија у Поповићу; исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Породица* протојереја Новака Илића.

28. март 2019:

Великопосна богослужења у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. март 2019:

Служио Пређеосвећену Литургију у Старој јагодинској цркви; исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва; на братском састанку прочитан је богословски реферат *Обнова Пећке патријаршије у време патријарха Макарија Соколовића* протонамесника Бобана Сеновића;
Посетио, ради надгледања текућих радова, цркву Покрова Пресвете Богородице у Јагодини и цркву Светог Романа у Мајуру.

30. март 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Георгија у Драгову.

31. март 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Лапову.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО

Христос васкрсе! Ваистину васкрсе!

Чујемо ове речи у свим православним црквама широм света, у Србији, Русији, Грчкој, Канади, Јапану, Америци, Бугарској, Румунији, Француској, Чешкој и у стотинама других земаља на свету, на разним језицима. Свуда где постоји православна Црква.

Шта се догодило? У зору, трећег дана, у недељно јутро, три жене, марија Магдалина, марија јаковљева и Саломија, узеле су мирише и отишле до гроба да помажу тело Господа Исуса Христа. Када су се приближиле Христовом гробу, снажан земљотрес потресао је град, зато што је анђео Господњи сишао са небеса на земљу, померио камен са улаза у гроб и сео на њега. Лице његово беше као муња, а одело његово бело као снег. Римски војници који су стражарили пред гробом, падали су на земљу од великог страха. Блештаво светло засијало је из Христовог гроба. Анђео у белој хаљини појавио се пред женама мироносицама говорећи: „Не плашите се, јер знам да Исуса распетог тражите. Није овде, јер устаде као што је казао да треба да буде предан у руке људи грешника и да буде разапет и терћи дан да васкрсне. Дођите и видите место где је лежао Господ. И идите брзо, па реците Његовим ученицима да је устао из мртвих.“

Испуњене радошћу, жене отрчаше ученицима Христовим да им саопште радосну вест. Док су оне журиле, Господ Исус Христос их је пресрео и рекао им: „Радуйте се!“ Оне су пале и поклониле му се. Господ Исус Христос им је рекао да се не плаше, и да кажу Његовим ученицима да иду у Галилеју и да ће га тамо видети.

Замислите каква је радост тада испунила жене мироносице! Замислите како су се ученици осећали када су чули радосну вест о васкрсењу Господа Исуса Христа!

Христос васкрсе! Ваистину васкрсе!

Мироносице на гробу Господњем, фреска у цркви Светог Симеона Столпника у Дубоци, рад Владимира Кудимовића

ВАСКРШЊА ИЗЛОЖБА У ОШ “ДУЛЕ КАРАКЛАЈИЋ” У ЛАЗАРЕВЦУ

Шесте недеље Часног и Великог поста, поводом предстојећих Васкршњих празника, у оквиру верске наставе, вероучитељи Катарина Вујичић, Стефан Ристић и Живојин Јанковић организовали су Васкршњу изложбу у просторијама ОШ „Дуле Караклајић“ у Лазаревцу, намесништво колубарско-посавско.

Ученици првог и другог разреда поменуте школе су овде показали своје знање и умеће кроз идеје које су преточили у разне васкршње украсе, као што су: корпице, јаја, венчићи и кутије. Осим украшених јаја, на овој изложби посетиоци манифестације могу да погледају и изложбу дечијих цртежа на тему најрадоснијег празника – Васкрса.

вероучитељи ОШ “Дуле Караклајић”

РАДИОНИЦА НА ЧАСОВИМА ВЕРОНАУКЕ

Са циљем увођења веронауке у праксу и свакодневни живот ученика, на часовима верске наставе у ОШ „Драгиша Михаиловић“ одржане су радионице на којима су ученици научили и направили производе који су у широкој употреби верника. Ученици петог разреда су правили обележиваче за књиге са мотивом иконе Васкрса која краси зид кабинета верске наставе у нашој школи и која је била главни мотив за пројекат, а коју нам је осликао мастер зидног сликарства Петар Давидовић. Ученици шестог разреда су израђивали низане бројанице од перлица, док су ученици седмог и осмог разреда научили да плету нарукнице са крстићем уз свесрдну помоћ и инструкције Бојане Перуничих. Заједнички смо у штампарији умножили икону Васкрсења Христовог и од направљених производа уприличили продајну изложбу у порти наше цркве. Изложбеној поставци су своје радове приложили и ученици одељења 3/1 учитељице Милице Вујсић. Они су направили папирне корпице за васкршња јаја док су поједини ученици, самоиницијативно, уз помоћ својих родитеља, направили предмете од дрвета.

Након Литургије у којој смо се сви причестили, почела је продаја која је трајала читав дан, све до краја вечерње службе и литије за Врбицу. Значајна средства која смо том приликом скупили биће употребљена делом за хуманитарну помоћ народној кухињи при крагујевачкој богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, а делом за потребе извођења даљих активности ученика.

О радости коју смо понели из становљанске цркве, сведоче приложене фотографије.

Оливера Станчић, вероучитељица

КАКО ПОДЕЛИТИ ШЉИВЕ

Често су старца Пајсија питали шта је то правичност и како поступати правично?

Отац Пајсије је говорио:

– Постоји правичност људска, а постоји и правичност Божанска.

– Шта је то Божанска правичност? – питали су га.

Тада је старац навео овакав пример:

– Замислите да је човек дошао у госте пријатељу и код њих се обрело десет шљива. Један од њих појео је осам, а другоме су остале две. Је ли то правично?

– Не – сложено одговорише сви – то је неправично!

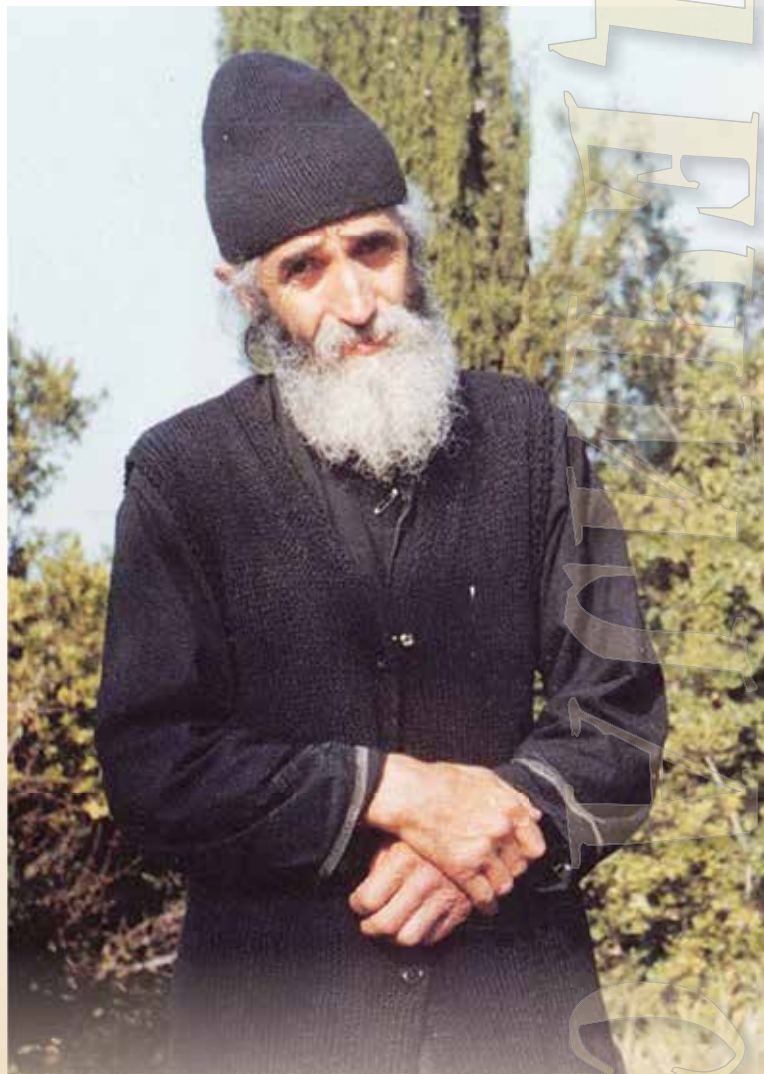
Отац Пајсије продужи:

– Онда овако. Двојица пријатеља имаху десет шљива. Подели су их подједнако, по пет, и појели. Је ли то правично?

– Да, правично је! – рекоше сви.

– Али то је људска правичност – примети отац Пајсије. – Постоји још и Божанска правичност! Замислите да је један од пријатеља, код кога беше десет шљива, докучио да их други веома воли, и рекао: „Буди друг, поједи ове шљиве, ја их нешто не волим. И, осим тога, од њих ме боли стомак! Могу да савладам само једну”.

Дај другоме оно што он хоће, а не половину, дај му боље, а за себе остави лошије. У овоме ће и бити Божанска правичност – закључи старац своју причу.

ПЧЕЛА И МУВА

На ливади је расло мноштво цветова. Овде су били и бели мирисни лиљани, и зумбули, и високи плави ириси. И малим цветићима такође се нашло места у трави. Ветар их је сагибао, весело њихао траву и лишће, и мирис се разносио далеко, далеко!

Над пољаном, над цветовима трудиле су се пчелице. Оне су сакупљале слатки нектар, како би нахраниле младе у кошници и снабделе се храном за дугу хладну зиму.

Однекуд је долетела и мува. Она је незадовољно зујала и освртала се.

Једна мајушна пчелица, обревши се овде први пут, учтиво упита муву:

– Да не знате Ви, где су овде бели лиљани?

Мува је одбрусила:

– Нисам видела овде никакве лиљане!

– Како? – узвикну пчелица. – Али мени су го-

ворили да на овој ливади треба да буду лиљани!

– Цветове овде нисам видела – прогунђала је мува. – А ено, недалеко, иза ливаде, постоји један канал. Вода је тамо заносно прљава, а поред је толико празних лименки!

Тада је к њима долетела старија пчелица, држећи у ножицама сакупљени нектар. Дознавши у чему је ствар, она рече:

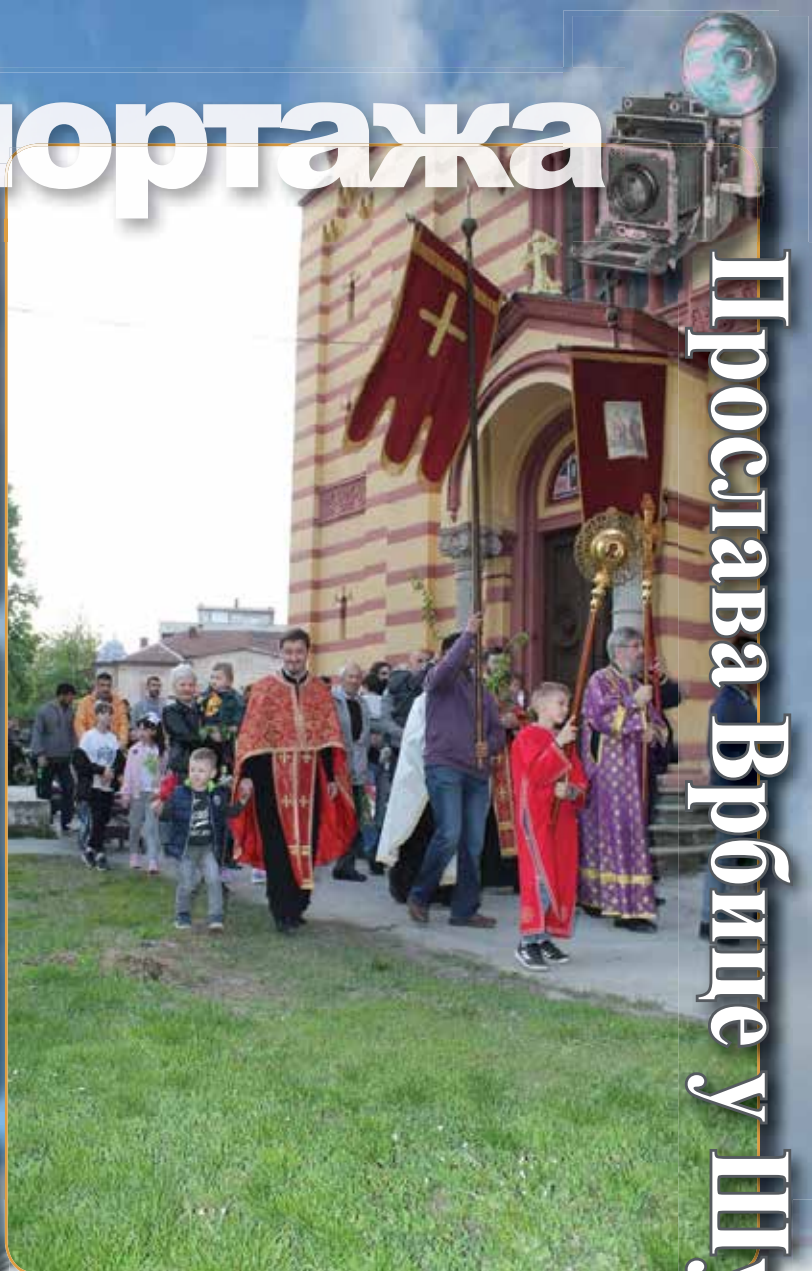
– Истина, никада нисам приметила да иза ливаде постоји канал, него само могу да испричам о овдашњем цвећу!

– Ето видиш – реч отац Пајсије. — Сирота мува само мисли о прљавим каналима, а пчелица зна где расту лиљани, где – ирис, а где – зумбул.

И људи исто тако. Једни личе на пчелицу и у свему воле да налазе нешто добро, а други на муву, и у свему настоје да виде само рђаво.

А ти? На кога хоћеш да личиш?

фото репортажа

Прослава Врбнице у Шумадијској епархији

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

СПОМЕНИЦА
ДВА ВЕКА
СТАРЕ ЦРКВЕ
У КРАГУЈЕВЦУ
(1818 – 2018)

